राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम

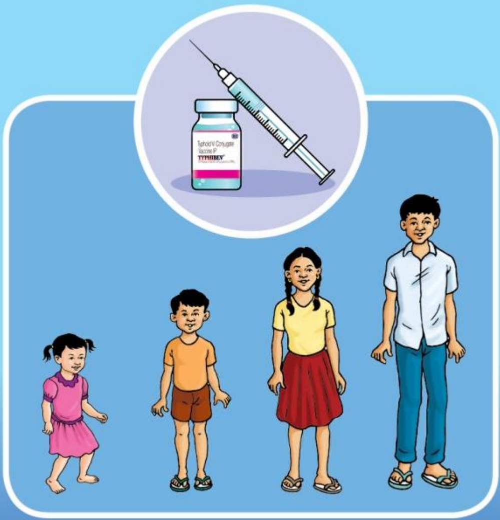

पूर्ण खोप, सुरक्षित भविष्य

टाइफाइड रोग विरुद्धको खोप अभियान तथा नियमित खोपमा टाइफाइड खोप शुरुवात सम्बन्धि कार्य संचालन निर्देशिका

२०७८/७९

जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
परिवार कल्याण महाशाखा

१ ६ महिनाको उमेर सम्म स्तनपान मात्र गराउने

२ राम्ररी पकाएको र सुरक्षित खाना खुवाउने

३ साबुन पानीले मिचिमिचि हात धुने

४ दुध र पानी उमालेको मात्र खुवाउने

५ सधै सफा चर्पीको प्रयोग गर्ने र बच्चाको दिसा चर्पी मै फाल्ने

६ बच्चालाई सम्पुर्ण खोपहरू समयमा लगाउने

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

प.सं. २०७८/०७९ च.नं.

रामशाहपाथ काठमाडौं,
नेपाल ।

मन्तव्य

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम नेपाल सरकारको पहिलो प्राथमिकता एवं जनस्वास्थ्यको सफल कार्यक्रम मध्येको प्रमुख कार्यक्रम हो । हाल यो कार्यक्रम मार्फत १२ वटा एन्टिजेन समावेश भई नियमित खोप कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट बालबालिकाहरूलाई खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूबाट हुने बिरामी दर, अपाङ्गता र शिशु तथा बाल मृत्युदर समेतमा उल्लेख्य रुपमा कमी ल्याउन सफलता मिलेको छ ।

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको उद्देश्य तथा बहुवर्षीय खोप कार्य योजना (सन् २०१७-२०२१) को लक्ष्य अनुसार रोगको संक्रमण दर र जोखिमको आधारमा नयाँ तथा प्रयोगमा आईरहेको खोपहरू राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा क्रमश: थप गर्दै जाने नीति अनुरुप यसै आ.व. बाट टाइफाइड रोग विरुद्धको खोप नियमित खोप सेवा मार्फत शुरुवात गर्न लागिएको सहर्ष जानकारी गराउन पाउँदा खुसी लागेको छ । नेपाल अझै पनि टाइफाइड रोगको उच्च संक्रमण र जोखिममा रहेको, अस्पताल भर्ना हुने कारण मध्ये प्रमुख ५ भित्र रहेको देखिएको छ । यो खोपको शुरुवात पश्चात यो रोगको संक्रमण दरमा उल्लेख्य कमी हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

यो खोप शुरुमा १५ महिना देखि १५ वर्ष उमेर समूहमा देशैभर अभियानको मार्फत सञ्चालन गरी सो पछि नियमित खोप मार्फत १५ महिनाका बालबालिकाहरूलाई निरन्तर उपलब्ध हुनेछ । टाइफाइड लगायत अन्य पानीजन्य रोगहरूको रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि खोपको प्रयोगसँगै सरसफाई प्रवर्द्धन गर्नु उत्तिकै महत्वपूर्ण हुने भएकोले रोटा खोपको शुरुवातसँगै सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम पनि नियमित खोपसँगै एकीकृत रुपमा सञ्चालन गरिरहेको छ । यो अभियानको व्यवस्थित र प्रभावकारी सञ्चालनमा सहजिकरणको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट यो निर्देशिका जारी गरिएको छ । अभियानमा सबै तहमा खोपको उच्च कभरेज तथा सरसफाई प्रवर्द्धनको क्रियाकलापहरू प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न सबै प्रदेश र स्थानीय तहहरूबाट सक्रिय सहयोग गर्न एवं अपनत्व लिनुहुनेमा म विश्वस्त छु । यो अभियानको लक्षित संख्या मुख्य रुपमा विद्यालयमा रहने हुनाले यो खोप अभियानमा शिक्षा क्षेत्र लगायत सरोकारवाला सबैबाट सहयोग गर्न हुन समेत विशेष अनुरोध गर्दछु ।

अन्तमा, विश्वव्यापी महामारी कोभिड-१९ रोकथाम तथा नियन्त्रण र कोभिड-१९ विरुद्धको खोप अभियान सफल रुपले सञ्चालन गर्न अहोरात्र खट्ने स्वास्थ्यकर्मी र सम्बद्ध सबै प्रति आभार व्यक्त गर्दै टाइफाइड खोप अभियान सञ्चालन र नियमित खोपमा यो खोप शुरुवात गर्ने रणनीति, कार्यनीति लगायत सम्पूर्ण पक्ष समेटेर यो निर्देशिका तयार गर्ने कार्यमा मार्गदर्शन प्रदान गर्ने महानिर्देशक स्वास्थ्य सेवा विभाग, निर्देशक परिवार कल्याण महाशाखा लगायत सम्बद्ध निकाय र व्यक्तिहरूलाई विशेष धन्यवाद दिँदै निर्देशिकाको कार्यान्वयन र अभियानको सफलताको लागि सरोकारवाला सबैमा सहयोगको लागि आह्वान समेत गर्दछु ।

रोशन पोखरेल
सचिव
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

प्राक्कथन

खोप आधुनिक चिकित्सा विज्ञानको एक महत्वपूर्ण उपलब्धि हो । नेपाल सरकारको पहिलो प्राथमिकता र लागत प्रभावकारी एवं जनस्वास्थ्यको सफल कार्यक्रमको रुपमा रहेको राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमबाट खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूबाट हुने बिरामी दर, अपाङ्गता र शिशु तथा बाल मृत्युदर समेतमा उल्लेख्य रुपमा कमी ल्याउन सफलता मिलेको छ । नेपालमा खोप ऐन जारी भएसँगै नियमित खोप सेवा कार्यक्रममा मात्र सीमित नभई हरेक बच्चाको अधिकारको रुपमा स्थापित भएको छ ।

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको उद्देश्य तथा बहुवर्षीय खोप कार्य योजना (सन् २०१७- २०२१) को लक्ष्य अनुसार नयाँ तथा प्रयोगमा आईरहेका खोपहरू राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा क्रमशः थप गर्दै जाने नीति अनुरुप यसै आ.व.बाट टाइफाइड रोग विरुद्धको खोप नियमित खोप सेवा मार्फत शुरुवात गर्न लागिएको छ । यसरी अब १५ महिना सम्मका बालबालिकाहरूलाई विभिन्न संक्रामक रोगहरूवाट बचाउन १३ प्रकारको एन्टिजेन तथा गर्भवतीहरूका लागि टी.डी.(Td) खोप उपलब्ध हुनेछन् ।

विश्व स्वास्थ्य संगठनको अनुसार नेपालमा यो रोगको संक्रमण दर र रोगको जोखिम समेत उच्च रहेको छ । टाइफाइडको संक्रमण भइरहने राष्ट्रहरूमा टाइफाइड विरुद्धको खोप नियमित खोप कार्यक्रममा समावेश गर्न विश्व स्वास्थ्य संगठनको सिफारिश एवं नेपालको राष्ट्रिय खोप सल्लाहकार समितिले मार्च २०१२ मा झाडापखाला, टाइफाइड, रोटा भाइरस र हैजा जस्ता रोगहरू विरुद्ध दिइने खोपलाई नियमित खोप सेवामा समावेश गर्दै जाने र नियमित खोप सेवा मार्फत सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम समेत एकीकृत रुपमा सञ्चालन गर्न सिफारिस गरे अनुसार हाल टाइफाइड विरुद्धको खोप नियमित खोपमा शुरुवात गर्न लागिएको हो । यसबाट यो रोगको संक्रमण दर र यसका जटिलताहरूमा उल्लेख्य कमी आउने अपेक्षा लिएको छु । खोपको प्रयोगसँगै टाइफाइड रोगको रोकथाम र नियन्त्रणको लागि सरसफाई प्रवर्द्धन उत्तिकै महत्वपूर्ण हुने हुँदा यस निर्देशिकाले समेटेको नियमित खोप सेवा मार्फत सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई सबै तह र निकायहरूबाट विशेष जोड दिँदै खोपसँगै सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम पनि प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न गराउन स्वास्थ्यकर्मी लगायत सबै सरोकारवालाहरूलाई आग्रह गर्दछु ।

कोभिड १९ महामारीको रोकथाम तथा नियन्त्रण, कोभिड-१९ विरुद्धको खोप अभियान सञ्चालनसँगै नियमित खोप सेवालाई निरन्तरता दिई सेवा प्रदान गर्ने सबै स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई उच्च सम्मान प्रकट गर्दछु । आगामी दिनमा पनि निरन्तर सहयोगको लागि आह्वान गर्दछु ।

टाइफाइड खोप अभियान सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको मार्गदर्शनको रुपमा तयार भएको यो निर्देशिका खोप सेवा प्रदायक सबै सरोकारवालाहरूका लागि प्राविधिक, व्यवहारिक ज्ञानका साथै सीप विकासको लागि समेत महत्वपूर्ण सामाग्री हुने विश्वास लिएको छु । यो निर्देशिका तयारीमा नेतृत्व तथा मार्गनिर्देशन गर्नुहुने परिवार कल्याण महाशाखा, व्यवस्थापन महाशाखा, राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्रका निर्देशकज्यूहरू डा. विवेक कुमार लाल, डा. रुद्र प्रसाद मरासिनी र डा. सुनील राज शर्मालाई विशेष धन्यवाद दिँदै संलग्न सबै कर्मचारीहरू, विकास साझेदार निकाय (विश्व स्वास्थ्य संगठन/आई.पी.डि., युनिसेफ, वाटरएड, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, पाथ टाइभ्याक, जि.टी.ए. नेपाल, यु.एस.एड लगायत) सबैलाई धन्यवाद दिँदै यसको सफल कार्यान्वयनमा सबैको सहयोग प्राप्त हुने अपेक्षा गरेको छु ।

डा.दिपेन्द्र रमण सिंह
महानिर्देशक
स्वास्थ्य सेवा विभाग

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
परिवार कल्याण महाशाखा

प.सं. २०७८/०७९ च.नं.

टेकु काठमाडौं, नेपाल ।

भूमिका

नेपाल सरकारको प्राथमिकता प्राप्त राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको माध्यमद्वारा बालबालिकाहरूलाई खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूबाट हुने बिरामी दरमा कमी ल्याई शिशु तथा बाल मृत्युदर समेत घटाउने लक्ष्यका साथ नियमित खोप सेवा मार्फत देशभर खोप सेवा सञ्चालन गरिँदै आएको छ ।

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको उद्देश्य तथा बहुवर्षीय खोप कार्य योजना (सन् २०१७- २०२१) को लक्ष्य अनुसार नयाँ खोप तथा प्रयोगमा आईरहेका अन्य खोपहरू राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा क्रमशः थप्दै जाने नीति अनुरुप रोगको भार, विश्व स्वास्थ्य संगठनको सुझाव तथा नेपालको राष्ट्रिय खोप सल्लाहकार समितिको सिफारिस अनुसार नेपाल सरकारबाट उच्च प्राथमिकता साथ यसै आ.व. बाट नियमित खोपमा टाइफाइड विरुद्धको खोप समावेश गरी शुरुवात गर्न लागिएको छ । ईन्टेरिक रोगको विरुद्धमा खोपहरूको प्रयोगसँगै ती रोगहरूको नियन्त्रण र बचावटको लागि सरसफाई प्रवर्द्धन अति महत्वपूर्ण पक्ष भएकोले यस अधि नै नियमित खोप मार्फत एकीकृत रुपमा सञ्चालन गरिएको सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम यो अभियानसँगै अझ सुदृढीकरण गरी निरन्तर सञ्चालन गरिने छ ।

नेपालमा टाइफाइड रोगको संक्रमण र जटिलताहरू उच्च तथा यो रोगबाट १५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरू धेरै संक्रमित हुने गरेको पाईएको छ । तसर्थ यो रोगको नियन्त्रण तथा रोकथाम र संक्रमण दर कम गर्न शुरुमा १५ महिना देखि १५ वर्ष सम्मका बालबालिकाहरूलाई विद्यालयस्तरमा नै खोप केन्द्र स्थापना गरी अभियान मार्फत १ मात्रा खोप दिईने छ । अभियान पश्चात लगतै १५ महिनाको उमेरमा नियमित खोप मार्फत यो खोप निरन्तर उपलब्ध गराईने छ । यो खोप अभियान २०७९ वैशाख महिनामा देशैभर एकै चरणमा सञ्चालन गरिनेछ । नियमित खोपमा विभिन्न कारणबाट केही बच्चाहरू पूर्ण खोप हुनबाट वञ्चित रहेकोले यो अभियानसँगै अवसरको रुपमा नियमित खोपको सुदृढीकरण गरी छुट बच्चाको पहिचान र छुट खोप पूरा गराउने रणनीति लिई नेपाल सरकारको नीति अनुसार सबै वडा र स्थानीय तहहरू यसै आ.व. भित्र पूर्ण खोप सुनिश्चितता र दिगोपना गर्ने समेत उद्देश्य लिईएको छ ।

खोप अभियानलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी सञ्चालन तथा नियमित खोपमा टाइफाइड खोप शुरुवातको लागि सरोकारवाला सबैको मार्गदर्शन र सहजताको लागि रणनीति, कार्यनीति र कार्यक्रम सञ्चालनको लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने प्रकृया, सञ्चालन गर्नुपर्ने क्रियाकलाप र अनुशरण गर्नुपर्ने मापदण्ड आदि समेटी यो निर्देशिका तयार पारिएको छ । यो निर्देशिकाको कार्यन्वयनबाट अभियान सफल बनाउन सबै तह र सरोकारवालाहरूको अहम भूमिका रहने हुँदा सबैबाट सहयोग हुने कुरामा हामी विश्वस्त छौं ।

विश्वव्यापी महामारीको रुपमा रहेको कोभिड-१९ को रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि ज्यानको पर्वाह नगरी नेपाल सरकारको नीति अनुसार कोभिड-१९ विरुद्धको खोप एवं नियमित खोप सेवा प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गरिरहनु भएको सबै स्वास्थ्यकर्मीहरू र सम्बद्ध सहयोगीहरू प्रति आभार व्यक्त गर्दछौं ।

अन्तमा, यो निर्देशिका तयारीमा अथक प्रयास र योगदान गर्नुहुने परिवार कल्याण महाशाखा, व्यवस्थापन महाशाखा, स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्रका कर्मचारी, विश्व स्वास्थ्य संगठन/आई.पी.डि., युनिसेफ, वाटरएड, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, पाथ टाइभ्याक, जि.टी.ए.नेपाल, यु.एस.एड. लगायत सम्बद्ध सबैलाई धन्यवाद दिँदै यो निर्देशिकाको सफल कार्यान्वयनमा सबैको सहयोगको अपेक्षा गर्दछौं ।

सागर दाहाल
प्रमुख, बाल स्वास्थ्य तथा खोप शाखा

डा. विवेक कुमार लाल
निर्देशक

विषयसूची

भाग १: राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको परिचय र टाइफाइड खोप शुरुवातको औचित्य १

१.१ राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम १

१.२ राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको बहुवर्षीय खोप योजना (cMYP) सन् २०१७-२०२१ १

१.३ टाइफाइड रोगको अवस्था २

१.४ टाइफाइड खोप अभियानको औचित्य २

भाग २: टाइफाइड रोगको परिचय ४

२.१ टाइफाइड रोगको परिचय ४

२.२ लक्षण तथा चिन्हहरू ४

२.३ रोगको पहिचान ५

२.४ रोगको उपचार र रोकथामको उपाय ५

भाग ३: टाइफाइड विरुद्धको खोपको परिचय र कोल्डचेन व्यवस्थापन ६

३.१ खोपको परिचय ६

३.२ खोप भण्डारण, ढुवानी र वितरणमा कोल्डचेन व्यवस्थापन ७

३.३ खोप तयारी र प्रयोग विधि ८

३.४ खोप लगाएपछि हुनसक्ने असरहरू ९

भाग ४: टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवात २०७८/७९ १०

४.१ औचित्य, लक्ष्य, उद्देश्य र लक्षित समुह १०

४.२ अभियान सञ्चालन रणनीति र कार्यनीति ११

४.३ सुक्ष्म योजना तर्जुमा १४

भाग ५: स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार, समन्वय र सामाजिक परिचालन २२

५.१ अभियानमा स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार, समन्वय र सामाजिक परिचालन रणनीति २२

५.२ स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना संचारको सामाग्री २३

भाग ६: खोप सेसन पूर्व तयारी तथा सेसन सञ्चालन व्यवस्थापन र परामर्श ३२

६.१ खोप सेसन सञ्चालनको पूर्व तयारी ३२

६.२ खोपको दिन खोप सेसन सञ्चालन व्यवस्थापन र सञ्चालन प्रकृया ३२

६.३. खोप दिँदा गर्नुपर्ने परामर्श ३५

भाग ७: टाइफाइड खोप अभियान सञ्चालनको लागि सञ्चालन हुने क्रियाकलापहरू र सञ्चालन प्रकृया ३७

७.१ तहगत सञ्चालन हुने क्रियाकलापहरू ३९

७.२ विभिन्न तहमा सञ्चालन गरिने क्रियाकलापहरूको सञ्चालन प्रकृया ४१

भाग ८: अनुगमन, सुपरिवेक्षण र अभिलेख तथा प्रतिवेदन ५०

८.१ अनुगमन, सुपरिवेक्षण ५०

८.२ अभिलेख, प्रतिवेदन एवं समिक्षा ५३

भाग ९: अभियान पश्चात नियमित खोपमा टाइफाइड खोप शुरुवात र अभियानसँगै नियमित खोपको सुदृढीकरण ५५

९.१ अभियान पश्चात नियमित खोपमा टाइफाइड विरुद्धको खोप समावेश र सरसफाई प्रवर्द्धन ५५

९.२ अभियानसँगै नियमित खोपको सुदृढीकरण ५६

भाग १०: ए.ई.एफ.आई. र यसको व्यवस्थापन ५९

भाग ११: अनुसुचीहरू ६७

भाग
१

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको परिचय र टाइफाइड खोप शुरुवातको औचित्य

१.१ राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमः

नेपाल सरकारको पहिलो प्राथमिकतामा रहेको लागत प्रभावकारी र जनस्वास्थ्यको सफल कार्यक्रम हो ।

१.२ राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको बहुवर्षीय खोप योजना (cMYP) सन् २०१७–२०२१

दुर दृष्टि (Vision)

नेपालमा खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूलाई शुन्य अवस्थामा पुऱ्याउने ।

ध्येय (Mission)

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम मार्फत तोकिएका सबै खोपहरू समतामुलक रुपमा सबैको पहुँचमा हुने गरी प्रत्येक बालबालिका र गर्भवती महिलालाई गुणस्तरीय, सुरक्षित र सर्वसुलभ खोप सेवा निरन्तर रुपमा प्रदान गर्ने ।

खोप कार्यक्रमको लक्ष्य

खोपबाट बचाउन सकिने रोग, अपाङ्गता र मृत्युदरलाई कम गर्नु नै खोप कार्यक्रमको प्रमुख लक्ष्य हो ।

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम तथा बृहत बहुवर्षीय खोप योजना (२०१७–२१) का प्रमुख उद्देश्यहरू

नेपालमा खोपबाट रोकथाम गर्न सकिने रोगहरूलाई शुन्य अवस्थामा पुऱ्याउन बहुवर्षीय खोप योजनाले निम्न उद्वेश्यहरू लिएको छ ।

- प्रत्येक बालबालिकाले पूर्ण खोप लगाएको सुनिश्चित गर्ने
- वडा तह देखि नै सबै तहमा **सबै खोपहरूको कभरेज कम्तीमा ९५ प्रतिशत** भन्दा माथि पुऱ्याउने र कायम राख्ने
- खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूको नियन्त्रण, निवारण र उन्मूलनलाई तिव्रता दिई, दिगोपन कायम राख्ने
- गुणस्तरीय खोप सेवाको लागि आपूर्ति व्यवस्था तथा खोप व्यवस्थापन प्रणालीलाई सुदृढ गर्ने
- खोप कार्यक्रमको लागि **दिगो वित्तिय व्यवस्थापनको** सुनिश्चित गर्ने

- नयाँ तथा कम प्रयोग भएका खोपहरूलाई राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा समावेश गरी खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूको नियन्त्रणलाई अझै बढावा दिने
- खोपबाट बचाउन सकिने **रोगहरूको खोजपड्ताल (सर्भिलेन्स) कार्यलाई** सुदृढीकरण र विस्तार गर्ने
- एक वर्षभन्दा बढी उमेर समूहको लागि पनि खोप सेवा विस्तार गर्दै लैजान
- खोप कार्यक्रममा अनुसन्धानलाई प्रवर्द्धन गर्ने, सामाजिक परिचालन र संचारमा जोड गर्दै, नयाँ कार्यहरूको विस्तार गर्ने

१.३ टाइफाइड रोगको अवस्था

विश्वमा संक्रमण दर :

विश्वमा वर्षेनी औसत २ करोड व्यक्तिमा टाइफाइड रोगको संक्रमण भई करीब १,६१,००० जनाको यसै रोगका कारण मृत्यु समेत भएको तथ्यांकले देखाउँछ ।

नेपालमा संक्रमण दर :

विगत ५ वर्षको तथ्यांक अनुसार नेपालमा वर्षेनी औसत ४ लाख ५० हजार जना भन्दा बढीमा टाइफाइड रोग संक्रमण पुष्टि भएको पाइएको छ । विगत ३ वर्षको तथ्यांक अनुसार पानी तथा खाना जन्य संक्रामक रोगहरू मध्ये तेस्रो (Top Three) र अस्पताल भर्ना हुने कारणहरू मध्ये यो रोग चौथो कारणमा रहेको देखिएको छ (HMIS Data Nepal)। यो रोगको संक्रमण सबै उमेर समूहमा हुन्छ तर १५ वर्ष मुनीका बालबालिकामा अन्य उमेर समूह भन्दा बढी संक्रमण देखिएको छ । नेपालमा गरिएको एक अध्ययन (पाटन एकेडेमी फर हेल्थ साइन्सद्धारा गरिएको) मा प्रति १,००,००० जनसंख्यामा लगभग १०६२ जनामा टाइफाइड रोग संक्रमण भएको देखिएको छ । त्यसै गरी बालबालिकाको उमेर समूह ०–४ बर्षमा ७६४, ५–९ बर्षमा ६७१३ र १०–१४ बर्षमा ३७५० प्रति १,००,००० जनसंख्यामा यो रोगको संक्रमण देखिएको छ । प्रति १,००,००० मा १०० भन्दा बढी संक्रमण दर भएमा सो अवस्थालाई यो रोगको उच्च दर मानिन्छ ।

१.४ टाइफाइड खोप अभियानको औचित्य

विश्वका विभिन्न मुलुकमा टाइफाइड रोग अझै पनि देखापरिरहेको (इन्डेमिक अवस्थामा) र लाखौं व्यक्तिहरू यसबाट संक्रमित भई मृत्यु समेत हुने गरेको छ । यसै आधारमा विश्व स्वास्थ्य संगठनबाट सन् २०१७ अक्टोबरमा टाइफाइडको संक्रमण भइरहने विश्वका राष्ट्रहरूमा टाइफाइड विरुद्धको खोप नियमित खोप कार्यक्रममा समावेश गर्न सिफारिश गरेको छ । **नेपालको राष्ट्रिय खोप सल्लाहकार समितिले मार्च २०१२ मा** "झाडापखाला, टाइफाइड, रोटा भाइरस र हैजा जस्ता रोगहरू विरुद्ध दिइने खोपलाई नियमित खोप सेवामा समावेश गर्दै जाने र खोपको साथै सुरक्षित पिउने पानी, वातावरणीय तथा व्यक्तिगत सरसफाइ जस्ता विषयलाई समेत समावेश गरी एकीकृत रुपमा सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम" सञ्चालन गर्न सुझाव दिएको थियो । यसै अनुसार यस अघि नै

नियमित खोपमा रोटा भाइरस विरुद्धको खोप र सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम समावेश भई एकीकृत रुपमा सञ्चालन भइरहेको छ ।

नेपालमा टाइफाइडको तथ्याङ्क हेर्दा सबै प्रदेशमा टाइफाइडका बिरामीहरू पाईरहेको र हालसम्म पनि यो रोगको संक्रमण दर उच्च र रोगको जोखिम समेत रहेको छ । टाइफाइड रोगको उपचारमा प्रयोग गरिने प्रचलित antibiotic हरू अहिलेको एन्टिमाइक्रोबियल प्रतिरोध (AMR - antimicrobial resistance) वृद्धि हुँदै आएको छ र antibiotic बाट उपचार गरिने रोगहरूको उपचार जटिल हुँदै गएको छ ।

खोपको प्रभावकारिताको अध्ययनले खोपबाट यो रोगको संक्रमणमा उल्लेखनीय रुपमा कमी ल्याउन सकिने पुष्टि गरेकोले सो तथ्यलाई आधार मानी राष्ट्रिय खोप सल्लाहकार समितिबाट १४ अगष्ट, २०२० मा टाइफाइड विरुद्धको खोपलाई राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा समावेश गर्न सिफारिश गरेको थियो । त्यसै अनुरुप नेपालमा टाइफाइड रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि यो रोग विरुद्धको खोप शुरुमा १५ महिना देखि १५ वर्ष मुनीका बालबालिकाहरूलाई अभियान सञ्चालन गरी एक मात्रा खोप दिने र सो पछि नियमित खोप कार्यक्रममा यो खोप समावेश गर्ने तथा सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई समेत निरन्तरता गर्ने रणनीति तय गरिएको छ ।

भाग
२

टाइफाइड रोगको परिचय

२.१ टाइफाइड रोगको परिचय

टाइफाइड/म्यादे ज्वरो ज्यानै जोखिममा पार्न सक्ने संक्रामक रोग हो । यो रोग *Salmonella* Typhi ब्याक्टेरियाबाट हुन्छ । यो सुक्ष्म जीवाणु (ब्याक्टेरिया) संक्रमित व्यक्तिको दिसाको माध्यमबाट बाहिरी वातावरणमा पुग्दछ र स्वस्थ व्यक्तिमा दूषित खाना वा पानीको माध्यम (Feaco-oral route) बाट सर्दछ । यो रोगको संक्रमण जुनसुकै उमेरका व्यक्तिहरूमा हुन सक्दछ तर १५ वर्ष मुनीका बालबालिकाहरूमा संक्रमण दर र रोगको जटिलता उच्च हुने देखिएको छ ।

२.२ लक्षण तथा चिन्हहरू

मुख्य :

- उच्च ज्वरो (High grade fever)
- जाडो हुने, पसिना आउने
- पेट दुख्ने
- टाउको दुख्ने, जिउ दुख्ने
- जिब्रोमा सेतो लेत लाग्नु (coated tongue)

अन्य देखिन सक्ने :

- पखाला लाग्ने वा कब्जियत देखिन सक्ने
- शरीरमा हल्का रातो उठेको बिमिराहरू आउन सक्ने (Rose spots)
- सुख्खा खोकी लाग्ने
- भोक नलाग्ने
- वाकवाकी लाग्ने

हुन सक्ने जटिलता

- सानो आन्द्रामा घाउ हुनु, रगत बग्नु र प्वाल पर्नु
- यसका साथै शरीरका विभिन्न भागमा संक्रमण फैलिन गई अन्य अंगका रोगहरू र त्यसका जटिलताहरू देखिन सक्छ (bacteremia /septicemia/multiple organ failure)
- त्यसै गरी मस्तिष्क सम्बन्धि जटिलताहरू जस्तै encephalopathy, meningitis, Guillain-Barre Syndrome, neuritis, neuropsychiatric symptoms (muttering delirium or coma) आदि जस्ता जटिल रोगहरू देखिन सक्छ

लक्षण रहित क्यारियर

यो रोगको संक्रमण भएका करीब १० प्रतिशत उपचार विहिन व्यक्तिहरूमा संक्रमणको ३ महिना वा सो भन्दा बढी समयसम्म पनि यस रोगको जीवाणु बाँचिरहेको हुन्छ र अरुलाई सार्न सक्दछ र ५ प्रतिशतसम्म पित्त थैलीमा रहेर क्यारियरको रुपमा रही अरु व्यक्तिलाई संक्रमण गराई रहन सक्छ त्यसमा पनि केही व्यक्तिमा यो जीवाणु पित्त थैलीमा रही पित्त थैलीको क्यान्सर पनि गराउन सक्दछ ।

२.३ रोगको पहिचान

लक्षण तथा चिन्हको आधारमा यस रोगको प्रारम्भिक पहिचान गर्नुको साथै प्रयोगशालामा रगतको जाँच (Blood culture) गरेर यो रोगको पहिचान गर्न सकिन्छ ।

२.४ रोगको उपचार र रोकथामको उपाय

- रोग लागेमा समयमै स्वास्थ्य केन्द्रमा गई उपयुक्त प्रतिजैविक औषधिबाट रोगको उपचार (prompt antibiotic therapy)
- यो रोगबाट बच्न टाइफाइड विरुद्धको खोप
- स्वास्थ्य सरसफाईमा प्रवर्द्धन (Water, Sanitation and Hygiene WASH)

Antibiotic Resistance in Enteric Fever

यो रोगको उपचार र निको गर्ने कार्यमा अनियन्त्रित र अनावश्यक antibiotic को प्रयोग भइरहेको छ । प्रतिजैविक औषधिको अनियन्त्रित र अनावश्यक प्रयोगसँगै एन्टिमाइक्रोबियल प्रतिरोध (AMR - antimicrobial resistance) वृद्धि हुनु रोग रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि समस्या भएको छ ।

टाइफाइड रोगको उपचारमा प्रयोग गरिने प्रचलित antibiotic हरू मुख्यत: Quinolones र cephalosporins resistance अहिलेको प्रमुख डरलाग्दो समस्या हो । विश्वमा अविकसित तथा निम्न आय भएका राष्ट्रहरूमा यो समस्या अझै विकराल रुपमा देखिँदै आएको छ ।

टाइफाइड रोगबाट बच्ने उपायहरू :

टाइफाइड एक व्यक्तिबाट अर्को व्यक्तिमा दूषित खाना र पानीको सेवन मार्फत सर्दछ । खोप लिए तापनि खोप लिएका तथा नलिएका व्यक्तिहरू यसबाट बच्ने मुख्य उपाय भनेको नै व्यक्तिगत सरसफाई तथा वातावरण स्वच्छ राख्नु नै हो । हैजा, झाडापखला, टाइफाइड, आउँमासी आदि सरुवा रोगहरूबाट बच्न सरसफाईको निम्न कुराहरूमा ध्यान दिनु पर्दछ :

- सधैं सफा चर्पीको प्रयोग गर्ने र बच्चाको दिसा चर्पीमा नै फाल्ने
- बेलाबेलामा साबुन पानीले मिचिमिचि हात धुने
- राम्ररी पकाएको खाना मात्र खाने र खाने कुरालाई सधैं छोपेर राख्ने
- बासी सडेगलेको र झिंगा भन्केको खाना कहिल्यै नखाने
- सधै सफा र सुरक्षित पिउने पानीको मात्र प्रयोग गर्ने
- सरसफाईमा ध्यान दिनुको साथै १५ **महिनाका बालबालिकालाई टाइफाइड विरुद्धको खोप लगाउने** हो ।

भाग

३

टाइफाइड विरुद्धको खोपको परिचय र कोल्डचेन व्यवस्थापन

३.१ खोपको परिचय

टाइफाइड खोप *Salmonella* Typhi ब्याक्टेरियाबाट लाग्ने रोग र यसबाट हुन सक्ने जटिलताबाट सुरक्षित हुनको लागि दिइन्छ ।

हाल टाइफाइड विरुद्धको खोप मुख्यत: ३ प्रकारका छन् :

- Typhoid conjugate vaccine (TCV)
- Live attenuated Ty21a vaccine
- Vi capsular polysaccharide vaccine (Vi-PS)

यी मध्ये नेपालमा शुरुवात गरिन लागेको Typhoid Conjugate Vaccine (TCV) बढी प्रभावकारी छ । Typhoid conjugate vaccine रङ विहिन सफा झोलको रुपमा २.५ मि.लि.को भायलमा ५ मात्रा उपलब्ध हुन्छ । यो खोप नियमित खोपमा बहुमात्रा भायल नीति अन्तर्गत पर्दछ । अन्य खोपहरू जस्तै यो खोपमा पनि खोप भायलमा VVM हुन्छ । यो खोप विश्व स्वास्थ्य संगठनबाट गुणस्तर प्रमाणित (WHO prequalified) गरिएको र नेपालमा पनि औषधि व्यवस्था विभाग, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयमा दर्ता भएको खोप हो ।

हाल प्रयोग गरिन लागेको टाइफाइड विरुद्धको खोप (Typhoid Conjugate Vaccine TCV)

खोपको नाम	Typhoid Conjugate Vaccine (TCV)
उत्पादक कम्पनी	TYPHIBEV (Biological E Ltd.)
खोप लगाउने स्थान	**नियमित खोपमा :** १५ महिनाको उमेरमा बाँया तिघ्राको मध्य बाहिरी भाग **अभियानको क्रममा:** १५ महिना देखि २३ महिना उमेर समूहलाई बाँया तिघ्राको मध्य बाहिरी भाग मासु भित्र र २ वर्ष देखि १५ वर्ष उमेर मुनीका समूहलाई बाँया पाखुराको बीच बाहिरी भाग मासु भित्र

खोप लगाउन मिल्ने उमेर	नियमित खोपमा १५ महिनाको उमेरमा र हालको अभियानमा १५ महिना देखि १५ बर्ष मुनीका सबै बालबालिका (यस अघि टाइफाइड विरुद्धको खोप लिएका व्यक्तिहरूलाई पनि यो अभियानमा खोप दिन सकिन्छ)
खोपको डोज	१ मात्रा
खोपको मात्रा	०.५ मि.लि
कोल्डचेन	+२° से. देखि +८° से. (Freeze sensitive)
प्रतिरोधात्मक क्षमता	९६.९५%
खोप खोले पछि प्रयोग गर्न मिल्ने अवधि	बहुमात्रा खोप भायल नीति (बाह्य सेसनमा ३ दिन र प्रमाणित कोल्ड चेन भएको स्थानमा २८ दिन) तर बहुमात्रा खोप भायल नीतिका पाँचवटा आधार पूरा भएको हुनुपर्छ। **अभियानमा भने यो खोप खोलेको केन्द्रमा मात्र ६ घण्टा भित्र प्रयोग गरिनेछ।**
खोप दिन नहुने अवस्था	• पहिले यो खोप वा यो खोपमा भएका अन्तरनिहित तत्व -Sodium Chloride, Phosphare Buffer, 2-Phenoxyethanol), खाना वा कुनै वस्तु सँग गम्भिर प्रकृतिको एलर्जिक प्रतिकृया (एनाफाइलेक्सिस्) देखिएको भएमा यो खोप दिनु हुँदैन। साथै • गर्भवती र स्तनपान गराइरहेका महिला • एड्स भएको अवस्थामा र • उच्च ज्वरो र सिकिस्त बिरामी भएको अवस्थामा पनि दिनु हुँदैन।

३.२ खोप भण्डारण, ढुवानी र वितरणमा कोल्डचेन व्यवस्थापन

यो खोप धेरै चिसोसँग संवेदनशिल (फ्रिज सेन्सेटिभ) खोप हो। तसर्थ यो खोपलाई कदापि जम्ने तापक्रममा राख्नु हुन्न। अन्य खोपहरू जस्तै यो खोपमा पनि खोप भायलमा VVM हुन्छ।

खोप आपूर्ति, भण्डारण, वितरण र प्रयोग गर्दा

- यो खोप धेरै चिसोसँग संवेदनशिल (फ्रिज सेन्सेटिभ) भएकोले कदापि जम्ने तापक्रममा राख्नु हुन्न
- यो खोपलाई सबै तहमा +२° से. देखि +८° से. तापक्रममा भण्डारण तथा ढुवानी गर्नुपर्छ।

- खोप ढुवानी र खोप सेसन संचालन गर्दा अनिवार्य कन्डिसनिङ्ग गरेको आईस प्याक प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- खोप प्राप्ति, भण्डारण, वितरण र प्रयोग गर्दा भि.भि.एम.को अनिवार्य अनुगमन गर्नु पर्दछ ।
- प्रयोग गर्नु अघि म्याद गुज्रने मिति अनिवार्य अनुगमन गर्नु पर्दछ ।
- खोप सेसनमा सकेसम्म दैनिक कन्डिसनिङ्ग गरेको आईस प्याक फेर्नु पर्दछ ।

३.३ खोप तयारी र प्रयोग विधि

- यो खोप तयारी झोलको रुपमा उपलब्ध हुन्छ ।
- यो खोप प्रयोग गर्नु अघि रङ्ग नबदलिएको, चिसोको कारणले नबिग्रिएको, म्याद नगुज्रिएको, VVM प्रयोग गर्न मिल्ने अवस्थामा रहेको यकिन गर्नु पर्दछ ।
- यो खोप लगाउनु पहिले खोप भायल राम्ररी हल्लाउनु पर्दछ ।
- यो खोप लगाउनको लागि ०.५ मि.लि. को ए.डी. सिरिञ्ज प्रयोग गर्नुपर्छ ।
- प्रत्येक बालबालिकालाई खोप दिनु अगाडी मात्र खोप सिरिञ्जमा तानेर दिनुपर्छ ।

खोप दिने शरीरको भाग

अभियानको क्रममा:	**नियमित खोपमा:**
१५ महिना देखि २३ महिना उमेर समूहलाई बाँया तिघ्राको मध्य बाहिरी भाग मासु भित्र र २ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनी उमेर समूहलाई बाँया पाखुराको बीच बाहिरी भाग मासु भित्र	१५ महिनाको उमेरमा बाँया तिघ्राको मध्य बाहिरी भाग

याद गर्नुहोस् :

१. यो अभियानमा टाइफाइड खोप घोलेको ६ घण्टा वा खोप सेसनको अन्त्य (यी दुई मध्ये जुन अवस्था पहिले आउँछ) पछि प्रयोग गर्नु हुदैन । तर नियमित खोपमा यो खोप बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीति अनुसार प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

२. यो खोप प्रयोग गर्नु अघि कुनै पनि कारणबाट दूषित नभएको, VVM ठिक अवस्थामा (१ र २) भएको, म्याद समाप्त नभएको र कोल्डचेन उपयुक्त अवस्थामा भएको यकिन गर्नु पर्दछ ।

३. टाइफाइड खोप र कोभिड १९ विरुद्धको खोप लगाउँदा कम्तिमा १४ दिनको अन्तराल हुनुपर्दछ ।

४. पहिला टाइफाइड रोग लागेर निको भएका व्यक्तिहरुलाई पनि यो खोप दिन मिल्छ ।

३.४ खोप लगाएपछि हुनसक्ने असरहरू

- यो खोप लगाएपछि हल्का ज्वरो आउन सक्छ तथा टाउको दुख्न सक्छ
- खोप लगाएको ठाँउमा रातो हुने, सुन्निने र दुख्न सक्छ
- हात गोडा, जोर्नी दुख्ने
- यो खोप लगाएका मध्ये अति नै न्यूनमा Anaphylaxis हुनसक्छ तर यस्तो अवस्था विरलै हुन्छ (विस्तृत जानकारीको लागि भाग १० ए.ई.एफ.आई मा पढ्नु होला)

भाग
४

टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरूवात २०७८/७९

४.१ औचित्य, लक्ष्य, उद्देश्य र लक्षित समूह

औचित्य

बहुवर्षीय खोप योजना सन् २०१७-२०२१ अनुसार राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा क्रमशः नयाँ खोपहरू समावेश गर्दै जाने योजना अनुसार थप खोपको रुपमा टाइफाइड विरुद्धको खोप पनि नियमित खोपको रुपमा आ.व. २०७८/०७९ मा शुरुवात गर्न लागिएको छ ।

लक्ष्य

१५ महिना देखि १५ वर्षमुनीका बालबालिकाहरूलाई अभियानको रुपमा एक मात्रा र नियमित खोप मार्फत १५ महिनामा बालबालिकाहरूलाई टाइफाइड विरुद्धको खोप प्रदान गरी टाइफाइड रोग र यसबाट हुने जटिलतालाई न्यूनिकरण गर्नु यो खोप अभियानको लक्ष्य हो ।

उद्देश्य

अभियान मार्फत देशभरीका १५ महिनादेखि १५ वर्ष मुनीका सबै बालबालिकालाई टाइफाइड विरुद्धको खोप प्रदान गर्ने र सो पछि नियमित खोपमा टाइफाइड विरुद्धको खोप समावेश गरी १५ महिनाको उमेरमा १ मात्रा खोप निरन्तर उपलब्ध गराउने ।

- समुदायमा टाइफाइड रोग विरुद्ध प्रतिरोधात्मक क्षमता बढाउन अभियानको खोप कभरेज सबै तहमा ९५ प्रतिशत भन्दा बढी भएको यकिन गर्ने ।
- अभियान पश्चात नियमित खोपमा टाइफाइड विरुद्धको खोपलाई समावेश गरी १५ महिनाका बालबालिकालाई दादुरा रुबेला खोपको दोश्रो मात्रासँगै यो खोप दिई दुवै खोपको कभरेज ९५ प्रतिशत भन्दा माथि रहेको यकीन गर्ने ।
- अभियानको क्रममा नियमित खोप कार्यक्रमलाई सुदृढीकरण गरी खोपको उपभोग दर वृद्धि गर्ने ।
    - अभियान कै क्रममा दुई बर्ष मुनीका बालबालिकाको नियमित खोपमा दादुरा रुबेला पहिलो र दोश्रो मात्रा लगायत छुट खोपको पहिचान गरी, अभियानको खोप कार्डमा अभिलेख राख्ने ।
    - खोप अभियान सकिएपछि अभिलेख राखिएका कार्डहरूबाट विश्लेषण गरी दुई वर्ष मुनीका बालबालिकाहरूको छुट खोप प्रदान गरी पूर्ण खोपको सुनिश्चतता गर्ने ।
    - इन्टेरिक (Enteric) तथा अन्य सरुवा रोगहरूमा उल्लेख्य कमी ल्याउन नियमित खोप कार्यक्रम मार्फत सरसफाई प्रवर्द्धन गरी व्यवहार परिवर्तन गर्ने ।

लक्षित समूह

यो अभियानको लक्षित समूह	नियमित खोपको लक्षित समूह
१५ महिनादेखि १५ वर्षमुनीका देशभरीका सम्पूर्ण बालबालिकाहरू	१५ महिनाका बालबालिकाहरू (नियमित खोपको १२ देखि २३ महिना सम्मका बालबालिका (एच.एम.आई.एस. अनुसार)

४.२ अभियान संचालन रणनीति र कार्यनीति

४.२.१ रणनीति

गुणस्तरीय एवं प्रभावकारी अभियान संचालनको लागि निम्नानुसारको रणनीति अवलम्बन गरिनेछ ।

क. देशैभर एकै चरणमा अभियान संचालन

ख. संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीच समन्वय, सहकार्य र अपनत्वमा अभियान संचालन

ग. आपूर्ति व्यवस्थापनको सुनिश्चितता र जनशक्तिको क्षमता विकास

घ. सूचना, शिक्षा तथा संचार र सामाजिक परिचालन एवं विद्यालय शिक्षा

ङ. अभियानसँगै नियमित खोपको सुदृढीकरण र सरसफाई प्रवर्द्धन

च. अभियान सम्पन्न भएको अर्को महिनाबाट नियमित खोपमा टाइफाइड खोप शुरुवात

छ. अभियान पश्चात खोप कभरेज सर्वेक्षण

४.२.२ कार्यनीतिहरू

अभियान एकै चरणमा सञ्चालन गर्ने

हाल घोषणा भईसकेको स्थानिय तहको निर्वाचन, शैक्षिक सत्रको अन्त, बार्षिक परिक्षा एवं एस.ई.ई परिक्षाको तालिका आदि र खोप प्राप्त भईसकेको कारण यो खोप अभियान आगामी वैशाख महिनामा देशैभर एकै चरणमा संचालन गरिनेछ ।

खोप केन्द्र निर्धारण, खोप सेवा संचालन र जनशक्तिको व्यवस्थापन

खोप केन्द्र स्थान

यो खोप अभियानमा खोप लिने लक्षित समूह मध्ये धेरै संख्या विद्यालयमा र केही संख्या विद्यालय बाहिर रहने हुँदा खोप सेवाको पहुँच सबैमा पुर्‍याई शत प्रतिशत कभरेज गर्न वडा भित्र सबैलाई पायक पर्ने स्थानको विद्यालयलाई प्राथमिकतामा राखी खोप केन्द्र निर्धारण गरिनेछ । जसको लागि निम्न अनुसार खोप केन्द्रको व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

खोप केन्द्र

- तोकिएका संस्थागत वा सामुदायिक विद्यालयहरू
- अन्य : बाह्य खोप केन्द्र : विद्यालय नभएका वा कम भएका वडाहरू (आवश्यकता अनुसार)
- खोप सेवा सञ्चालन गर्ने स्वास्थ्य संस्था (अभियानको अन्तिम दिन)

विद्यालयमा खोप केन्द्र तोक्ने आधार

- हिमाली र पहाडी जिल्लाहरू : साविकको गा.वि.स.को प्रत्येक वडामा कम्तिमा १ खोप केन्द्र र न.पा. को प्रत्येक वडामा कम्तिमा २ खोप केन्द्र साथै १२५ वा सो भन्दा धेरै लक्षित संख्या भएका विद्यालयमा खोप केन्द्र राख्ने (भौगोलिक विकटता र २ घण्टा भन्दा धेरै दुरी भएमा स्थानीय आवश्यकता अनुसार खोप केन्द्र थप गरी खोप उपलब्ध गराउने)। घना जनसंख्या भएका शहरी श्रेत्रहरूमा २०० वा सो भन्दा धेरै लक्षित जनसंख्या भएका विद्यालयहरुमा थप खोप केन्द्र राख्ने ।
- तराईको हकमा साविकको गा.वि.स.को प्रत्येक वडामा कम्तिमा १ खोप केन्द्र र न.पा. को प्रत्येक वडामा कम्तिमा २ खोप केन्द्र साथै २०० वा सो भन्दा धेरै लक्षित संख्या भएका विद्यालयमा खोप केन्द्र राख्ने ।
- **घनाबस्ती र सदरमुकाम** : २०० वा सो भन्दा धेरै लक्षित संख्या भएका विद्यालयमा खोप केन्द्र राख्ने ।
- **खोप केन्द्र स्थान छनौटको आधार** : पर्याप्त ठाँउ र फर्निचरको व्यवस्था गर्न सकिने, अरु विद्यालय, समुदायबाट आवतजावत गर्न सजिलो हुने (विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, साविकको खोप केन्द्र, वडा कार्यालय, सामुदायिक भवन आदि)

नोट :

- *खोप अभियानको समयमा विद्यालयमा परिक्षा संचालन हुने भएमा स्थानियस्तरमा समन्वय गरी अन्य पायक पर्ने विद्यालय वा सामुदायिक भवन, संघ संस्था आदिमा खोप केन्द्र स्थापना गर्ने*
- *उपर्युक्त उल्लेखित भन्दा कम लक्षित संख्या भएका विद्यालयहरूबाट नजिकैको खोप केन्द्र तोकिएको विद्यालयबाट खोप लिने व्यवस्था मिलाउने*

खोप टोलीको निर्धारण

खोप केन्द्र र सेसन संचालनको लागि उपलब्ध जनशक्तिको आधारमा वडा, स्थानिय तहहरूले खोप सञ्चालन अवधि निर्धारण गर्नु पर्दछ । यसका लागि जनशक्ति परिचलान निम्नानुसार व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ :

- एउटा खोप टोलीमा कम्तिमा खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी १ जना र आवश्यकता अनुसार थप परिचालन गर्ने
- प्रत्येक खोप केन्द्रमा १ जना महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र अनिवार्य एक जना तोकिएको महिला शिक्षिका स्वयंसेवकको रुपमा व्यवस्था गर्ने, १ खोप सेसनमा यदि लक्षित संख्या २०० थप भएमा थप १ जना स्वयंसेवकको व्यवस्था गर्न सकिने छ । यदी विद्यालय बाहिर खोप केन्द्र रहेमा १ जना म.स्वा.स्वयं.से र खोप केन्द्र नरहेको विद्यालयबाट महिला शिक्षिका सो नभएमा राम्ररी लेखपढ गर्न सक्ने महिलालाई स्वयंसेवक छनोट गर्ने र अभिमुखिकरणमा समेत सहभागी गराउने ।सकेसम्म जिल्लाभरका सम्पूर्ण म.स्वा.स्वयं.से. लाई स्वयंसेवकको

अभिमुखिकरणमा सहभागी गराउने र खोप केन्द्रमा खटिने म.स्वा.स्वयं.से खोप केन्द्रको आधारमा छनोट गर्ने ।

- विद्यालय नर्स कार्यक्रम लागु भई विद्यालय नर्स कार्यरत रहेमा सो विद्यालयबाट लक्षित संख्याको विवरण संकलन, खोप केन्द्र तथा सेसनमा सहयोग र विद्यार्थीलाई खोप लगाउन ल्याउन/लान निजलाई सर्म्पक व्यक्तिको रुपमा र विद्यालय नर्स नभएमा १ जना फोकल शिक्षक तोकी प्रत्येक विद्यालयमा सहयोगको लागि व्यवस्था गर्ने साथै थप सहयोगको लागि अन्य विद्यार्थि र शिक्षकको समेत सहयोगको ब्यवस्था गर्ने
- खोप केन्द्र निर्धारण तथा संचालन गर्ने आधार अनुसार खोप दिन अभियानमा तालिम प्राप्त जनशक्ति आवश्यक्ता अनुसार परिचालन (अ.हे.ब., अ.न.मी, हे.अ./सि.अ.हे.ब, स्टाफ नर्स र तालिम प्राप्त अन्य स्वास्थ्यकर्मीहरू) गर्ने ।

खोप सेवा सञ्चालन (चरण र अवधि)

- तोकिएको अवधि भित्र अभियान सम्पन्न गर्न जिल्ला, स्थानीय तहको समन्वयमा जिल्ला तथा स्थानिय तहहरुले अभियानको चरण तोकि कार्यक्रम संचालन गर्ने
- चरण निर्धारण गर्दा जनघनत्व बढी भएका स्थानिय तह/स्वास्थ्य संस्था वा भौगोलिक विकटताको आधारमा चरण निर्धारण गर्नुपर्दछ ।
- एक चरण सकेसम्म ५ देखि ६ दिन भित्र सम्पन्न गर्ने गरी योजना बनाउनु पर्दछ ।
- खोप सेसन कम्तिमा ५ घण्टा संचालन गर्ने (विद्यालयको समन्वयमा समय निर्धारण गर्ने)
- लक्षित संख्या कम भएका विद्यालयहरूलाई खोप केन्द्रमा आउने समय निर्धारण गर्ने
- अभियानको अन्तिम खोप सेसन स्वास्थ्य संस्थामा नै राख्ने

नोट *: यसरी अभियान सञ्चालन गर्दा नियमित खोप सेवा तथा कोभिड १९ विरुद्धको खोप अभियान तथा अन्य स्वास्थ्य सेवालाई प्रभाव नपर्ने गरी योजना गर्नुपर्छ ।*

४.३ सुक्ष्म योजना तर्जुमा

अभियानको प्रभावकारी व्यवस्थापन तथा संचालनको लागि अभियान पूर्व नै सबै तहको तथ्यगत विवरणको आधारमा क्रियाकलाप संचालन, आवश्यक खोप तथा खोप सामाग्रीहरू, जनशक्ति परिचालन, स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना संचार र सामाजिक परिचालन, कोल्डचेन व्यवस्थापन आदिको योजना गर्न अति आवश्यक हुन्छ । वास्तविक योजनाको लागि तथ्यगत तथ्यांक आवश्यक हुने भएकोले अभियान संचालन पूर्व नै वडामा रहेको विद्यालयगत लक्षित विद्यार्थी संख्या र विद्यालय बाहिर रहेका लक्षित संख्याको यकिन गरी योजना तर्जुमा गर्नु पर्दछ । तसर्थ निम्नानुसार सुक्ष्म योजना तयार गर्नु गराउनु पर्दछ ।

लक्षित संख्या, खोप केन्द्र, खोप तथा खोप सामाग्री र जनशक्तिको योजना गर्ने प्रक्रिया

अग्रिम विद्यालयगत विवरण संकलन र लक्षित संख्या निर्धारण :

- सबै स्वास्थ्य कार्यालयहरूले टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान संचालनको लागि तथ्यांक संकलन गर्नको अग्रिम **अनुसुची** १ (वडा/स्वास्थ्य संस्थाले विद्यालयबाट १५ वर्ष मुनीका बालबालिकाको विवरण संकलन फारम) जिल्ला तहको सुक्ष्म योजना गोष्ठी भन्दा कम्तिमा १५ दिन अगावै प्रत्येक वडा र स्थानिय तहमा पत्र साथ पठाउनु पर्दछ ।
- प्रत्येक वडा, स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो वडा भित्र रहेका विद्यालयहरूमा प्रत्यक्ष समन्वय गरी पछि फरक नपर्ने गरी १५ वर्ष भित्रका बालबालिकाहरूको संख्या विद्यालयगत तयार गर्ने । वडा, स्वास्थ्य संस्थाले विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिका संख्या (४ वर्ष मुनीको) एच.एम.आई.एस अनुसार राख्ने ।

लक्षित संख्याको आधारमा खोप तथा खोप सामाग्रीको योजना :

- वडा, स्वास्थ्य संस्थाहरूले लक्षित संख्याको विवरण (**अनुसुचि** २) मा उतार गरी खोप तथा कोल्डचेन सामाग्रीको अनुमानित योजना, माथि उल्लेख भएको आधारमा खोप केन्द्र निर्धारण गर्ने ।
- विद्यालयगत विवरण सहितको योजना वडाबाट सम्बन्धित स्थानीय तहमा पठाउने साथै स्वास्थ्य संस्थाबाट जिल्लास्तरको सुक्ष्म योजना गोष्ठीमा आँउदा समेत अनिवार्य लिई आउने ।
- उक्त विवरणसँगै प्रत्येक विद्यालयबाट १ जना सम्पर्क व्यक्तिको नाम (विद्यालय नर्स वा फोकल शिक्षक) र सम्पर्क नम्बर समेतको विवरण लिई अध्यावधिक गर्ने ।
- प्रत्येक स्थानीय तहले मातहतको वडाबाट विवरण (**अनुसुची** २) प्राप्त गरी वडास्तरको समायोजन गरेर १५ दिन अगावै स्वास्थ्य कार्यालमा पठाउने साथै जिल्लास्तरको योजना गोष्ठिमा आउँदा अनिवार्य लिई आउने ।
- स्वास्थ्य कार्यालयले अभियान पूर्व जिल्ला तहको योजना गोष्ठी अगावै सबै स्थानिय तह/वडा तहको विवरण (**अनुसुचि** २) प्राप्त गरी सो विवरण (**अनुसुची** ३) मा समायोजन गरी स्थानिय तहको योजना गर्ने र जिल्ला तहमा संचालन हुने योजना गोष्ठीमा स्थानिय तहको समूह बनाई वडागत वास्तविक योजना तयारी गराउने ।
- जिल्लातहको योजना गोष्ठीमा नै स्थानीय तह, वडास्तरको खोप केन्द्र यकिन गरी जनशक्ति परिचालन, बजेट व्यवस्था, कोल्डचेन सामाग्रीको मौज्दात र आन्तरिक व्यवस्थापन, स्वास्थ्य शिक्षा सामाग्रीको आवश्यक्ता र कोल्डचेन योजना समेत तयार गर्नु पर्दछ ।
- माथि खोपकेन्द्र तोक्ने आधारहरू तथा स्थानीय आवश्यकताको आधारमा खोप केन्द्र रहने विद्यालय र तोकिएको अन्य खोप केन्द्रमा जाने विद्यालय र विद्यालय बाहिर रहने खोप केन्द्र यकिन गर्ने ।

प्रदेश, जिल्ला, स्थानिय तह, वडा/स्वास्थ्य संस्था तहमा संचालन हुने क्रियाकलापहरू र सहजकर्ता परिचालन योजना

अभियान संचालन पूर्व नै सबै तहमा संचालन हुने क्रियाकलापहरूको योजना तथा सहजिकरणको लागि जनशक्ति परिचालनको योजना गर्नुपर्दछ तसर्थ :

- **प्रदेश तहमा संचालन हुने प्रदेशस्तरिय अभिमुखिकरण तथा योजना गोष्ठीमा मातहतको जिल्लाहरूको** कार्यक्रम संचालन योजना बनाउने
- सो योजना अनुसार जिल्लाहरूलाई प्राथमिकतामा राखी प्रदेश तहबाट विकास साझेदार प्रतिनिधिहरूको समेतको सहभागितामा जिल्लाहरूमा कार्यक्रम सहजिकरणको लागि जनशक्ति परिचालनको योजना तयार गर्ने
- जिल्ला तहबाट पनि जिल्लास्तरिय योजना गोष्ठीमा स्थानिय तह, वडा तहमा संचालन हुने क्रियाकलापहरूको योजना तयारी गराउने र
- सो योजनाको आधारमा स्थानिय तह तथा वडाको क्रियाकलापहरूमा सहजिकरण गर्न जिल्ला सुपरिवेक्षक तथा साझेदार निकायका सहजकर्ता समेत परिचालन गर्न योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने

नोट *: खोप अभियानको प्रभावकारी संचालनको लागि विभिन्न तहमा संचालन हुने अभियान पूर्वका क्रियाकलापहरू प्रभावकारी हुनु अति नै महत्व हुन्छ तसर्थ विशेष गरी प्रदेश र जिल्लाहरूले जिल्ला तथा स्थानिय तह, वडा तहको क्रियाकलापहरूको प्रभावकारी संचालनमा विशेष ध्यान दिएर अनुगमन तथा सहजिकरणको व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।*

विद्यालयको लक्षित संख्याको कक्षागत सूची (नाम, उमेर) तयारी

यो अभियानको लक्षित समूह विद्यालयमा धेरै हुने तथा खोप केन्द्रहरू समेत विद्यालयमा रहने भएको हुँदा खोप अभियान संचालनको समयमा खोप सेसन संचालनमा सहजकर्ताको लागि लक्षित संख्याको कक्षागत सूची अग्रिम तयारी गर्नुपर्दछ । तसर्थ :

- स्वास्थ्य कार्यालयले जिल्ला तहको सुक्ष्म योजना गोष्ठीमा प्रत्येक वडा, स्वास्थ्य संस्थाको विद्यालय संख्या र विद्यार्थीको आधारमा अनुसुचि ७ उपलब्ध गराउने
- प्रत्येक वडाले आफ्नो मातहतका विद्यालयहरूमा अभियान संचालन पूर्व नै विद्यालयहरू बाट १५ वर्ष उमेर मुनीका कक्षागत विद्यार्थीहरूको नामावली संकलन फारमको नमूना (**अनुसुची** ७) पत्रसाथ पठाई विद्यालय स्तरको कक्षागत सूची (नाम र उमेर खुल्ने गरी) तयार गर्नको लागि विद्यालयलाई सहजिकरण गर्नु पर्दछ ।
- प्रत्येक विद्यालयले तोकिएको अनुसुची फारममा कक्षागत सूची तयार गरेको यकिन गर्ने
- खोप संचालन हुने दिनमा विद्यालयले तयार गरेको कक्षागत विवरण अनुसार फोकल शिक्षकको सहयोगमा कक्षागत विद्यार्थीहरूलाई खोप दिने व्यवस्था गर्ने

खोप, कोल्डचेन सामाग्रीको योजना तथा व्यवस्थापन

यो अभियानमा नियमित कार्यक्रम भन्दा लक्षित संख्या र खोप परिमाण धेरै हुने भएकोले थप योजना र कोल्डचेन सामाग्री आवश्यक पर्दछ साथै कोल्डचेन सामाग्री जिल्ला तथा स्थानिय तहमा नै मौज्दात हुन सक्ने र सो बाट नै आन्तरिक व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ । तसर्थ :

- स्वास्थ्य कार्यालयले अभियान पूर्व नै स्थानिय तह, वडा तथा स्वास्थ्य संस्थामा रहेको कोल्डचेन सामाग्री (रेफ्रिजेरेटर, कोल्डबक्स, आइस प्याक, भ्याक्सिन क्यारियर आदि) को विवरण अद्यावधिक गरी आवश्यक समाग्री जिल्लामा ल्याउने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सो को लागि स्थानीय तह, वडाहरूमा विवरण अद्यावधिक गर्नको लागि **अनुसुची ६** अग्रिम वडा स्वास्थ्य संस्थामा पठाई जिल्लास्तरको गोष्ठीमा आँउदा अनिवार्य लिई आउन जानकारी गराउनु पर्दछ ।
- जिल्लास्तरको योजना गोष्ठीमा सहभागीले ल्याएको विवरण तथा जिल्लाको विवरणबारे छलफल गरी कोल्डचेन सामाग्रीको मौज्दात अवस्था र आन्तरिक व्यवस्थापनको योजना बनाई जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्ने ।
- मौज्दातबाट अपुग हुने भए अग्रिम प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र र व्यवस्थापन महाशाखामा समन्वय गर्ने ।

भ्याक्सिन, सिरिञ्ज र सेफ्टी बक्सको अनुमान

अभियानको लागि टाइफाइड खोपको अनुमान गर्ने तरिका :

यो खोप अभियानमा आवश्यक खोपको मात्रा ५ प्रतिशत खेर जाने दर र ५ मात्रा भायलको आधारमा निम्न अनुसार अनुमान गर्नु पर्दछ । अभियानमा यो खोप खोलिएको केन्द्रमा मात्र प्रयोग गरिने छ ।

$$\frac{\text{१५ महिना देखि १५ वर्ष मुनीको लक्षित जनसंख्या} \times \text{१.०५}}{\text{५}}$$

नियमित खोपको लागि टाइफाइड खोपको अनुमान गर्ने तरिका :

अभियान पश्चात लगत्तै नियमित खोपमा यो खोप शुरुवात गरिने छ । यो खोप १५ महिनामा दादुरा रुबेला दोस्रो मात्रा सँगै १ मात्रा दिईने छ । यो खोप बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीति अनुसार प्रयोग गरिनेछ र नियमित खोपमा यो खोपको खेर जाने दर १० प्रतिशत हुने र ५ मात्रा भायलको आधारमा स्वास्थ्य संस्था, वडाको लागि वास्तविक आवश्यकता पहिचान गर्न विगतको सुक्ष्म योजना अनुसार वडा, स्वास्थ्य संस्थाको विगत ३ वर्षको पेण्टा १ को मासिक सरदर प्रगतिको आधारमा योजना बनाउनु पर्दछ । यो खोपको अनुमान गर्ने तरिका

$$\text{लक्षित संख्या} \quad \frac{\text{गत ३ वर्षको पेण्टा १ को मासिक सरदर प्रगति संख्या} \times \text{१.११}}{\text{५}}$$

ए.डि. सिरिञ्ज (खोप लगाउने सिरिञ्ज)

टाइफाइड खोप लगाउँदा ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिन्ज प्रयोग गर्नुपर्छ। ए.डि. सिरिञ्जको अनुमान गर्दा १० प्रतिशत खेर जाने दरको आधारमा निम्न अनुसार गर्नुपर्छ।

आवश्यक ए.डि.सिरिन्ज (गोटा) = लक्षित जनसंख्या × १.११

सेफ्टी बक्स

प्रयोग गरेका डिस्पोजेबल सिरिञ्ज र ए.डि. सिरिञ्ज सेफ्टी बक्समा राख्नुपर्छ। हाल उपलब्ध हुने सेफ्टी बक्स ५ लिटर क्षमताको हो। यो एउटा सेफ्टी बक्समा १०० वटासम्म सिरिञ्जहरू राख्न सकिन्छ। त्यसैले सेफ्टी बक्सको अनुमान गर्दा जम्मा सिरिञ्जको संख्यालाई १०० ले भाग गर्नुपर्छ।

$$\text{आवश्यक सेफ्टी बक्स (गोटा)} = \frac{\text{ए.डि. सिरिञ्ज संख्या}}{१००}$$

कोल्ड चेन सामाग्रीको अनुमान र व्यवस्थापन

टाइफाइड विरुद्धको TCV खोप धेरै चिसोसँग संवेदनशिल (Feeze sensitive) खोप हो। यो खोप भण्डारण, ढुवानी, वितरण र खोप संचालन गर्दा सबै तहमा +२° से. देखि +८° से तापक्रममा कोल्डचेन व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ। यसको लागि सबै तहहरूले देहायका बुँदाहरूमा ध्यान दिनु पर्दछ :

- खोप भण्डारण गर्ने चिस्यान कोठा (WIC), रेफ्रिजेरेटर, कोल्ड बक्सको क्षमता, संख्या, अवस्था, यकिन गरी खोप भण्डारण गर्ने अग्रिम व्यवस्था मिलाउने।
- जिल्लाभरी भएका रेफ्रिजेरेटर, कोल्ड बक्स, भ्याक्सिन क्यारियर, आइस प्याक जस्ता कोल्ड चेन सम्बन्धि उपकरणको लगत तयार गरी सो को आधारमा अभियानका चरणहरू निर्धारण गर्नु पर्दछ।
- खोप भण्डारण गर्नको लागि रेफ्रिजेरेटर नभएका खोप वितरण केन्द्रमा कोल्ड बक्सहरू अनिवार्य उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने
- प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थामा अभियान अवधिभर खोप र आइस प्याक भण्डारण गर्नको लागि ५५ मोडेलको वा Short range भएका एउटा-एउटा कोल्ड बक्स भएको यकिन गर्ने।
- जिल्ला देखि तल्लो तहमा खोप र आइस प्याक ढुवानी गर्न हरेक स्वास्थ्य संस्थाले ५५ मोडेलको कोल्ड बक्सको नै प्रयोग गर्नु पर्दछ।
- फ्रिजर/रेफ्रिजेरेटर भएका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा फ्रिजर/रेफ्रिजेरेटरहरूलाई चालु अवस्थामा राखी अभियान अवधिभर खोप भण्डारण, आइस प्याक तयार गर्ने र वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्छ।
- जिल्ला तहको गोष्ठीमा नै स्थानीय तह, वडा, स्वास्थ्य संस्थाको कोल्डचेन तथा खोप वितरणको कार्य तालिका तयार गरी सोही अनुसार कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ।

- अभियानको अन्त्यमा बाँकी रहेका खोपहरू कोल्ड चेन कायम गरी सब-स्टोर/स्वास्थ्य कार्यालय (जिल्ला भ्याक्सिन स्टोर) मा फिर्ता गर्नु पर्दछ । साथै बाँकी सिरिञ्ज र आइस प्याक पनि फिर्ता गर्नु पर्दछ ।
- स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट खोप केन्द्रसम्म टाइफाइड खोप लैजान र खोप केन्द्रमा प्रयोग गर्नको लागि चार आइस प्याक क्षमता भएको भ्याक्सिन क्यारियर मात्र प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

खोप तथा कोल्डचेन सामाग्री आपूर्ती वितरण

संघ/प्रदेशस्तर

- केन्द्रीय खोप भण्डारबाट प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्रमा टाइफाइड खोप, ए.डि. सिरिञ्ज, सेफ्टी बक्स पठाउँदा आवश्यक परिमाण निश्चित गरी प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्रलाई पूर्व सूचना दिई ढुवानी गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्रबाट स्वास्थ्य कार्यालयहरूमा भ्याक्सिन र खोप सामग्री पठाउँदा जिल्लाको सुक्ष्म योजना अनुसार परिमाण निश्चित गरी सम्बन्धित स्वास्थ्य कार्यालयमा १० दिन अघि पुग्ने गरी पठाउनु पर्दछ र पठाएको भ्याक्सिन तथा खोप सामग्री पुगे-नपुगेको कुरा प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्रले यकिन गर्नु पर्दछ ।
- सडक यातायातको पहुँच नभएका वा सडक यातायातको नियमित सुविधा नभएका हिमाली वा पहाडी जिल्लाहरूमा अभियानका सामग्रीहरू पुऱ्याउन प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्रले विशेष प्राथमिकता दिनु पर्दछ ।

स्वास्थ्य कार्यालय (जिल्लास्तर)

- स्वास्थ्य संस्थालाई आवश्यक पर्ने भ्याक्सिन र खोप सामग्रीको संख्या पहिले नै (जिल्ला योजना गोष्ठीमा) यकिन गर्नु पर्दछ ।
- स्वास्थ्य कार्यालय (जिल्ला) स्तरको भ्याक्सिन भण्डारण गर्ने क्षमता र अभियानको चरणलाई दृष्टिगत गर्दै प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्रसँग सम्पर्क गरेर भ्याक्सिन आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।
- सडक यातायातको पहुँच नभएका अथवा सडक यातायातको नियमित सुविधा नभएका हिमाली वा पहाडी जिल्लाले अभियान शुरु हुनुभन्दा १०-१५ दिन अगाडि नै स्वास्थ्य कार्यालयमा भ्याक्सिन तथा अन्य खोप सामग्री आपूर्ति गर्नु पर्दछ ।
- स्वास्थ्य कार्यालयबाट अभियानको कम्तिमा १ दिन अगावै हरेक स्वास्थ्य संस्थामा भ्याक्सिन, सिरिञ्ज, आइस प्याक र अन्य खोप सामग्री आवश्यक संख्यामा समयमा पुगेको सुनिश्चित गर्ने ।

स्वास्थ्य संस्थास्तर

- स्थानीय तह, स्वास्थ्य संस्थाले कोल्ड बक्स वा उपलब्ध भएमा रेफ्रिजेरेटरमा भ्याक्सिन भण्डारण गरी कोल्ड चेन कायम गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।

- स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाले तोकिएको वितरण केन्द्र वा स्वास्थ्य कार्यालयबाट पूर्वयोजना अनुसार भ्याक्सिन तथा अन्य सामग्रीहरू बुझीलिने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।
- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले प्रत्येक दिन बिहान स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट आवश्यक भ्याक्सिन, सिरिञ्ज, सेफ्टी बक्स, खोप कार्ड लिएर खोप केन्द्रमा लैजानु पर्दछ र उक्त दिनको खोप सेवा सम्पन्न भएपछि बाँकी रहेको भ्याक्सिन स्वास्थ्य संस्थामा फिर्ता गरी कोल्ड चेन (तोकिएको तापक्रम) कायम गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।

कोल्ड चेन उपकरणको व्यवस्थापन तथा अनुमान

आइस प्याक फ्रिजर

आइस प्याक जमाउनको लागि हाल उपलब्ध भएका आइस प्याक फ्रिजरका मोडेलहरू TFW 800 / TFW 791, Cellfrost हुन् । आइस प्याक फ्रिजरमा २४ घण्टा (१ दिन) मा क्रमशः ७५ वटा सम्म आइस प्याक जमाउन सकिन्छ । यसैको आधारमा जिल्लाको आवश्यकता अनुसार कति आइस प्याक कहिले देखि जमाउनु पर्ने हो सो को यकिन गरी आइस प्याक जमाउने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।

आइसप्याक जमाउनु पर्ने जम्मा संख्या ..../७५ = ...दिन अगाडि देखि जमाउने

डिपफ्रिजरको संख्या अनुमान गर्ने आधार

आइस प्याक फ्रिजरमा आईस प्याक जमाई सकेपछि आइसप्याक भण्डारण गर्नको लागि डिपफ्रिजर प्रयोग गरिन्छ । हाल उपलब्ध भएका डिपफ्रिजरका मोडेलहरू MF 304, SB 302, Sanyo Freezer/PF 230, HBD 286, HBD 116 हुन् । यी डिपफ्रिजरहरूमा ०.४ लिटर क्षमताको आइस प्याक ४५० वटा र मोडल अनुसार फरक संख्यामा भण्डारण गर्न सकिन्छ ।

जिल्लामा भएको आइस प्याक फ्रिजर, डिपफ्रिजर र आवश्यक आइस प्याकको आधारमा आइस प्याक जमाउने र भण्डारण गर्ने योजना बनाउनु पर्दछ । आइस प्याक भण्डारण गर्न कोल्ड बक्सको पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

रेफ्रिजेरेटरको संख्याको अनुमान गर्ने आधार

जिल्ला, सबस्टोर स्तरमा भ्याक्सिन भण्डारण गर्नको लागि आइस लाइन्ड रेफ्रिजेरेटर (ILR) प्रयोग गर्नु पर्दछ । आइस लाइन्ड रेफ्रिजेरेटर ILR MK 304, TCW 3000, TCW 2000, TCW 4000, TCW 1152, TCW 1151, VK 170 KE (Sibir), VK 110 KE (Sibir)/ PR 265 (Zero), HBC 80, HBC 286 मोडेलमा उपलब्ध हुन्छन् ।

नोट *: आइस लाइन्ड रेफ्रिजेरेटर नभएको अवस्थामा भ्याक्सिन भण्डारण गर्न अन्य रेफ्रिजेरटर पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । तर ती रेफ्रिजेरेटरहरू विश्व स्वास्थ्य संगठनको मापदण्ड अनुरुप खोप सेवाको लागि प्रयोग भनी उत्पादित हुनु पर्दछ ।*

टाइफाइड खोप भण्डारण क्षमता अनुमान गर्ने तरिका

टाइफाइड खोप (५ मात्रा) को भायलमा प्राप्त हुन्छ । यो खोप प्रति मात्रा आयतन 2.9 cm^3 हुन्छ । यो अङ्कलाई १००० ले गुणा गरेमा यसको आयतन लिटरमा आउँछ । भ्याक्सिन भण्डारण गर्न उपलब्ध फ्रिजरको आयतन हिसाब गरेर भ्याक्सिन भण्डारण गर्ने क्षमता अनुमान गर्नु पर्दछ ।

उदाहरणको लागि :

टाइफाइड खोपको कोल्डचेन आयतन = २.९ cm^3 / डोज

प्रस्तुति (प्रिजेन्टेशन) = ५ डोज भाईल

Calculation:

२.९ X ५ = १४.५ cm^3/ भाईल

हामीलाई थाहा छ, १ लिटर = १००० cm^3

$$= \frac{१०००}{१४.५}$$

= ६८.९६६

(त्यसैले १ लिटर क्षमता भएका कोल्डचेन सामग्रीमा ६९ गोटा टाइफाइड खोपका भाईलहरू भण्डारण तथा ढुवानी गर्न सकिन्छ ।)

विभिन्न मोडेलका रेफ्रिजरेटरहरू र खोप भण्डारण क्षमतामा ५ मात्राको टाइफाइड खोप भायल भण्डारण गर्न निम्नानुसार क्षमता हुन्छ :

रेफ्रिजेरटरका मोडलहरू	क्षमता	भ्याक्सिन भण्डारण क्षमता
VK 170 KE (Sibir)	(५५ लिटर)	३५०० देखि ३८०० भायल
TCW 2000	(७६ लिटर)	४८०० देखि ५२०० भायल
ILR MK 304	(१०८ लिटर)	७२०० देखि ७४०० भायल
TCW 3000	(१२५ लिटर)	८२०० देखि ८६०० भायल
TCW 4000	(२४० लिटर)	१६००० देखि १६५०० भायल
TCW1152/ TCW1151	(१६९ लिटर)	११००० देखि ११५०० भायल
VK 110 KE (Sibir)	(१६९ लिटर)	११००० देखि ११५०० भायल
PR 265 (Zero)	(१६९ लिटर)	११००० देखि ११५०० भायल

कोल्ड बक्सको अनुमान गर्ने आधार

भ्याक्सिन तथा आइस प्याक ढुवानी गर्न र भण्डारण गर्न प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थामा कोल्ड बक्स आवश्यक पर्दछ । यो खोप अभियान संचालन गर्दा एक चरणमा कति वडा/गा.पा./न.पा./वडा समेट्ने र कति लक्षित संख्या हो त्यसैको आधारमा कोल्ड बक्सको व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।

हाल उपलब्ध कोल्ड बक्स, भ्याक्सिन क्यारियरहरू र क्षमता

कोल्ड बक्स (**५५ मोडल**)/**Short range**

यो कोल्ड बक्स आइस प्याक र भ्याक्सिन ढुवानी गर्न र भण्डारण गर्नको लागि प्रयोग गरिन्छ । आइस प्याक मात्र ढुवानी गर्दा यसमा ४० वटासम्म आइस प्याक राख्न सकिन्छ । त्यसैगरी भ्याक्सिन ढुवानी गर्दा यसमा २४ वटा आइस प्याक सहित ६९० वटा टाइफाइड खोप भायल राख्न सकिन्छ । यसको holdover time ८९ घण्टा सम्म हुन्छ । यसमा भ्याक्सिन भण्डारण गर्दा हरेक तेस्रो दिनमा आइस प्याक फेर्नु पर्दछ ।

कोल्ड बक्स (**लग्जम्बर्ग– आर.सि. डब्लु २५**)/**Long range**

हाल सामान्यतया प्रयोगमा नरहेको यो कोल्ड बक्स ५५ मोडेलको कोल्ड बक्स भन्दा दोब्बर ठूलो हुन्छ । तर अभियानको समयमा आवश्यकता अनुसार यो कोल्ड बक्स आइस प्याक र भ्याक्सिन भण्डारण गर्नको लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ । भ्याक्सिन भण्डारण गर्दा यसमा ३६ वटा आइस प्याक सहित १३८० वटा टाइफाइड खोप भायल राख्न सकिन्छ । यसको holdover time १३४ घण्टा सम्म हुन्छ । यसमा हरेक पाँचौ दिनमा आइस प्याक फेर्नु पर्दछ ।

भ्याक्सिन क्यारियर (**४ आइस प्याक क्षमता**)

यो भ्याक्सिन क्यारियर खोप सेसन संचालनको लागि स्वास्थ्य संस्थाबाट खोप केन्द्रसम्म भ्याक्सिन लैजान प्रयोग गरिन्छ । १.५ लिटरको भ्याक्सिन क्यारियरमा ५ मात्राको टाइफाइड खोप १०० भायल र ३.४ लिटरको भ्याक्सिन क्यारियरमा २३० भायल राख्न सकिन्छ । प्रत्येक खोप टोलीलाई कम्तिमा एउटा भ्याक्सिन क्यारियरको आवश्यकता पर्दछ । तर नगरपालिका, उप/महानगरपालिका र घनाबस्ती भएका गा.पा.मा थप भ्याक्सिन क्यारियरको आवश्यकता पर्न सक्छ । यो भ्याक्सिन क्यारियरमा कन्डिसनिङ्ग गरेको ४ वटा आइस प्याक नचलाई राखेमा **holdover time ३३ घण्टासम्म हुन्छ । यस्तो अवस्थामा भ्याक्सिन क्यारियरमा २ दिन भित्रमा आइस प्याक फेर्नु पर्दछ ।** तर यो अभियान तथा नियमित खोपमा खोप सेसनमा खोलेर संचालन गर्दा सकेसम्म दैनिक आईसप्याक फेर्नु पर्दछ ।

भाग
५

स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार, समन्वय र सामाजिक परिचालन

५.१ अभियानमा स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार, समन्वय र सामाजिक परिचालन रणनीति

- संघ, प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय तह र वडा तहमा रहेका विभिन्न समिति (खोप ऐन २०७२, पूर्ण खोप सुनिश्चतता तथा दिगोपना राष्ट्रिय निर्देशिका ०७७/७८ र दादुरा रुबेला खोप अभियान संचालन निर्देशिका ०७६/७७ मा उल्लेख भए अनुसारको) हरू विद्यालय तथा शैक्षिक संघ संगठन, व्यवसायिक संघ संगठन र सरोकारवालाहरूको अभिमुखिकरण तथा बहस पैरवी
- संघ, प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय तहमा रहेका संचारकर्मीहरूको अभिमुखिकरण
- सरकारी, गैह्र सरकारी साझेदार निकाय, संघसंस्थाहरूलाई अभिमुखिकरण, समन्वय र परिचालन
- खोपको पहुँचबाट टाढा रहन सक्ने बस्ती, विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिका र विशेष समूहको पहिचान गरी स्थानीय तह र वडा स्तरमा त्यस्ता बस्ती, समूह र समुदायका अगुवाहरूसँग अन्तरक्रिया/अभिमुखिकरण र परिचालन
- आम संचारको माध्यमबाट सुचना प्रसारण गर्ने
- विभिन्न सन्देशमुलक सामाग्रीको विकास र वितरण

उपर्युक्त उल्लेखित रणनीति अनुसार विभिन्न तहमा निम्न कार्यहरू गर्ने

- संघ र प्रदेशस्तरमा आम संचारका माध्यमहरूको अन्तरक्रिया गोष्ठीहरू संचालन, सूचना प्रसारण र परिचालन गर्ने ।
- स्वास्थ्य कार्यालयले सम्बद्ध निकायहरू, जिल्ला खोप समन्वय समिति र सरोकारवालाहरूलाई अभियान सञ्चालन र भुमिकाको बारे अभिमुखिकरण गरी सहयोग समन्वय जुटाउने
- स्थानीय तह तथा स्वास्थ्य संस्थाले सम्बद्ध निकायहरू, स्थानिय तह, वडा खोप समन्वय समिति, विद्यालय तथा शैक्षिक संघसंस्था र सरोकारवालाहरूलाई अभियान सञ्चालन र भूमिकाको बारे अभिमुखिकरण गरी सहयोग समन्वय जुटाउने ।
- स्वास्थ्य कार्यालय र स्थानीय तहहरूबाट जिल्ला भित्र अभियान सञ्चालन हुने चरण अनुसार हरेक स्थानीय निकायमा सञ्चालन हुने मितिको जानकारी हुने गरी पत्रपत्रिका, एफ.एम. रेडियो तथा अन्य सञ्चारका माध्यमहरूबाट प्रचार-प्रसार गर्ने ।
- जिल्ला तथा स्थानीय तहले अभियानबारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्न जनघनत्व बढी भएका र अन्य मुख्य स्थानहरूमा माइकिङ्ग गर्ने, र्‍याली गर्ने, अन्तरक्रिया गोष्ठी गर्ने ।

- हरेक स्वास्थ्य संस्थाले स्थानीय वडामा संचालन हुने खोप केन्द्रहरूको नाम र स्थान सहित पोष्टर सार्वजनिक स्थानमा टाँस्ने
- विद्यालय बाहिर रहेका लक्षित समूह भएका बालबालिकाको घरघरमा विद्यालय, स्वयंसेवक र जनप्रतिनिधि मार्फत निमन्त्रणा कार्ड वितरण गर्ने ।
- स्थानीय तह, वडा र स्वास्थ्य संस्थाले आवश्यकता अनुसार स्थानीय श्रोत साधनको परिचालन गरी माईकिङ्ग, र्‍याली, अन्तरक्रिया आदि व्यापक गरी विभिन्न क्षेत्रको परिचालन गर्ने ।
- स्थानीय तह तथा वडाहरूले विशेष क्षेत्र, बस्ती, समूह, समुदायको पहिचान गरी खोपको पहुँच बढाउन त्यस्ता समुदायका अगुवा, धार्मिक नेता, मौलाना, धामी झांक्री आदिहरूसँग, अन्तरक्रिया, अभिमुखिकरण गरी जिम्मेवारी बाँडफँड र परिचालनमा विशेष जोड दिने ।
- स्वास्थ्य संस्थाबाट स्थानीय संघ संस्था, क्लब, विद्यालय, वडा समिति, समुदायका अगुवाहरूलाई खोप अभियानमा सहयोग, समन्वय र प्रचार प्रसारको लागि व्यापक पत्राचार गर्ने ।
- विभिन्न समितिहरूको अभिमुखिकरणका सहभागीहरू, समुदायका अगुवा, संघसंस्था, विद्यालयहरूमा टाइफाइड रोग र यस रोग विरुद्धको खोप सम्बन्धि बारम्बार सोधिने प्रश्नहरू (FAQ) वितरण गरी अभियानको प्रचार प्रसार र अन्य सहयोगको लागि समन्वय गर्ने ।
- सबै विद्यालयहरूलाई खोप केन्द्रको स्थान र संचालन मिति समेत उल्लेख गरी पत्राचार गर्ने र अभियान संचालनको १ हप्ता अगाडी देखि विद्यार्थी र शिक्षकहरू मार्फत सूचना प्रसारण गरीदिन अनुरोध गर्ने । अभियानको जानकारीमुलक पर्चा र निमन्त्रणा कार्ड पनि उपलब्ध गराउनुका साथै पटक पटक समन्वय र अनुगमन गरी सहयोगको लागि पहल गर्ने ।
- खोप संचालनको दिन समुदायका अगुवा, जनप्रतिनिधि, बाल क्लब, युवा समूह आदिको परिचालन गरी वडा टोल स्तरमा बालबालिका खोजी गर्न, स्वयंसेवक सेवा उपलब्ध गराउन अनुरोध र समन्वय गर्ने ।
- सामाजिक सञ्जालको माध्यम (social media) बाट अभियानको जानकारी गराउने ।
- मोबाइल एस.एम.एस मार्फत खोप अभियानको तालिकाको सन्देश सम्प्रेषण गर्ने ।

५.२ स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना संचारको सामाग्री :

खोप अभियानको जानकारीको लागि स्वास्थ्य शिक्षा सामग्रीहरू : अभियानको बारेमा जानकारी गराउन तथा अभियानको व्यवस्थापन गर्न निम्न अनुसारको सामाग्रीहरू विकास, छपाई र वितरण गरिनेछ । यी सामाग्रीहरू आवश्यकताको आधारमा सबै तहले आवश्यक व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

छपाई सामग्रीहरू

क. निमन्त्रणा कार्ड

ख. अभियान खोप कार्ड

ग. पोष्टर

घ. टाइफाइड खोप र अभियानको बारेमा धेरै सोधिने प्रश्नहरू (frequently asked questions)

ङ. खोप केन्द्र ब्यानर

श्रव्यदृश्य सामग्रीहरू

क. रेडियो सन्देश तथा जिङ्गल

ख. टेलिभिजन सन्देश तथा जिङ्गल

स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना सामग्रीहरू र प्रयोग

क. निमन्त्रणा कार्ड

परिचय र उपयोग

लक्षित उमेर समूह मध्ये ५ वर्ष मुनीका बालबालिका भएका घरहरूमा खोप अभियान तथा खोप लगाउने बारे जानकारी गराई अभियानको प्रचार प्रसार र नियमित खोप तालिकाको जानकारी गराउन यो निमन्त्रणा कार्ड तयार गरिएको हो ।

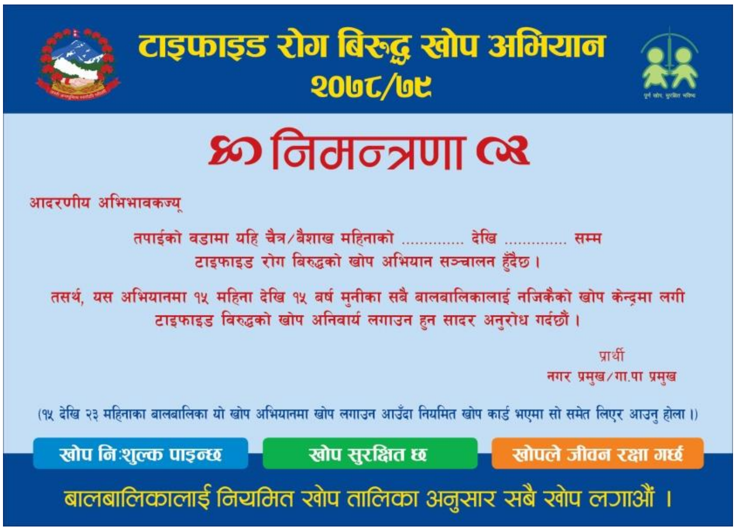

यो कार्डमा निम्न अनुसारको व्यहोरा उल्लेख गर्ने

अगाडिको भाग

- अभियानको मिति
- खोप लगाउने उमेर समूह

पछाडीको भाग

- नियमित खोपको तालिका

वितरण प्रकृया

स्वास्थ्य संस्थाको कार्य क्षेत्र भित्र HMIS वा CBS को लक्षित संख्याको १५ महिना देखि ५ वर्ष उमेर मुनीका बालबालिका भएको प्रत्येक घरमा यो निमन्त्रणा कार्ड म.स्वा.से, स्वास्थ्यकर्मी, विद्यालय शिक्षक मार्फत वितरण गर्ने । यो निमन्त्रणा कार्ड वितरण गर्दा खोपको जानकारी, लगाउने मिति र स्थानको बारेमा अनिवार्य रुपमा जानकारी दिने ।

ख. खोप अभियानमा वितरण गरिने अभियान खोप कार्ड

यो खोप अभियानमा खोप लिन आउने बालबालिकालाई उमेर समूह अनुसार १५ देखि २३ महिनासम्म र २ देखि १५ वर्ष उमेर मुनीका लाई छुट्टाछुट्टै कार्ड बनाइएको छ । यी दुई छुट्टाछुट्टै खोप कार्डबाट अभियानमा खोप सेवा लिन आएका बालबालिकाको नियमित खोपको अवस्थाको अनुगमन गरी खोप लिन छुटेको बालबालिकाको पहिचान गरी खोप पूरा गराउन र अभियान पश्चात कभरेजको मुल्यांकन गर्न सहज हुनेछ । यी कार्डका अघिल्लो भागमा खोपको अभिलेख र व्यक्तिगत विवरण राखिएको छ भने पछिल्लो भागमा नियमित खोप तालिका तथा सरसफाई प्रर्वद्धनका सन्देश समावेश गरिएको छ ।

ख.१. १५ देखि २३ महिना सम्मको बालबालिकाको लागि

यो कार्ड फिक्का निलो रङ्गको छ । यो कार्ड नियमित खोप लगाउने १५ देखि २३ महिनासम्म उमेर समूहका बालबालिकालाई टाइफाइड खोपको अभिलेख राख्न र नियमित खोपको अनुगमन गरी छुटेको खोपको समेत अभिलेख राखी विश्लेषण गरेर छुटेको खोप पूरा गराउने उद्देश्यले व्यवस्था गरिएको हो । यो कार्डको दुई प्रति भर्नुपर्ने छ । भरिएको कार्डको एक प्रति खोप लगाइएको बालबालिकाको अभिभावकलाई दिने र अर्को प्रति स्वास्थ्य संस्थामा रहनेछ । अभिभावकलाई दिईएको कार्ड सुरक्षित राख्नका लागि परामर्श दिनुपर्छ । अभियान सकिएपछि स्वास्थ्य संस्थाको १ प्रति कार्डको विश्लेषण गरी यदि कुनै बालबालिकाको नियमित खोप तालिका अनुसार दादुरा-रुबेला वा अन्य कुनै खोपको कुनै मात्रा छुटेको भएमा सो खोप पूरा गराउन अभिभावकलाई खबर गरी छुटेको खोपको मात्रा पूरा गराउनुपर्दछ । साथै, कार्डबाट पहिचान भएका खोप लगाउन छुटेका बालबालिकाको संख्या अभियानको प्रतिवेदन फारम (**अनुसुचि ११ र १२**) मा समेत प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ ।

ख.२. २ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनीका बालबालिकाको लागि :

यो कार्ड फिक्का पहेलो रङ्गको १ प्रति उपलब्ध हुने छ । यो कार्डमा अभियानमा टाइफाइड खोप दिएको अभिलेख भरी खोप लगाएको बालबालिकाको अभिभावकलाई दिएर पठाउनु पर्दछ । साथै कार्डको सुरक्षा बारेमा पनि अभिभावकलाई परामर्श गर्नु पर्दछ ।

कार्डको अनुमान, आपूर्ति र वितरण

- संघीय तहबाट वडाको एच.एम.आई.एस. अनुसार १५ महिना देखि १५ वर्ष मुनीका बच्चा सँख्याको आधारमा वितरण गर्ने
- सो लक्षित सँख्यामा १० प्रतिशत थप गरेर अनुमान गरेर प्रदेश तहमा आपूर्ति र वितरण गर्ने
- प्रदेश तहबाट जिल्लाको सुक्ष्म योजना अनुसार वितरण गर्ने

ग. टाइफाइड विरुद्धको खोप अभियान सम्बन्धि पोष्टर

टाइफाइड खोप अभियान तथा खोप केन्द्र स्थान, संचालन मितिको बारेमा समुदायलाई जानकारी गराउन वडा तथा स्वास्थ्य संस्था क्षेत्र भित्रका सार्वजनिक स्थलहरूमा प्रदर्शन (display) गर्न यो पोष्टर तयार पारिएको छ ।

प्रयोग

विशेष गरी अभियान संचालन तथा संचालन हुने जानकारी गराउन यो पोष्टर स्थानीय वडाको मुख्य सार्वजनिक स्थलहरू, हाटबजार, मानिस धेरै आवतजावत गर्ने नाकाहरू, सेवाग्राही धेरै आउने कार्यालयहरू स्थानिय तह, वडा कार्यालय, विद्यालयहरू चौबाटो आदिमा प्रष्ट बुझिने गरी विवरण भरेर टाँस्नु पर्दछ ।

यो पोष्टर स्वयंसेविका, स्वास्थ्य कार्यकर्ता, विद्यालय शिक्षकहरूलाई उपलब्ध गराई उपयुक्त स्थान र सबैले देख्ने ठाँउमा टाँस्न सहजिकरण गर्ने ।

वितरण प्रकृया

यो पोष्टर प्रति खोप केन्द्र ४ वटाको दरले आपूर्ति तथा वितरण गर्ने । स्वास्थ्य कार्यालय तथा स्थानीय तहले भौगोलिक अवस्था, शहरी क्षेत्र र खोप केन्द्र संख्याको आधारमा थपघट गरी वितरण गर्नुपर्दछ ।

घ. टाइफाइड रोग र यो रोग विरुद्धको खोपको बारेमा बारम्बार सोधिने प्रश्नहरू (FAQ)

टाइफाइड रोग र यस विरुद्धको खोपका बारेमा हुने जिज्ञासा तथा सो सम्बन्धिको सहि जानकारी समेटेर यो **FAQ** तयार पारिएको हो । यसमा भएका जानकारीले टाइफाइड रोग र खोपका बारेमा सबैमा सही जानकारी भई खोप प्रति सकरात्मक धारणा विकास हुनेछ । समुदायका लेखपढ गर्न सक्ने समूह, जनप्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि उपयोगी हुने भएकोले सोही अनुसार वितरण र प्रयोगमा ध्यान दिनु पर्दछ ।

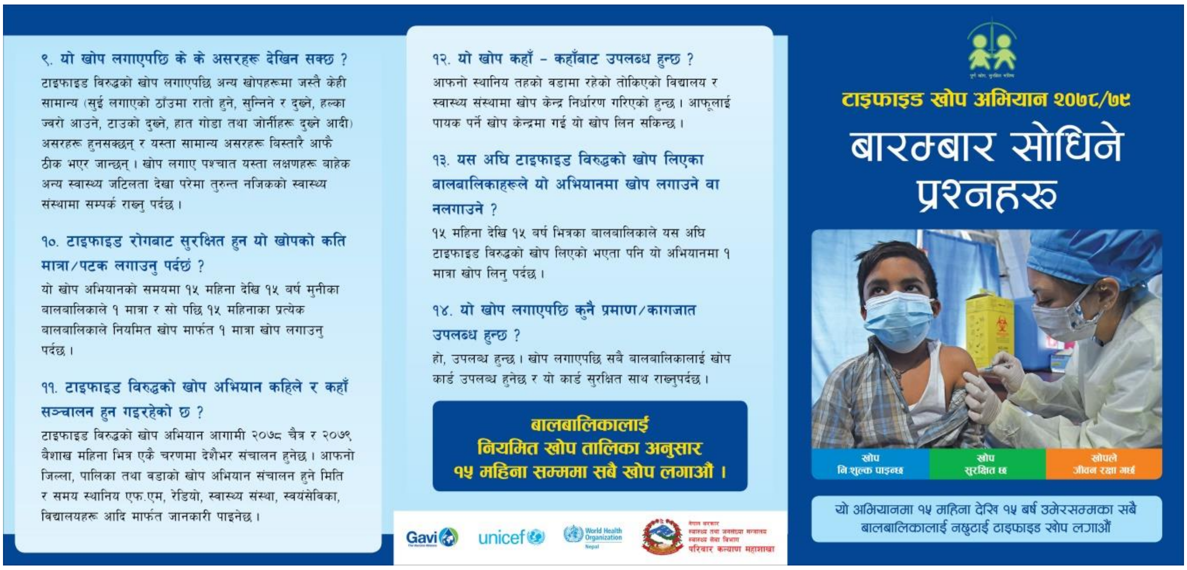

९. यो खोप लगाएपछि के के असरहरू देखिन सक्छ ?

टाइफाइड विरुद्धको खोप लगाएपछि अन्य खोपहरूमा जस्तै केही सामान्य (सुई लगाएको ठाँउमा रातो हुने, सुन्निने र दुख्ने, हल्का ज्वरो आउने, टाउको दुख्ने, हात गोडा तथा जोर्नीहरू दुख्ने आदी) असरहरू हुनसक्छन् र यस्ता सामान्य असरहरू बिस्तारै आफै ठीक भएर जान्छन् । खोप लगाए पश्चात यस्ता लक्षणहरू बाहेक अन्य स्वास्थ्य जटिलता देखा परेमा तुरुन्त नजिकको स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्क राख्नु पर्दछ ।

१०. टाइफाइड रोगबाट सुरक्षित हुन यो खोपको कति मात्रा/पटक लगाउनु पर्दछं ?

यो खोप अभियानको समयमा १५ महिना देखि १५ वर्ष मुनीका बालबालिकाले १ मात्रा र सो पछि १५ महिनाका प्रत्येक बालबालिकाले नियमित खोप मार्फत १ मात्रा खोप लगाउनु पर्दछ ।

११. टाइफाइड विरुद्धको खोप अभियान कहिले र कहाँ सञ्चालन हुन गइरहेको छ ?

टाइफाइड विरुद्धको खोप अभियान आगामी २०७८ चैत्र र २०७९ वैशाख महिना भित्र एकै चरणमा देशैभर संचालन हुनेछ । आफनो जिल्ला, पालिका तथा वडाको खोप अभियान संचालन हुने मिति र समय स्थानिय एफ.एम, रेडियो, स्वास्थ्य संस्था, स्वयंसेविका, विद्यालयहरू आदि मार्फत जानकारी पाइनेछ ।

१२. यो खोप कहाँ - कहाँबाट उपलब्ध हुन्छ ?

आफनो स्थानिय तहको वडामा रहेको तोकिएको विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थामा खोप केन्द्र निर्धारण गरिएको हुन्छ । आफूलाई पायक पर्ने खोप केन्द्रमा गई यो खोप लिन सकिन्छ ।

१३. यस अघि टाइफाइड विरुद्धको खोप लिएका बालबालिकाहरूले यो अभियानमा खोप लगाउने वा नलगाउने ?

१५ महिना देखि १५ बर्ष भित्रका बालबालिकाले यस अघि टाइफाइड विरुद्धको खोप लिएको भएता पनि यो अभियानमा १ मात्रा खोप लिनु पर्दछ ।

१४. यो खोप लगाएपछि कुनै प्रमाण/कागजात उपलब्ध हुन्छ ?

हो, उपलब्ध हुन्छ । खोप लगाएपछि सबै बालबालिकालाई खोप कार्ड उपलब्ध हुनेछ र यो कार्ड सुरक्षित साथ राख्नुपर्दछ ।

बालबालिकालाई नियमित खोप तालिका अनुसार १५ महिना सम्ममा सबै खोप लगाऔं ।

Gavi unicef World Health Organization Nepal

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
परिवार कल्याण महाशाखा

टाइफाइड खोप अभियान २०७८/७९

बारम्बार सोधिने प्रश्नहरू

खोप नि:शुल्क पाइन्छ | खोप सुरक्षित छ | खोपले जीवन रक्षा गर्छ

यो अभियानमा १५ महिना देखि १५ बर्ष उमेरसम्मका सबै बालबालिकालाई नछुटाई टाइफाइड खोप लगाऔं

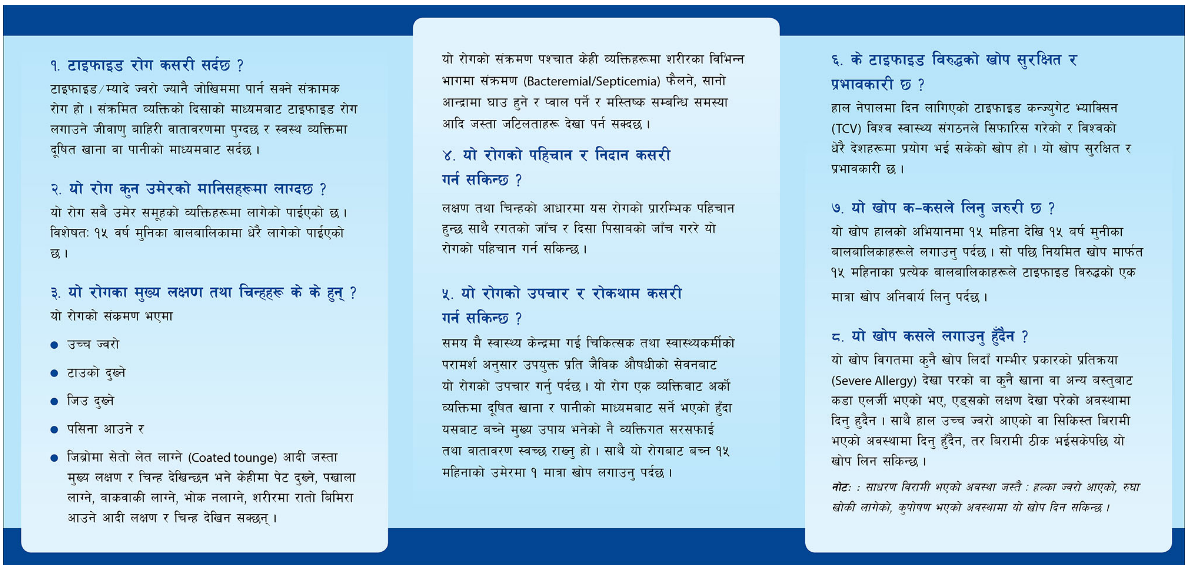

१. टाइफाइड रोग कसरी सर्दछ ?

टाइफाइड/म्यादे ज्वरो ज्यानै जोखिममा पार्न सक्ने संक्रामक रोग हो । संक्रमित व्यक्तिको दिसाको माध्यमबाट टाइफाइड रोग लगाउने जीवाणु बाहिरी वातावरणमा पुग्दछ र स्वस्थ व्यक्तिमा दूषित खाना वा पानीको माध्यमबाट सर्दछ ।

२. यो रोग कुन उमेरको मानिसहरूमा लाग्दछ ?

यो रोग सबै उमेर समूहको व्यक्तिहरूमा लागेको पाईएको छ । विशेषत: १५ वर्ष मुनिका बालबालिकामा धेरै लागेको पाईएको छ ।

३. यो रोगका मुख्य लक्षण तथा चिन्हहरू के के हुन् ?

यो रोगको संकमण भएमा

- उच्च ज्वरो
- टाउको दुख्ने
- जिउ दुख्ने
- पसिना आउने र
- जिब्रोमा सेतो लेत लाग्ने (Coated tounge) आदी जस्ता मुख्य लक्षण र चिन्ह देखिन्छन भने केहीमा पेट दुख्ने, पखाला लाग्ने, वाकवाकी लाग्ने, भोक नलाग्ने, शरीरमा रातो बिमिरा आउने आदी लक्षण र चिन्ह देखिन सक्छन् ।

यो रोगको संक्रमण पश्चात केही व्यक्तिहरूमा शरीरका विभिन्न भागमा संक्रमण (Bacteremial/Septicemia) फैलने, सानो आन्द्रामा घाउ हुने र प्वाल पर्ने र मस्तिष्क सम्बन्धि समस्या आदि जस्ता जटिलताहरू देखा पर्न सक्दछ ।

४. यो रोगको पहिचान र निदान कसरी गर्न सकिन्छ ?

लक्षण तथा चिन्हको आधारमा यस रोगको प्रारम्भिक पहिचान हुन्छ साथै रगतको जाँच र दिसा पिसाबको जाँच गररे यो रोगको पहिचान गर्न सकिन्छ ।

५. यो रोगको उपचार र रोकथाम कसरी गर्न सकिन्छ ?

समय मै स्वास्थ्य केन्द्रमा गई चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीको परामर्श अनुसार उपयुक्त प्रति जैविक औषधीको सेवनबाट यो रोगको उपचार गर्नु पर्दछ । यो रोग एक व्यक्तिबाट अर्को व्यक्तिमा दूषित खाना र पानीको माध्यमबाट सर्ने भएको हुँदा यसबाट बच्ने मुख्य उपाय भनेको नै व्यक्तिगत सरसफाई तथा वातावरण स्वच्छ राख्नु हो । साथै यो रोगबाट बच्न १५ महिनाको उमेरमा १ मात्रा खोप लगाउनु पर्दछ ।

६. के टाइफाइड विरुद्धको खोप सुरक्षित र प्रभावकारी छ ?

हाल नेपालमा दिन लागिएको टाइफाइड कन्ज्युगेट भ्याक्सिन (TCV) विश्व स्वास्थ्य संगठनले सिफारिस गरेको र विश्वको धेरै देशहरूमा प्रयोग भई सकेको खोप हो । यो खोप सुरक्षित र प्रभावकारी छ ।

७. यो खोप क-कसले लिनु जरुरी छ ?

यो खोप हालको अभियानमा १५ महिना देखि १५ बर्ष मुनीका बालबालिकाहरूले लगाउनु पर्दछ । सो पछि नियमित खोप मार्फत १५ महिनाका प्रत्येक बालबालिकाहरूले टाइफाइड विरुद्धको एक मात्रा खोप अनिवार्य लिनु पर्दछ ।

८. यो खोप कसले लगाउनु हुँदैन ?

यो खोप विगतमा कुनै खोप लिदाँ गम्भीर प्रकारको प्रतिक्रया (Severe Allergy) देखा परको वा कुनै खाना वा अन्य बस्तुबाट कडा एलर्जी भएको भए, एड्सको लक्षण देखा परेको अवस्थामा दिनु हुदैन । साथै हाल उच्च ज्वरो आएको वा सिकिस्त बिरामी भएको अवस्थामा दिनु हुँदैन, तर बिरामी ठीक भईसकेपछि यो खोप लिन सकिन्छ ।

***नोटः** : साधरण विरामी भएको अवस्था जस्तै : हल्का ज्वरो आएको, रुघा खोकी लागेको, कुपोषण भएको अवस्थामा यो खोप दिन सकिन्छ ।*

वितरण प्रकृया

FAQ गा.पा/न.पा प्रति वडा २००, उप/महा न.पा प्रति वडा ३००, प्रति स्थानीय तह ५०, प्रति जिल्ला २००, प्रति प्रदेश २०० र केन्द्रको लागि ५०० प्रति आपूर्ति गरी जिल्ला, स्थानीय तहको अभिमुखिकरणमा सहभागीहरूलाई वितरण गर्ने साथै विद्यालयहरूमा उपलब्ध गराउने ।

ङ. खोप केन्द्र ब्यानर

अभियान संचालन हुने मिति र **खोप केन्द्रको स्थान**को बारेमा जानकारी होस् र सेवाग्राही तथा अनुगमनकर्तालाई सहज होस् भन्ने उद्देश्यले खोप केन्द्र संचालन हुने स्थानको नजिकै सबैले देख्ने स्थानमा प्रर्दशन गर्नको लागी यो ब्यानरको व्यवस्था गरिएको हो ।

वितरण प्रकृया :

हालको गा.पा, न.पा. को लागि प्रति वडा ४ र महा/उपमहा न.पा.को प्रति वडा ५ वटाको दरले आपूर्ति वितरण गर्ने

> ***नोट*** *: यी ब्यानरहरू अभियान सम्पन्न भए पश्चात नियमित खोप केन्द्रमा लगी प्रत्येक खोप केन्द्रमा सबैले देख्ने र सुरक्षित स्थानमा टाँग्ने ।*

च. अन्य प्रचार प्रसारका सामाग्रीहरू

पत्र-पत्रिकामा प्रकाशन गर्ने र टेलिभिजन-रेडियोबाट प्रसारण गर्ने सन्देश

(संघ/प्रदेश स्तरको लागि)

यही २०७.. साल .....महिना.........गते देखि प्रदेश नं ....का सबै जिल्लाहरूमा टाइफाइड विरुद्धको खोप अभियान संचालन हुँदैछ । यस अभियानमा १५ महिना देखि १५ वर्ष उमेर मुनीका सबै बालबालिकालाई टाइफाइड रोग विरुद्धको खोप लगाइँदैछ । यस अभियानमा आ-आफ्ना बालबालिकालाई नजिकैको खोप केन्द्रमा लगी टाइफाइड विरुद्धको खोप लगाउनु हुन अनुरोध छ ।

खोप अभियान सञ्चालन हुने मिति, समय र खोप केन्द्र रहने ठाउँको जानकारी स्थानीय तह वा वडा कार्यालय वा स्वास्थ्य संस्था, स्वास्थ्यकर्मी, विद्यालयका शिक्षक, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र जनप्रतिनिधिहरूबाट प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

यो खोप सुरक्षित र प्रभावकारी भएकोले सबै बालबालिकालाई नछुटाई खोप लगाऔं ।

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

पत्र-पत्रिकामा प्रकाशन गर्ने र टेलिभिजन-रेडियोबाट प्रसारण गर्ने सन्देश

(जिल्ला स्तरको लागि)

.... जिल्लामा यही २०७.. साल ..... महिना.........गते देखि सबै वडा र स्थानीय तहमा टाइफाइड रोग विरुद्धको खोप अभियान संचालन हुँदैछ । यस अभियानमा १५ महिना देखि १५ वर्ष उमेर मुनीका सबै बालबालिकालाई टाइफाइड रोग विरुद्धको खोप लगाइँदैछ । यस अभियानमा आ-आफ्ना बालबालिकालाई नजिकैको खोप केन्द्रमा लगेर नछुटाई टाइफाइड रोग विरुद्धको खोप लगाउनु हुन अनुरोध छ ।

यो अभियानमा तोकिएको मितिमा आफ्नो स्थानिय तह वा वडा अन्तर्गतको विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थामा संचालन हुने खोप केन्द्रमा लगी बालबालिकालाई खोप लगाऔं ।

अभियान सञ्चालन हुने गा.पा./न.पा.को नाम र मिति :

पहिलो चरण

स्थानिय तहको नाम : ....

संचालन हुने मिति ....

दोस्रो चरण

स्थानिय तहको नाम : ....

संचालन हुने मिति : ....

प्रार्थी

जिल्ला खोप समन्वय समिति

स्वास्थ्य कार्यालय

....

....

स्थानीय तह (वडास्तर) बाट माईकिङ्ग गर्दा भन्नु पर्ने सूचना

आदरणीय आमा बुवा, दाजु भाई तथा दिदी बहिनीहरू

टाइफाइड विरुद्धको खोप अभियान संचालन सम्बन्धि .... स्थानिय तह .... **वडा नं.** ....

अत्यन्त जरुरी सूचना

टाइफाइड रोगबाट बालबालिकालाई सुरक्षा गरी बालबालिका स्वस्थ बनाउन हाम्रो वडाको.........मा यही मिति...........देखि .... सम्म टाइफाइड विरुद्धको खोप अभियान संचालन हुँदैछ । उक्त अभियानमा १५ महिना देखि १५ वर्ष मुनीका सबै बालबालिकालाई आफूलाई पायक पर्ने खोप केन्द्रमा लगी टाइफाइड विरुद्धको खोप अनिवार्य रुपमा लगाऔं ।

खोप केन्द्र स्थान	**संचालन हुने मिति**
१.	....
२.	....
३.	....
४.	....
५.	....

यो अभियानमा आफ्नो तथा टोल छिमेकको बालबालिकाहरूलाई समेत खोप लगाउन सहयोग गरौं ।

याद गर्नुहोस् :

साथै टाइफाइड जस्ता पानीजन्य रोगबाट बच्न शुद्धिकरण गरिएको पानी मात्र पिउने र बेलाबेलामा साबुन पानीले मिचिमिचि हात धुन नबिर्सौं ।

नोट : *स्थानीय तह/वडा तहमा संचालन हुने खोप अभियानको बारेमा टोल बस्तीमा जानकारी गराउने प्रभावकारी विधि* ***माईकिङ्ग नै हो ।*** *विशेष गरी तराई, सदरमुकाम, शहरी क्षेत्र र काठमाण्डौं उपत्यकामा यातायातको साधन सहज रुपमा टोल बस्तीमा घुमाउन सकिने (रिक्सा, अटो, भ्यान वा अन्य) स्थानहरुमा खोप अभियान भन्दा १– २* ***दिन अघि वडा भरि र प्रत्येक दिन खोप संचालन हुने टोल बस्तीमा दैनिक माईकिङ्ग गरेमा अत्यन्त प्रभावकारी हुन्छ । यो कार्यको लागि स्थानीय तह, वडाहरुले स्थानीय स्तरमा सहयोग जुटाई आवश्यक व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।***

भाग
६

खोप सेसन पूर्व तयारी तथा सेसन संचालन व्यवस्थापन र परामर्श

६.१ खोप सेसन संचालनको पूर्व तयारी

विद्यालय तहमा खोप केन्द्रको दिन भिडभाड हुने, खोपकेन्द्रमा अन्य विद्यालयबाट समेत लक्षित समूहहरू आउने हुँदा खोप सेसन सहज व्यवस्थापन र संचालनको लागि **अभियानको १ दिन अगावै**

- खोप संचालन हुने विद्यालय तथा खोप केन्द्र रहने स्थानमा समन्वय गरी उपयुक्त व्यवस्थापन भएको यकिन गर्ने
  - ✓ खोप सेसन संचालनको लागि कोठा (पर्याप्त र उज्यालो स्थान)
  - ✓ फर्निचर
  - ✓ खोप पश्चात आराम गर्ने स्थान (कोठा)
  - ✓ महिला, पुरुष, बालबालिकाको लागि छुट्टै लाइन र खोप दिने व्यवस्था
  - ✓ तोकिएको महिला शिक्षिका र अन्य फोकल शिक्षकको सुनिश्चतता
- खोप केन्द्र नभएका विद्यालयहरूको तोकिएको खोप केन्द्रमा आउने समय र विद्यालय नर्स/फोकल शिक्षकसँग समन्वय
- खोप संचालनको लागि आवश्यक खोप तथा सामाग्री (खोप, सिरिन्ज, एड्रीनालिन र सिरिन्ज, कार्ड, ट्याली सिट, प्रतिवेदन फारम, कटन, मार्कर मसी, कोल्ड चेन सामाग्री र कण्डिसनिङ्ग गरेको पर्याप्त आइस प्याक आदि) ठीक दुरुस्त भएको यकिन गर्ने
- लक्षित संख्याको आधारमा खोप केन्द्र, सेसनमा आवश्यक जनशक्ति (खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी, ए.ई.एफ.आई. अनुगमन र व्यवस्थापन संयोजक-चिकित्सक/स्वास्थ्यकर्मी, १ जना स्वयंसेविका, १ जना अनिवार्य महिला शिक्षिका र थप सहयोगका लागि विद्यालय नर्स/फोकल शिक्षक र विद्यार्थी) उपलब्ध भएको यकिन गर्ने

६.२ खोपको दिन खोप सेसन संचालन व्यवस्थापन र संचालन प्रकृया

- खोपको दिन स्वास्थ्यकर्मी कम्तिमा आधा घण्टा अघि खोप केन्द्रमा पुग्ने
- विद्यालयको प्र.अ, महिला शिक्षिका र विद्यालय नर्स/फोकल शिक्षकसँग छलफल गरी निम्न कुराहरूको व्यवस्थापन एवं जानकारी गराउने
  - ✓ विद्यार्थीको कक्षागत सूची (**अनुसुची** ७) भएको यकिन गर्ने

- ✓ बालिकाको लागि खोप दिने स्थान (बायाँ पाखुरा) को तयारी तथा कपडा राख्ने छुट्टै कोठाको व्यवस्था भएको यकिन गर्ने
- ✓ कक्षागत विद्यार्थीलाई खोप दिन बालक र बालिकाको छुट्टै लाइनको व्यवस्था
- ✓ अन्य विद्यालयबाट खोप लाउन आउने विद्यार्थीको समय निर्धारण गरी सोही अनुसार खबर गर्न संयोजन गर्ने
- ✓ लक्षित संख्या र खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको आधारमा खोप सेसनको तयारी गर्ने
- ✓ सामाग्रीहरू- हात धुने स्थान र सामग्री, खोप, खोप सामाग्री, ए.ई.एफ.आई. किट र फोहर मैला व्यवस्थापनको सामाग्री प्रयोग गर्न र खोज्दा सहजै भेटिने गरी व्यवस्थापन गर्ने
- ✓ ब्यानर र सन्देशमुलक सामाग्री उपर्युक्त स्थानमा प्रदर्शन गर्ने
- ✓ खोप दिइसकेपछि अनिवार्य आधा घण्टा बस्नको लागि स्थान निर्धारण र शिक्षक शिक्षिकाको सहयोगमा अनुगमन गर्ने व्यवस्था गर्ने

स्वयंसेवक र खोप टोलीको अभिमुखिकरण र कार्य विभाजन गर्ने

- स्वयंसेवकहरू (स्वयंसेविका, शिक्षिका, तोकिएका विद्यार्थिहरू, विद्यालय नर्स/फोकल शिक्षक) को अभिमुखिकरण गरी कार्य विभाजन गर्ने

स्वयंसेविका :

- ✓ विद्यार्थीहरूलाई महिला र पुरुषको लाईन तथा विद्यालय बाहिरका बच्चाहरूको छुट्टै लाईन लगाउन सहयोग गर्ने
- ✓ खोप लगाएर आएका बालबालिकाको ट्याली सिट भर्ने
- ✓ खोप दिई सकेपछि बायाँ हातको कान्छी औंलामा मार्कर मसी लगाउने
- ✓ २३ महिना सम्म बच्चाहरूको नियमित खोप पूरा भए नभएको सोधी खोप पूरा गराउन प्रोत्साहन गर्ने

महिला शिक्षिका :

- ✓ कक्षागत सूचि अनुसार छात्राहरूलाई छुट्टै कोठाको व्यवस्था गरेर बाँया पाखुरामा खोप लगाउन तयारी गर्न (पाखुराको कपडा खाली गर्ने), खोप दिन छात्राहरूको लाईन लगाउन, खोप दिए पश्चात ए.ई.एफ.आई.को अनुगमनको लागि बसाउन जिम्मेवारी दिने
- ✓ अन्यन्त्र विद्यालयबाट आएका छात्रहरूलाई शुरुमा लाईन लगाई छात्राहरूलाई तयारी गराउन तथा समुदायबाट आएका १५ महिना देखि १५ बर्ष मुनीका बालबालिकाहरुलाई लाईन लगाउन

तोकिएको विद्यार्थी वा विद्यालय नर्स/शिक्षकको भूमिका

- ✓ विद्यार्थीहरूलाई लाईन लगाउन
- ✓ खोप दिने विद्यार्थिहरूको कार्ड भर्ने (**स्वास्थ्यकर्मीले खोप सेसन सुरु गर्नु अघि नै कम्तिमा २ जना विद्यार्थी, महिला शिक्षिका र फोकल शिक्षकसँग खोप कार्ड भर्ने तरिका बारे जानकारी गराई अभ्यास समेत गराउनु पर्दछ**)
- ✓ **२३ महिना मुनीको बच्चाको खोपको अनुगमन गरी लिएको नलिएको यकिन गरेर चिन्ह लगाउन जानकारी गराउने तर स्वास्थ्यकर्मीले २३ महिना मुनीको प्रत्येक बच्चालाई सोधेर कार्डमा उल्लेख भएको यकिन गर्नु पर्दछ**

फोकल शिक्षक :

- ✓ कक्षागत सूचि अनुसार विद्यार्थीहरूलाई खोप लगाउन जानकारी र कक्षा अनुसार विद्यार्थी बोलाई लाईनमा बसाउन
- ✓ छात्रा, छात्रको छुट्टै लाईन लाग्न जानकारी गराउने
- ✓ विद्यालय बाहिरबाट आएका तथा २३ महिना सम्मका बालबालिकाहरूलाई छुट्टै लाईन र प्राथमिकता दिई खोप दिने व्यवस्था गर्ने
- ✓ तोकएका विद्यार्थी, महिला शिक्षिकाहरूको अनुगमन र सहयोग
- ✓ अन्यत्र विद्यालयबाट खोप लिन आउने समय निर्धारण गरी समन्वय र सहयोग
- ✓ तोकिएको सबै लक्षित संख्याले खोप लगाएको र कोही छुट भए अर्को केन्द्रमा खोप लगाउन समन्वय

खोप सेसन संचालन

- सेसनमा लक्षित संख्या अनुसार आवश्यक सामाग्री भएको यकिन गर्ने र तोकिएको सेसनमा तोकिएको स्वास्थ्यकर्मी बस्ने
- खोप सेसनमा आफूलाई सजिलो हुने र सजिलै भेटिने गरी सामाग्रीहरू मिलाउने (आफू र सेवाग्राही बस्ने कुर्सी एल. (L) आकारमा, सामान राख्ने टेबल, भ्याक्सिन क्यारियर, सिरिन्ज र सामाग्रीहरू, सेफ्टी बक्स, ए.इ.एफ.आई. किट, फोहर राख्ने झोला आदि)
- खोप लिन आएका बच्चाहरू दर्ता शुरु गराउने, खोप कार्ड उपयुक्त तरिकाले र पूर्ण रुपमा भरेको यकिन हुने
- स्वयंसेविकासँग मार्कर मसी, ट्याली सिट भएको यकिन हुने
- विद्यार्थी वा लक्षित व्यक्ति आउन थालेपछि खोप तयारी गर्ने, खोप तयारी गर्दा :

- ✓ <u>एक पटकमा १ भायल झिक्ने र १ भायल मात्र खोल्ने र फोम प्याडमा राख्ने</u>
- ✓ <u>खोल्नु अगाडी भि.भि.एम.र म्याद गुज्रने मिति जाँच गर्ने, रङ्ग परिवर्तन नभएको कुरामा यकिन हुने</u>
- ✓ <u>खोल्नु अगाडी भायललाई हल्का हल्लाउने</u>
- ✓ <u>भायलमा खोलेको समय र मिति लेख्ने</u>

- सेवाग्राहीलाई उपयुक्त आसनमा बसाउने
- एक पटकमा एक जनालाई वा एउटा मात्र ए.डी. सिरिन्जमा खोप तान्ने
- ए.डी. सिरिन्जमा ०.५ एम.एल मात्रा तानिएको यकिन गरेर तोकिएको स्थान र माध्यमबाट (२ वर्ष मुनीको बालबालिका बाँया तिघ्राको माथिल्लो बाहिरी भाग र २ वर्ष माथिको बालबालिकाहरूलाई बाँया पाखुराको बिच बाहिरी भाग, मासु भित्र) सुई दिने
- खोप दिँदा सँगै उपयुक्त परामर्श गर्ने
- खोप कार्डमा विवरण पूर्ण रुपमा भरे नभरेको अनुगमन गरी आवश्यकता अनुसार सहजिकरण गर्ने
- खोप पश्चात अनिवार्य आधा घण्टा बस्न जानकारी गराई अनुगमन गर्ने
- खोप दिएको सिरिन्जहरू सेफ्टी बक्समा र खोलेको खोप भायल र अन्य फोहर छुट्टै झोलामा राख्ने
- खोलेको खोप भायलमा बाँकी भएको खोप अर्को भायलमा कदापि नमिसाउने
- २३ महिना सम्मको प्रत्येक बच्चाको कार्ड अनुगमन गर्ने र बच्चाले ९ र १५ महिनामा दादुरा रुबेला खोप लगायत अन्य खोपहरू लिए नलिएको यकिन गरी नलिएको भए अब कहाँ खोप दिने हो परामर्श गर्ने
- लक्षित संख्याको बालबालिकाहरू खोप लगाउन छुटेको भए अर्को केन्द्रमा खोप लाउन आउन शिक्षकहरूसँग समन्वय गरेर जानकारी गराउने
- खोप सेसन पश्चात सामाग्रीहरू विद्यालयमा बुझाउने, सहयोगको लागि धन्यवाद दिने
- स्वयंसेवकहरूसँग वसेर प्रगति, ट्याली सिटको अनुगमन गर्ने, ट्याली सिटमा पूर्ण विवरण भरेको यकिन हुने, बाँकी खोप र सामाग्री सुरक्षित तरिकाले फिर्ता व्यवस्थापन गर्ने
- फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन र सेफ्टी बक्स स्वास्थ्य संस्थामा नै लाने ।

६.३. खोप दिँदा गर्नुपर्ने परामर्श

खोप लिँदा हुने जिज्ञासा, डर तथा खोप पश्चात हुन सक्ने अवाञ्छित घटनाहरूको व्यवस्थापनमा खोप दिँदादिँदै गरिने परामर्शको ठूलो भूमिका हुने भएकोले स्वास्थ्यकर्मीले प्रत्येक बालबालिकालाई परामर्श गर्नु पर्दछ । साथै यो अभियानसँगै नियमित खोपको समेत सुदृढीकरण गरिने र छुट बच्चाको पहिचान गरी छुट खोप पुरा गराएर पूर्ण खोप सुनिश्चितता समेत गरिने उद्धेश्य रहेकोले स्वास्थ्यकर्मीले सो को लागि प्रभावकारी अनुगमन र परामर्श गर्नु पर्दछ । परामर्श गर्दा निम्न मुख्य बुँदामा आधारित भएर गर्नु पर्दछ : परामर्श गर्दा भन्नै पर्ने कुराहरू

- दिन लागेको खोप, बचाउने रोग र हुन सक्ने सामान्य असरहरू
- २३ महिना सम्मको बच्चाले नियमित खोप पूरा गरेको नगरेको, नगरेको भए खोप पूरा गराउन प्रोत्साहन
- कार्डको महत्व र कार्ड सुरक्षित राख्न सम्झाउने
- खोप पश्चात कुनै स्वास्थ्य जटिलता भएमा तुरुन्तै स्वास्थ्यकर्मीलाई सम्पर्क गर्ने

- टाइफाइड विरुद्धको खोप लिए तापनि यो रोगबाट बच्न व्यक्तिगत र वातावरणीय सरसफाईमा निरन्तर ध्यान दिनेकुरा (हातको सरसफाई, सुरक्षित पिउने पानीको प्रयोग, दिसा पिसाबको विसर्जन चर्पीमा मात्र गर्ने आदि) सम्झाउने

परामर्श गरेको कुरा बुझे नबुझेको यकिन गर्न अभिभावकलाई खुल्ला प्रश्न

के भएमा तुरुन्तै आउनु हुन्छ, खोप कार्डलाई सुरक्षित कसरी राख्नु हुन्छ, र टाइफाइड रोगबाट बच्न थप के के कुरा अवलम्बन गर्नु पर्ला आदि जस्ता खुल्ला प्रश्न सोधी अभिभावकले बुझे नबुझेको मुल्यांकन गर्नुहोस ।

परामर्श गर्दा नियमित खोप सुदृढीकरणको लागि समेत परामर्श गर्नु पर्दछ । सो को लागि

१. यो अभियानमा खोप लगाएसँगै नियमित खोप सेवाको सुदृढीकरणको लागि अभियान खोप कार्डमा नियमित खोपको (१५-२३ महिनाको बच्चाले ९ महिना र १५ महिनामा दादुरा खोप लिए नलिएको) अनुगमन गरी अभिलेख राखिने छ । अभियान पश्चात खोप कार्डको विश्लेषण गरेर छुट बालबालिकाको खोजी गरेर खोप पूरा गराई पूर्ण खोप सुनिश्चित गर्ने समेत लक्ष्य भएकोले स्वास्थ्य कार्यकर्ता, स्वयंसेवकहरूले खोपको महत्व र नियमित खोपमा छुट खोपको बारेमा समेत अनिवार्य परामर्श गर्नु पर्दछ ।

२. अभियानमा खोप दिँदा २३ महिना सम्मका बालबालिकाको अभिभावकलाई नियमित खोप लगाएको, नलगाएको र लगाउनुपर्ने उमेर, मात्रा र पूर्ण खोपको महत्वको बारेमा समेत जानकारी गराउनु पर्दछ ।

भाग

७

टाइफाइड खोप अभियान संचालनको लागि संचालन हुने क्रियाकलापहरू र संचालन प्रकृया

टाइफाइड खोप अभियान सञ्चालन तथा नियमित खोपमा यो खोप शुरुवातको लागि आ. व. २०७८/७९ को वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रममा तल उल्लेख भए अनुसार विभिन्न तहमा विभिन्न क्रियाकलापहरू र बजेट विनियोजन भएको छ । उक्त बजेट तथा क्रियाकलाप नेपाल सरकारको आर्थिक ऐन नियम अनुसार सञ्चालन तथा खर्च व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ । यो अभियानको बजेट तर्जूमा र विनियोजन गर्दा सबै तहको सुक्ष्म योजना तयारी नभएको कारण तोकिएको क्रियाकलाप सञ्चालनमा अनुमानित बजेट विनियोजन तथा स्थानीय तहमा सञ्चालन हुने केही क्रियाकलापहरू समेतको बजेट जिल्ला तहमा नै विनियोजन भएकोले तपशिल बमोजिम गर्नु गराउनु पर्दछ ।

तपशिल :

१. अभियान सञ्चालनको लागि तोकिएको क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न स्वास्थ्य कार्यालयले माथि उल्लेखित आधारहरू र जिल्लामा बनेको सुक्ष्म योजनाको आधारमा पुनर्योजना गरी कार्यक्रम सञ्चालन र बजेट खर्च व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

२. तोकिएको क्रियाकलापमा विनियोजित बजेट अनुमानित भएको हुँदा जिल्लाको योजना र आवश्यकता अनुसार एकै प्रकृतिको क्रियाकलापहरू (तालिम, अभिमुखिकरण, योजना गोष्ठी, आदि) हरूको बजेटबाट परिमाण थपघट गरी विनियोजित बजेट मध्येबाट तोकिएको क्रियाकलापहरू सञ्चालन योजना र स्वीकृत गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

३. यो बजेट तथा कार्यक्रम तयारी गर्दा स्थानीय तहमा खोप केन्द्र, जनशक्ति परिचालनको वास्तविक आंकडा नभएको कारण खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी, स्वयंसेवक र स्थानीय सुपरिवेक्षकको यातायात खर्च, शिक्षक अभिमुखिकरण, विद्यालय शिक्षा, तथा स्वयंसेवक अभिमुखिकरण, खोप जन्य फोहर मैलाको सुरक्षित विसर्जनको बजेट जिल्ला तह (स्वास्थ्य कार्यालय) मा विनियोजन भएको छ । उक्त बजेट दामासाहिले वितरण गर्नको सट्टा जिल्ला, स्थानिय तह र वडाको आवश्यकताको आधारमा जिल्ला तहमा बनेको सुक्ष्म योजनाको आधारमा तथा उल्लेखित नर्म्सको आधारमा स्थानीय तह वा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा पेश्की वा सोध भर्ना भुक्तानी गरी सो को बिल भपाई तथा अभिलेख जिल्ला तहमा नै राख्नु पर्दछ ।

   बुँदा नं. ३ को क्रियाकलापहरू सञ्चालनमा खर्च व्यवस्थापन नर्म्स

   - स्थानिय तह तथा वडा तहको कार्यक्रममा सहजकर्ता रू ७००.०० (करकट्टी हुने)
   - खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी यातायात प्रति दिन रू ७००.००
   - स्वयंसेवक यातायात प्रति खोप केन्द्र/सेसन २ जना प्रति दिन प्रति जना रू ४००.००

- स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सुपरिवेक्षक यातायात प्रति दिन रू ८००.०० (अधिकतम ७ दिन RCM सहित

- स्थानीय तह सुपरिवेक्षक यातायात प्रति दिन प्रति व्यक्ति रू १०००.०० (प्रति वडा १ दिन सुपरिवेक्षण तथा RCM को लागि (महा/उपमहानगरपालिकाहरूले बजेटको परिधि तथा आवश्यकताको आधारमा विशेष गरी वडा, खोप केन्द्र तहमा सहयोग र द्रुत सर्वेक्षणको लागि प्राथमिकतामा राखेर जनशक्ति परिचालन गर्नु पर्दछ, बजेट अपुग भएमा नियमित कार्यक्रम तथा स्थानीय श्रोतबाट समेत व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ)

- शिक्षक अभिमुखिकरण यातायात प्रति दिन प्रति व्यक्ति रू ५००.००

- विद्यालय शिक्षा (सामुदायिक) प्रति दिन यातायात रू ५००.०० (हिमाली र पहाडी जिल्लामा प्रति वडा २ वटा स्कुल र तराई तथा उपत्यकामा प्रति वडा ३ वटा स्कुल)

- स्वयंसेवक अभिमुखिकरणमा सहयोगी सहितको यातायात खर्च प्रति व्यक्ति रू ४००.००

- अभिमुखिकरण तथा बैठकहरूमा खाजा खर्च प्रति व्यक्ति रू २००.००

- खोपजन्य फोहर मैला व्यवस्थापन यातायात खर्च : हिमाली र पहाडी जिल्लामा रू ७५०.०० दुई पटक गरी प्रति वडा जम्मा रू १५००.०० र तराई तथा उपत्यकामा प्रति वडा रू १०००.०० दुई पटक गरी प्रति वडा जम्मा रू २०००.०० (यो रकमबाट स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाको कार्यालय सहयोगी मार्फत फोहरमैलाको व्यवस्थापन गराई निजलाई नै यातायात खर्च भुक्तानी गर्नुपर्दछ)

४. स्थानीय तहमा खोप समन्वय समिति र वडा खोप समन्वय समितिको बैठक तथा अभिमुखिकरणको बजेट विनियोजित भएको छ र सो क्रियाकलाप स्थानीय तहबाट नै सञ्चालन र भुक्तानी संघीय तहबाट जारी भएको वार्षिक कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका अनुसार गर्नुपर्नेछ ।

नोट :

१. टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा यो खोप शुरुवातको लागि जिल्ला तह सम्म गाभी श्रोतको बजेट विनियोजन भएको र कार्यक्रम सम्पन्न पश्चात गाभीलाई खर्चको फाँटबारी बुझाउनु पर्नेको साथै बाँकी रकम फिर्ता गर्नु पर्ने भएकोले बाहेक सो श्रोतबाट उल्लेखित क्रियाकलापहरू मात्र संचालन गर्नुपर्ने छ ।

२. कार्यक्रम सम्पन्न हुना साथ विनियोजित रकम, खर्च रकम तोकिएको क्रियाकलाप अनुसार प्रष्ट र पछि फरक नपर्ने गरी (को.ले.नि.का को हिसाबसँग मिलान हुने गरी) तोकिएको फारममा विवरण तयार गरी अध्यावधिक गरी सम्बन्धित निकायमा यथाशिघ्र पठाउनु पर्नेछ ।

बजेट खर्च विवरण तयार गरी पठाउने फारमको नमुना

जिल्ला : .... प्रदेश स्वा.नि./प्र.स्वा.आ.व्यव.केन्द्र :......................

सि.नं.	क्रियाकलाप	विनियोजत बजेट रु	खर्च रु	बाँकी रु	कैफियत

७.१ तहगत संचालन हुने क्रियाकलापहरू

संघीय तहमा

१. संघ स्तरमा उच्च तहका पदाधिकारीहरूसँग अभियानबारे अभिमुखिकरण १ दिन

२. संघ स्तरमा संचारकर्मीहरूलाई अभियानबारे अभिमुखिकरण १ दिन

३. संघ स्तरमा प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम २ दिन

४. संघ स्तरमा टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको शुभारम्भ

५. संघ स्तरबाट अभियान पूर्व, अभियान सञ्चालनको समय र पश्चात अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण

६. संघ स्तरबाट राष्ट्रिय स्तरका संचारका माध्यमबाट अभियानको सूचना तथा प्रचार प्रसार

७. टाइफाइड खोप अभियान सम्बन्धि निर्देशिका, फर्म फर्मेट, अन्य स्वास्थ्य, सूचना संचारका सामाग्री छपाई तथा वितरण

८. संघबाट प्रदेश तह सम्म खोप तथा खोपजन्य सामाग्रीको वितरण तथा ढुवानी

प्रादेशिक तहमा

१. प्रदेश स्तरमा प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम २ दिन

२. प्रदेश तहमा स्वास्थ्य सम्बन्धि संघ संस्था र संचारकर्मीहरूलाई खोप अभियान, नियमित खोप कार्यक्रममा टाइफाइड खोप शुरुवात तथा ए.इ.एफ.आई. सम्बन्धि गोष्ठी १ दिन

३. प्रादेशिक खोप समन्वय समितिको बैठक

४. प्रदेश स्तरमा टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको शुभारम्भ

५. प्रदेश स्तरबाट अभियान पूर्व, अभियान सञ्चालनको समय र पश्चात अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण

६. प्रदेशबाट जिल्ला तहसम्म खोप तथा खोपजन्य सामाग्री, निर्देशिका, फर्म फर्मेट, अन्य स्वास्थ्य, सुचना संचारका सामाग्रीको वितरण तथा ढुवानी

जिल्ला स्तरमा संचालन हुने

१. जिल्ला स्तरमा अभियानबारे स्वास्थ्य संस्था र स्थानीय तह स्वास्थ्य शाखा प्रमुखहरूको अभिमुखिकरण र योजना तर्जुमा गोष्ठी २ दिन

२. जिल्ला स्तरमा खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीहरूको तालिम १ दिन

३. जिल्ला खोप समन्वय समिति र संचार क्षेत्रको अभिमुखिकरण

४. जिल्ला स्तरमा टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको शुभारम्भ

५. जिल्ला तहबाट अभियान पूर्व, अभियान सञ्चालनको समय र पश्चात अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण

६. सामाजिक परिचालनका क्रियाकलापहरू
   - स्थानीय रेडियो, एफ.एम. तथा पत्रपत्रिका मार्फत अभियानको सूचना तथा प्रचार प्रसार
   - घनाबस्ती तथा शहरी क्षेत्रमा माइकिङ्ग
   - विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन

७. खोप पश्चात हुन सक्ने अवाञ्चित घटनाको व्यवस्थापनको लागि टिम परिचालन

८. जिल्लाबाट स्वास्थ्य संस्था तहसम्म खोप तथा खोपजन्य सामाग्री, निर्देशिका, फर्म फर्मेट, अन्य स्वास्थ्य, सुचना संचारका सामाग्रीको वितरण तथा ढुवानी

९. खोपजन्य फोहरमैलाको सुरक्षित व्यवस्थापन

१०. जनशक्ति परिचालन

स्थानीय तहमा संचालन हुने

१. महानगर/उपमहानगर/नगर/गाँउपालिका खोप समन्वय समितिको अभिमुखिकरण (स्थानीय तहमा बजेट विनियोजन भएको)

२. वडा कार्यपालिका र वडा खोप समन्वय समितिको अभिमुखिकरण (स्थानीय तहमा बजेट विनियोजन भएको)

३. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका तथा खटिने स्वयंसेवकको अभिमुखिकरण गोष्ठी १ दिन (जिल्लामा बजेट विनियोजन भएको)

४. विद्यालय शिक्षकहरूसँग अभियानको सुक्ष्म योजना तथा सामाजिक परिचालन सम्बन्धि गोष्ठी १ दिन (जिल्लामा बजेट विनियोजन भएको)

५. स्थानिय तह तथा स्वास्थ्य संस्थाबाट अभियान सञ्चालनको समय र अभियानसँगै द्रुत सर्वेक्षण, अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण (जिल्लामा बजेट विनियोजन भएको)

६. खोप केन्द्र सञ्चालन (खोप कार्यकर्ता तथा स्वयंसेवक) लाई यातायात खर्च (जिल्लामा बजेट विनियोजन भएको)

स्थानीय तहमा स्वीकृत क्रियाकलापहरू र विनियोजित बजेट आ.व. ०७८/०७९ को संघीय सशर्त कार्यक्रम संचालन निर्देशिका र यो निर्देशिकामा उल्लेख भए अनुसार संचालन गर्ने

७.२ विभिन्न तहमा सञ्चालन गरिने क्रियाकलापहरूको संचालन प्रकृया :

संघीय तहमा

१. **संघ स्तरमा उच्च तहका पदाधिकारीहरूसँग अभियानबारे अभिमुखिकरण १ दिन**

सहभागीहरू :

राष्ट्रिय खोप समिति, राष्ट्रिय खोप सल्लाहाकार समिति, ए.ई.एफ.आई. समिति, सम्बन्धित मन्त्रालय तथा अन्य सरोकारवाला संघ संस्थाका प्रतिनिधि

२. **संघ स्तरमा संचारकर्मीहरूलाई अभियानबारे अभिमुखिकरण**

सहभागी :

संघ स्तरमा रहेका विभिन्न पत्रपत्रिका, रेडियो एफ.एम., टेलिभिजन आदिबाट पत्रकार तथा संचारकर्मी

स्थान :

काठमाडौं

विषयवस्तु :

- टाइफाइड खोप अभियानको औचित्य,
- अभियान सञ्चालन प्रक्रिया (लक्षित समूह र सञ्चालन अवधि)
- विभिन्न निकाय तथा संचार जगतको भूमिका

३. **संघ स्तरमा प्रशिक्षक प्रशिक्षण तथा अभियान तयारीबारे अभिमुखिकरण तालिम २ दिन**

सहजकर्ताः

स्वास्थ्य सेवा विभाग, परिवार कल्याण महाशाखा, व्यवस्थापन महाशाखा, विकास साझेदार निकाय

सहभागीहरू :

प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालयबाट २ (निर्देशक र खोप कार्यक्रम फोकल पर्सन), प्रादेशिक स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्रबाट निर्देशक, परिवार कल्याण महाशाखा, व्यवस्थापन महाशाखा, राष्ट्रिय शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्र, तथा अन्य सरोकारवाला संघसंस्था प्रतिनिधिहरू

स्थान :

संघले तोकेको स्थान

विषयवस्तु :

- टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको औचित्य
- अभियान सञ्चालन रणनीति तथा कार्यनीति
- प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानिय तह स्तरमा हुने क्रियाकलाप तथा बजेट र संचालन प्रकृया
- सुक्ष्म योजना तर्जुमा प्रक्रिया
- स्वास्थ्य शिक्षा सूचना तथा सामाजिक परिचालन र सामाग्रीको प्रयोग र वितरण योजना,
- अनुगमन, सुपरिवेक्षण, अभिलेख प्रतिवेदन

४. संघ स्तरमा टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको शुभारम्भ

५. संघ स्तरबाट अभियान पूर्व, अभियान सञ्चालनको समय र पश्चात अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण

६. संघ स्तरबाट राष्ट्रिय स्तरका संचारका माध्यमबाट अभियानको सूचना तथा प्रचार प्रसार

७. टाइफाइड खोप अभियान सम्बन्धि निर्देशिका, फर्म फर्मेट, अन्य स्वास्थ्य, सुचना संचारका सामाग्री छपाई तथा वितरण

८. संघबाट प्रदेश तह सम्म खोप तथा खोपजन्य सामाग्रीको वितरण तथा ढुवानी

प्रादेशिक तहमा

१. **प्रदेश स्तरमा प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम २ दिन**

सहजकर्ताः

प्रादेशिक स्वास्थ्य/स्वास्थ्य तथा जनसंख्या/स्वास्थ्य तथा परिवार कल्याण/सामाजिक विकास मन्त्रालय,

परिवार कल्याण महाशाखा (स्वा.से.वि.), प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय, प्रादेशिक स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र

सहभागीहरू :

स्वास्थ्य कार्यालयबाट ३ जना (प्रमुख, खोप कार्यक्रम फोकल पर्सन, कोल्ड चेन फोकल पर्सन), प्रादेशिक स्वास्थ्य तथा जनसंख्या, स्वास्थ्य तथा परिवार कल्याण र सामाजिक विकास मन्त्रालयबाट १ जना (स्वास्थ्य फोकल पर्सन), प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालयबाट २ जना (जनस्वास्थ्य अधिकृत र तथ्याङ्क फोकल पर्सन) र प्रादेशिक स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्रबाट कोल्ड चेन फोकल पर्सन र बजेटको परिधिमा रही आवश्यक्ता अनुसार थप समेत सहभागी गराउन सकिनेछ ।

स्थान :

प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालयले तोकेको स्थान

विषयवस्तु :

- टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको औचित्य
- अभियान सञ्चालन रणनीनि तथा कार्यनीति
- जिल्ला तथा स्थानिय तह स्तरमा हुने क्रियाकलाप तथा बजेट
- सुक्ष्म योजना तर्जुमा प्रक्रिया
- स्वास्थ्य शिक्षा सूचना तथा सामाजिक परिचालन र सामाग्रीको प्रयोग र वितरण योजना,
- अनुगमन, सुपरिवेक्षण, अभिलेख प्रतिवेदन
- नियमित खोपमा टाइफाईड खोप शुरुवात प्रकृया
- अभियान सँगै नियमित खोप सुदृढीकरण र पूर्ण खोप सुनिश्चितता प्रकृया

२. **प्रदेश तहमा स्वास्थ्य सम्बन्धि संघसंस्था र संचारकर्मीहरूलाई खोप अभियान, नियमित खोप कार्यक्रममा टाइफाइड खोप शुरुवात तथा ए.इ.एफ.आई. सम्बन्धि गोष्ठी १ दिन**

सहजकर्ता:

प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय, परिवार कल्याण महाशाखा (स्वा. से. वि.)

सहभागीहरू :

स्वास्थ्य सम्बन्धि पेशागत संघ संगठनका प्रतिनिधि, संचारकर्मी, संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरू (सहजकर्ता पारिश्रमिक, यातायात खर्च, हल भाडा, ब्यानर, विविध आदि)

स्थान :

प्रदेशले तोकेको स्थान

विषयवस्तु :

- टाइफाइड खोप अभियानको औचित्य,
- अभियान सञ्चालन प्रक्रिया (लक्षित समूह र सञ्चालन अवधि)
- विभिन्न निकाय तथा संचार जगतको भूमिका
- ए.ई.एफ.आई.को व्यवस्थापन
- अभियान संचालनको लागि प्रदेशको योजना (अवधि, लक्ष्य, आवश्यक सामाग्री आदि)

३. **प्रादेशिक खोप समन्वय समितिको बैठक (सहजकर्ता पारिश्रमिक, खाजा, यातायात, हल भाडा, स्टेसनरी आदि)**

सहजकर्ता:

प्रदेश स्वास्थ्य तथा जनसंख्या/सामाजिक विकास मन्त्रालय, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र

सहभागीहरू :

राष्ट्रिय पूर्ण खोप निर्देशिका अनुसारको पदाधिकारीहरू र अन्य सरोकारवालाहरू

स्थान :

समितिले तोकेको स्थान

विषयवस्तु :

- टाइफाइड खोप अभियानको औचित्य,
- अभियान सञ्चालन प्रक्रिया (लक्षित समूह र सञ्चालन अवधि)
- विभिन्न निकाय तथा संचार जगतको भूमिका
- अभियान संचालनको लागि प्रदेशको योजना (अवधि, लक्ष्य, आवश्यक सामाग्री र जिल्ला स्थानीय तहको कार्यक्रममा सहजिकरणको लागि जनशक्ति परिचालन आदि)
- सुचना संचारको क्रियाकलापहरू

४. प्रदेश स्तरमा टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको शुभारम्भ (खाजा खर्च, सहजकर्ता पारिश्रमिक, यातायात, स्टेज तयारी, अतिथि सत्कार, ब्यानर, हल, विविध आदि)

प्रदेश भित्र अभियान संचालन हुने निश्चित भएपछि सो बारेमा औपचारिक जानकारी र सचेतनाको लागि प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालयको संयोजनमा अभियान संचालन शुभारम्भ कार्यक्रम आयोजना गर्नुपर्दछ । यो कार्यक्रममा विभिन्न मन्त्रालय, उच्च पदस्थ अधिकारी, सरोकारवाला निकाय, संचार जगत लगायतको सहभागिता गराउनु पर्दछ ।

५. प्रदेश स्तरबाट अभियान पूर्व, अभियान सञ्चालनको समय र पश्चात अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण

६. प्रदेशबाट जिल्ला तहसम्म खोप तथा खोपजन्य सामाग्री, निर्देशिका, फर्म फर्मेट, अन्य स्वास्थ्य, सुचना संचारका सामाग्रीको वितरण तथा ढुवानी

जिल्ला स्तरमा

१. जिल्ला स्तरमा अभियानबारे स्वास्थ्य संस्था प्रमुखहरूको अभिमुखिकरण र योजना तर्जुमा गोष्ठी २ दिन

सहजकर्ताः

स्वास्थ्य कार्यालय बाट प्रदेश तहको अभिमुखिकरणमा सहभागी भएका व्यक्तिहरू, प्रदेश तहको सहजकर्ता र साझेदार निकायका सहजकर्ता

सहभागीहरू :

स्वास्थ्य संस्था प्रमुख (सबै वडा/स्वास्थ्य संस्थाहरू), सबै स्थानिय तहबाट स्वास्थ्य महाशाखा/शाखा प्रमुख वा तोकिएको फोकल पर्सनहरू, स्थानीय स्वास्थ्य सम्बन्धित संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरू, शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाइबाट १ जना

स्थान :

जिल्लाले तोकेको स्थान (जिल्लाको अवस्था, सहभागी संख्या, समय तथा भौगोलिक अवस्था, जिल्लाको सहजकर्ताको अवस्था आदि आधारमा सदरमुकाम वा स्थानिय तहमा संचालन गर्न सकिने)

विषयवस्तु :

- टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको औचित्य,
- अभियान सञ्चालन प्रक्रिया (लक्षित समूह र सञ्चालन अवधि)
- स्थानिय तह स्तरमा हुने क्रियाकलाप तथा बजेट व्यवस्थापन
- सुक्ष्म योजना तर्जुमा तथा समायोजन
- खोप केन्द्र निर्धारण तथा व्यवस्थापन
- जनशक्ति परिचालन
- खोप तथा खोप सामाग्री
- कोल्डचेन व्यवस्थापन
- स्वास्थ्य शिक्षा सूचना तथा सामाजिक परिचालन र सामाग्रीको प्रयोग र वितरण योजना,
- अनुगमन, सुपरिवेक्षण, अभिलेख प्रतिवेदन
- खोपजन्य फोहर व्यवस्थापन
- बजेट खर्च योजना र वितरण प्रकृया

२. **जिल्ला स्तरमा खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीहरूको तालिम १ दिन**

सहजकर्ताः

स्वास्थ्य कार्यालय, स्थानिय तह, स्वास्थ्य संस्थाका सहजकर्ता

सहभागीहरू :

साविकको स्वास्थ्य संस्था (खोप संचालन गर्ने अस्पताल, प्रा.स्वा.के, स्वास्थ्य चौकीबाट २ जना र नगर स्वास्थ्य केन्द्र, सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र, अभियान संचालन गर्ने निजि स्वास्थ्य संस्थाबाट १ जना खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी (कम्तिमा १ वडाबाट १ जना अनिवार्य सहभागी गराउने) साथै विद्यालय नर्सलाई समेत सहभागी गराउने ।

स्थान :

जिल्लाले तोकेको स्थान : (जिल्लाको अवस्था, सहभागी संख्या, समय तथा भौगोलिक अवस्था, जिल्लाको सहजकर्ताको अवस्था आदि आधारमा सदरमुकाम वा स्थानिय तहमा संचालन गर्न सकिने)

विषयवस्तु :

- टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको औचित्य,
- अभियान सञ्चालन प्रक्रिया (लक्षित समूह र सञ्चालन अवधि, प्रचार प्रसार)
- खोप केन्द्र व्यवस्थापन
- खोपको परिचय र कोल्डचेन व्यवस्थापन
- खोप केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापन
- ए.ई.एफ.आई.को व्यवस्थापन
- खोप कार्ड तथा अन्य फर्म फर्मेट भर्ने तरिका
- अभिलेख प्रतिवेदन
- स्वयंसेवक परिचालन र अभिमुखिकरण

३. जिल्ला खोप समन्वय समिति र संचार क्षेत्रको अभिमुखिकरण (खर्च व्यवस्थापन : सहजकर्ता पारिश्रमिक, खाजा, यातायात खर्च, हल भाडा आदि)

अन्य अभियानहरू जस्तै यो अभियानमा पनि जिल्ला तहको अभिमुखिकरण तथा योजना गोष्ठी सम्पन्न भएपछि जिल्ला खोप समन्वय समितिका पदाधिकारी, संचारकर्मी र सरोकारवालाहरू सँग अभियानको औचित्य, संचालन प्रकृया, जिल्लाको योजना र थप सहयोगको बारेमा अभिमुखिकरण गरी कार्यक्रम प्रभावकारी बनाउन योजना बनाउनु पर्दछ ।

४. जिल्ला स्तरमा टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको शुभारम्भ

जिल्लामा अभियान शुरु हुने दिन जिल्ला खोप समन्वय समितिको आयोजनामा विभिन्न सरोकारवालाहरूको सहभागितामा यो कार्यक्रमको आयोजना गर्नु पर्दछ । (खर्च व्यवस्थापन : खाजा, हल भाडा, स्टेज तयारी, सहजकर्ता पारिश्रमिक, अतिथि सत्कार, विविध आदि)

५. जिल्ला तहबाट अभियान पूर्व, अभियान सञ्चालनको समय र पश्चात अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण

६. सामाजिक परिचालनका क्रियाकलापहरू

क. स्थानीय रेडियो, एफ.एम. तथा पत्रपत्रिका मार्फत अभियानको सूचना तथा प्रचार प्रसार

ख. घनाबस्ती तथा शहरी क्षेत्रमा माइकिङ्ग

ग. विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन

विद्यालय शिक्षा कक्षा संचालनको लागि विषयवस्तु : (विद्यालय शिक्षा अन्तर्गत कक्षा संचालनको लागि प्राथमिकता निर्धारण गर्दा खोप केन्द्र नराखिने विद्यालय र अत्यधिक विद्यार्थी संख्या रहेका विद्यालयलाई छनौट गर्ने)

विषय वस्तु

अभियानको औचित्य, लक्षित समूह, र खोप केन्द्रहरू, खोप र खोपको मात्रा, खोप कार्यक्रमको अवधि, अभियानको प्रचार प्रसार र सहयोगमा विद्यालय शिक्षक र विद्यार्थीको भुमिका

सहजकर्ता

(स्वास्थ्य संस्थाबाट जिल्लाको अभिमुखिकरणमा सहभागी स्थानीय तह र स्वास्थ्य संस्थाको स्वास्थ्यकर्मी)

७. खोप पश्चात हुन सक्ने अवाञ्चित घटनाको व्यवस्थापनको लागि टिम परिचालन

यो अभियान लगायत अन्य खोप कार्यक्रमको लागि समेत यस अघि नै विश्व स्वास्थ्य संगठनको सहयोगमा ए.ई.एफ.आई. किट (Adrenaline सहित) उपलब्ध गराई सकिएको छ । यो अभियानमा सोही किटको प्रयोग गर्नु पर्ने छ । यदि यो किटबाट खोप केन्द्र तहमा अपुग हुने भएमा समयमै योजना बनाई थप आवश्यक Adrenaline र थप आवश्यक १ एम.एल. सिरिन्ज समय मै यहि शीर्षक वा अभियानको जुनसुकै बजेटबाट खरिद गरेर उपलब्ध गराउनु पर्दछ)

८. जिल्लाबाट स्वास्थ्य संस्था तहसम्म खोप तथा खोपजन्य सामाग्री, निर्देशिका, फर्म फर्मेट, अन्य स्वास्थ्य, सूचना संचारका सामाग्रीको वितरण तथा ढुवानी

(यदि तोकिएको सामाग्री प्राप्त भएन वा पर्याप्त भएन (विशेष गरी खोप कार्ड, प्रतिवेदन फारम, ट्याली सिट) भने खोप अभियानको जुनसुकै बजेटबाट खरिद, छपाई र वितरण गर्नुपर्ने छ)

९. खोप तथा खोप जन्य सामाग्रीको सुरक्षित व्यवस्थापन

नोट *: जिल्लाले कार्यक्रम संचालन तथा खर्च व्यवस्थापन गर्दा विनियोजित बजेटबाट जिल्लाको आवश्यबता अनुसार सहभागी संख्या, संचालन प्रकृयाको योजना बनाई अन्य नियमित कार्यक्रमको निर्देशिका, यो निर्देशिकामा उल्लेख भए अनुसारको नर्म्समा नेपाल सरकारको आर्थिक ऐन, नियमानुसार आवश्यकता अनुसार दै.भ्र.भत्ता, यातायात, खाजा, स्टेसनरी, हल भाडा, सहजकर्ता पारिश्रमिक, विविध आदिमा खर्च व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।*

स्थानीय तहमा :

१. महानगर/उपमहानगर/नगर/गाँउपालिका खोप समन्वय समितिको अभिमुखिकरण (स्थानीय तहमा बजेट विनियोजन भएको)

विगतको खोप अभियान तथा नियमित खोप कार्यक्रमहरू जस्तै स्थानिय तह कार्यपालिका सदस्य, विद्यालय शिक्षक र सरोकारवालाहरूलाई सहभागी गराई जिल्ला तहमा बनाएको सुक्ष्म योजना अनुसार खोप संचालन योजना, लक्ष्य, खोप केन्द्र आदि प्रस्तुत गरी थप प्रचार प्रसार, माईकिङ्ग, जनप्रतिनिधि, संघसंस्था र विद्यालय परिचालन योजना बनाउने साथै आवश्यक थप बजेटको व्यवस्था गर्ने । यो गोष्ठीमा सकेसम्म जिल्लाबाट सहजिकरणको लागि समन्वय गर्ने)

२. वडा कार्यपालिका र वडा खोप समन्वय समितिको अभिमुखिकरण (स्थानीय तहमा बजेट विनियोजन भएको) :

यो कार्यक्रम स्थानिय तहको अभिमुखिकरण पश्चात वडा अध्यक्षको समन्वयमा स्वास्थ्य संस्था प्रमुखले संचालन व्यवस्थापन गर्ने र सहजिकरणको लागि स्थानिय तहबाट सहजकर्ताको लागि समन्वय गर्ने ।

३. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका तथा स्थानीय विद्यालयबाट खटिने स्वयंसेवक (महिला शिक्षिका)को अभिमुखिकरण गोष्ठी १ दिन (जिल्लामा बजेट विनियोजन भएको)

सहजकर्ता :

स्वास्थ्य संस्था प्रमुख

सहभागीहरू :

महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका तथा खोप केन्द्र रहेको विद्यालयको महिला शिक्षिका र घना जनसंख्या र लक्षित समूह धेरै भएको खोप केन्द्रहरूमा आवश्यकता अनुसार थप सवयंसेवक (**जिल्लामा विनियोजित बजेटको आधारमा जिल्लाको सुक्ष्म योजना गोष्ठीमा नै आवश्यक स्वयंसेवकको निर्धारण गरी सोही अनुसार बजेट उपलब्ध गराउनु पर्दछ**)

स्थान :

स्वास्थ्य संस्था/वडा

विषयवस्तु :

- टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको औचित्य,
- अभियान सञ्चालन प्रक्रिया (लक्षित समूह, खोप केन्द्रहरू र सञ्चालन अवधि)
- खोप केन्द्र व्यवस्थापन
- प्रचार प्रसार र सामाजिक परिचालन
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका तथा स्थानीय स्वयंसेवकको भूमिका र थप स्वयंसेवक विद्यार्थीको व्यवस्था

४. विद्यालय शिक्षकहरूसँग अभियानको सुक्ष्म योजना तथा सामाजिक परिचालन सम्बन्धि गोष्ठी १ दिन (जिल्लामा बजेट विनियोजन भएको)

सहजकर्ताः

स्वास्थ्य संस्था प्रमुख

सहभागीहरू :

कम्तिमा खोप केन्द्र रहने विद्यालयबाट प्रधानाध्यापक वा निजले तोकेको व्यक्ति र बजेटको परिधिमा रही सबै विद्यालयबाट सहभागी गराउन सकिनेछ। जिल्लाको सुक्ष्म योजनामा नै वडा तहको विद्यालय संख्या यकिन गरी बजेट योजना गरेर उपलब्ध गराउनु पर्दछ। विशेष गरी धेरै विद्यालय भएको वडा र विद्यार्थी संख्या धेरै भएका विद्यालयहरूलाई प्राथमिकतामा राखी सहभागी गराउनु पर्दछ।

स्थानः

स्वास्थ्य संस्था/वडा

विषयवस्तुः

टाइफाइड खोप अभियान तथा नियमित खोपमा शुरुवातको औचित्य, लक्षित समूह र सञ्चालन अवधि, खोप केन्द्र, विद्यालय शिक्षकको भूमिका, खोप संचालन प्रकृया, समुदायमा प्रचार प्रसार र विद्यार्थी शिक्षकको भूमिका, नियमित खोप र पूर्ण खोपको महत्व आदि)

(विद्यार्थी संख्या धेरै भएका, भौगोलिक रुपमा समेटिने गरी वडाको कम्तिमा २ वटा सार्वजनिक विद्यालय र आवश्यकता अनुसार थप विद्यालयमा कक्षा संचालन गर्ने। बजेट अपुग भए तापनि स्थानीय वडाबाट विद्यालय कक्षा संचालन जति धेरै गर्न सकियो कार्यक्रमबारे त्यति नै प्रचार प्रसार भै प्रभावकारी हुने र नियमित खोपमा समेत सहयोग हुने हुँदा स्थानीय स्तरबाट सके सम्म सबै विद्यालयमा कक्षा संचालन गर्नु उपयुक्त हुन्छ। जिल्ला तहको सुक्ष्म योजना गोष्ठीमा वडाको विद्यालय संख्याको आधारमा प्रत्येक वडामा कम्तिमा २ वटा विद्यालय पर्ने गरी आवश्यकता अनुसार कक्षा संचालनको योजना बनाई बजेट उपलब्ध गराउने)

५. **स्थानिय तह तथा स्वास्थ्य संस्थाबाट अभियान सञ्चालनको समय र पश्चात अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण (जिल्लामा बजेट विनियोजन भएको):**

यो बजेटबाट मुख्य गरी स्थानीय तहबाट वडा स्तरको योजना एवं अभिमुखिकरणमा सहजिकरण, सहयोग र स्वास्थ्य संस्थाबाट अभियानको समयमा खोप केन्द्रमा सहयोग र बच्चा छुट्न सक्ने शंकास्पद स्थानको कम्तिमा ३ वटा स्थानमा द्रुत सर्वेक्षण, छुट बच्चालाई खोप दिने व्यवस्था, ए.ई.एफ.आई. अनुगमन र व्यवस्थापनको लागि प्राथमिकतामा राखेर खोप केन्द्र, संचालन अवधि, लक्षित संख्या र घनाबस्ती, डुलन्ते, घुमन्ते समुदाय, ईट्टाभट्टा, विशेष कारणले बच्चा छुट्ने क्षेत्रहरू, घनाशहरी र कामदारहरू धेरै भएका स्थानहरूमा सर्वेक्षण गर्न प्राथमिकता दिई सोही अनुसार योजना बनाई बजेट उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

भाग

८

अनुगमन, सुपरिवेक्षण र अभिलेख तथा प्रतिवेदन

८.१ अनुगमन, सुपरिवेक्षण

अभियान पूर्वको सुपरिवेक्षण/अनुगमन

संघ र प्रदेशबाट जिल्ला र स्थानिय तहसम्म, जिल्लाबाट स्थानिय तह तथा स्वास्थ्य संस्थासम्म, स्थानिय तहबाट स्वास्थ्य संस्था र वडा तहसम्म, स्वास्थ्य संस्थाबाट खोप केन्द्रस्तर सम्म सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन गरी पूर्व तयारीको निम्न कार्य भए नभएको चेकलिष्ट अनुसार यकिन गरी थप व्यवस्थापन गर्न र सुधार एवं सहयोग गर्न अति जरुरी हुन्छ । अभियान पूर्व अनुगमन र सुपरिवेक्षणको क्रममा निरीक्षण गरिने क्रियाकलापहरू

- सबै तहमा सुक्ष्म योजना तयार भए/नभएको
- खोप तथा कोल्डचेन सामग्री आपूर्ति वितरण योजना तयारी एवं तथ्यगत भए/नभएको
- तोकिएका मुख्य क्रियाकलापहरू सम्पन्न भए/नभएको (अभिमुखिकरण, तालिम, बैठक आदि)
- सूचना, संचार तथा प्रचार-प्रसारका सामग्रीहरू पर्याप्त मात्रामा प्राप्त, वितरण र उपयोग भए/नभएको
- अभिलेख प्रतिवेदनका फर्म फर्म्याट प्रर्याप्त मात्रामा प्राप्त र वितरण योजना भए/नभएको
- स्वास्थ्यकर्मी र स्वयंसेवक आवश्यकताको आधारमा व्यवस्था भए/नभएको
- स्थानीय श्रोत साधन पहिचान र परिचालन योजना भए नभएको तथा सामाजिक परिचालनको अवस्थाको पहिचान र थप व्यवस्थापन गरेको/नगरेको
- ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन र टिम परिचालन योजना भए/नभएको
- सुपरिवेक्षण योजना भए/नभएको
- बजेट प्राप्ति एवं वितरण योजना र वितरण भए/नभएको

अभियान संचालनको बेलाको सुपरिवेक्षण अनुगमन

सबै तहबाट प्राथमिकता र आवश्यकताको आधारमा जिल्ला, स्थानिय तह र वडास्तरमा निम्न कार्य भए/नभएको चेकलिष्ट अनुसार यकिन गरी थप व्यवस्थापन र सुधारको लागि सहयोग गर्न अति जरुरी हुन्छ । विशेष गरी स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट अभियान संचालन भएको अवधिमा खोप संचालन भैसकेको स्थानको घरघरमा गएर बालबालिका छुटेको नछुटेको यकिन गरी छुट बालबालिकालाई अभियानकै समयमा खोप दिलाउन RCM (rapid convenience monitoring) गर्नु पर्दछ ।

- सबै तहमा सुक्ष्म योजना अनुसार अभियान संचालन पूर्वका क्रियाकलापहरू संचालन भए नभएको, समन्वय सहयोगको अवस्थाको वारेमा जानकारी लिई अवस्थाको पहिचान गर्ने
- खोप तथा कोल्डचेन सामाग्री योजना अनुसार वास्तविकताको आधारमा वितरण भए नभएको साथै पर्याप्त भए/नभएको
- सुपरिवेक्षण योजना अनुसार सुपरिवेक्षक परिचालन भए/नभएको
- ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापनको लागि टिम तथा किट तयारी अवस्थामा रहेको/नरहेको
- थप खोप कोल्डचेन तथा अन्य सहयोगको लागि योजना भए/नभएको (यातायात, ढुवानी, जनशक्ति, खोपसँग सम्बन्धित अन्य साधन स्रोत आदि)

स्वास्थ्य कार्यालय, स्थानिय तह र स्वास्थ्य संस्थावाट निम्न कुराहरू प्रत्यक्ष रुपमा सुपरिवेक्षण र अनुगमन गरी तत्काल सुधारको लागि सहयोग गर्नु पर्दछ ।

- वडा स्तरमा तोकिए अनुसार खोप केन्द्रहरू सबै संचालन भए/नभएको
- खोप कोल्डचेन सामाग्री, जनशक्तिको उपलब्धता, पर्याप्तता भए/नभएको
- कुनै ठाउमा ए.ई.एफ.आई. भए/नभएको
- लक्ष्य अनुसार प्रगति भए/नभएको

सुपरिवेक्षकहरूबाट (स्वास्थ्य कार्यालय, स्थानिय तह र स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाबाट) प्रत्यक्ष रुपमा खोप केन्द्रस्तर सम्म सुपरिवेक्षण गरी सुपरिवेक्षण चेकलिष्ट अनुसार निम्न कुराहरूमा विशेष ध्यान दिई तत्काल थप व्यवस्थापन र प्राविधिक सहयोग समेत गर्नु पर्दछ ।

- सामाग्री पर्याप्त भए/नभएको
- जनशक्तिको जिम्मेवारी बाँडफाँड र सो अनुसार कार्य गरे/नगरेको
- खोप कोल्डचेनको अवस्थाको अनुगमन (फोमप्याड भए/नभएको, सबै आइस प्याक भ्याक्सिन क्यारियर भित्रै भए/नभएको, भिभीएम ठीक अवस्था भए/नभएको, भ्याक्सिन क्यारियर घाम नभएको ठाँउमा भए/नभएको, प्रत्येक बच्चाको लागि प्रत्येक पटक खोप तान्ने गरे/नगरेको, खोलेको प्रत्येक भायलमा खोलेको समय र मिति लेखे/नलेखेको आदि)
- खोप दिने तरिकाको अनुगमन (उपयुक्त आसन, स्थान, मात्रा र सही तरिका)
- खोप दिने स्थानको उपयुक्त व्यवस्थापन (लाइन मिलाउने, भिड नियन्त्रण गर्ने, खोप दिने तथा आमा र बालबालिका बस्ने उपयुक्त व्यवस्था (एल आकारमा), फोहरमैला व्यवस्थापन, कार्ड तथा ट्याली सिटको उपयुक्त प्रयोग, औलामा चिन्ह लगाउने आदि) भए/नभएको
- ए.ई.एफ.आई. किट र एई.एफ.आई. को निगरानी भए/नभएको
- उचित परामर्श दिने गरे/नगरेको (खोपको सामान्य असर, खोप पश्चात आधा घण्टा बस्न, नियमित खोपबारे जानकारी, कार्डको बारेमा जानकारी, के भएमा तुरुन्तै आउने र सरसफाई प्रबर्द्धनका उपायहरु आदि)
- लक्ष्य अनुसार प्रगति भई रहेको/नरहेको

खोप अभियानको समयमा घर घरमा गएर गरिने द्रुत सुलभ अनुगमन (RCM)

सुलभ सर्वेक्षण/अनुगमनको (RCM) आवश्यकता :

- बालबालिका खोप लगाउन छुटेको नछुटेको पहिचान गरी छुटेको बालबालिकालाई अभियानकै समयमा खोप लगाई उच्च कभरेज गर्न

खोप अभियानको सुक्ष्म योजना अनुसार अभियान संचालन शुरु भएपछि कम्तिमा २ वटा खोप केन्द्र सञ्चालन भए पछि पहिलो अनुगमन, कम्तिमा ४ वटा खोप केन्द्र सञ्चालन भए पछि दोस्रो अनुगमन र सबै केन्द्रमा सम्पन्न भए पछि बालबालिका छुटेको हुन सक्ने शंकास्पद स्थानहरूमा कार्यक्रमको अवस्थाको पहिचान र मुल्यांकन गरी अन्य सेसनहरूमा थप सुधार गर्न र छुटेका बालबालिकालाई खोप प्रदान गर्न सेसन सम्पन्न भएका टोल बस्तीहरूका घर घरमा गएर गरिने अनुगमन नै RCM हो । यो अभियानमा RCM सबै तहबाट गरिनु पर्दछ । तत्काल कार्यक्रमको सुधार गर्न र छुट बालबालिकालाई अभियानमा नै खोप दिलाउन सबै वडा/स्वास्थ्य संस्था र स्थानिय तहबाट तोकिएको मापदण्ड अनुसार अनिवार्य अनुगमन गरी तोकिएको ढाँचामा प्रतिवेदन समेत गर्नु पर्दछ ।

सुलभ सर्वेक्षण कुन कुन तहबाट र क-कसले गर्ने:

- स्वास्थ्य संस्था प्रमुख/सुपरिवेक्षक (सबै वडास्तरमा)
- पालिका र स्वास्थ्य कार्यालयका सुपरिवेक्षकहरूबाट सुपरिवेक्षणको लागि तोकिएका वडा र स्थानिय तहहरू
- संघ, प्रदेशस्तरको सुपरिवेक्षकहरू र बाहृय स्वतन्त्र अनुगमनकर्ताबाट आवश्यकता अनुसार

सुलभ सर्वेक्षण (RCM)

सुलभ सर्वेक्षण कहाँ गर्ने ? खोप सेसन सम्पन्न भएको टोल बस्ती (खोप सेवाको पहुँचवाट छुट हुन सक्ने, विगतमा खोप सेवा लिनबाट छुट भै रहेका बस्ती, अभियानमा कभरेज कम भएका टोल/बस्ती, हाट बजार लाग्ने स्थान, नयाँ बस्तीहरू, ईट्टाभट्टा, सिमानाको बस्ती, स्वास्थ्य संस्था र खोप केन्द्रबाट टाढा रहेका बस्तीहरू तथा शहरका घनाबस्ती आदि)	**सुलभ सर्वेक्षण कहिले गर्ने ?** अभियान शुरु भएपछि कम्तिमा २ वटा खोप केन्द्रमा अभियान सञ्चालन भएपछि पहिलो अनुगमन, कम्तिमा ४ वटा खोप केन्द्र भए पछि दोस्रो अनुगमन र सबै केन्द्रमा सम्पन्न भए पछि तेस्रो र बालबालिका छुट हुन सक्ने शंकास्पद सवै स्थानहरूमा गर्ने
सुलभ सर्वेक्षण कसरी गर्ने ? घरघरमा गएर गर्ने अनुगमन गर्दा छनौट भएको टोलबस्तीको कम्तिमा १५ महिना देखि १५ वर्षमुनीको बालबालिका भएको १५ घरधुरीमा जाने र • छनौट भएको कुनै एक ठाँउबाट	**घर घरमा गएर सुलभ सर्वेक्षण गर्दा के के गर्ने :** • १५ वर्ष मुनीको बालबालिका भए नभएको यकिन गर्ने • अभिभावकसँग सोधी खोप लिए नलिएको जानकारी लिने

अनुगमन शुरु गर्ने • घनाबस्ती र शहरी क्षेत्रमा अनुगमन गर्दा शुरु भएको घरबाट प्रत्येक १ घर छोडी अनुगमन गर्ने (जस्तैः पहिलो, तेस्रो र पाँचौ घर.......) • पातलो बस्ती तथा ग्रामीण क्षेत्रमा छनौट भएका बस्तीमा शुरु भएको घरबाट क्रमशः बालबालिका भएको १५ घरमा अनुगमन गर्ने	• खोप कार्ड हेर्ने • बायाँ हातको कान्छी औँलामा मसीको चिन्ह हेर्ने • खोप नलगाएको भए कारणबारे जानकारी लिने • अनुगमन अनुसूचि भर्ने • छुट खोप दिनको लागि जानकारी, प्रोत्साहन र व्यवस्था गर्ने (अभियानमै छुट बच्चालाई खोप दिने व्यवस्था गर्ने)

अभियान पश्चात गर्नु पर्ने कार्यहरूको अनुगमन

अभियान सम्पन्न भएपछि सबै तहबाट अनुगमन गरी अभियानको समिक्षा गर्ने । यस अभियानका सबल पक्षहरू र सुधार गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान गरी भविष्यमा कार्यक्रम थप व्यवस्थित गर्न योजना बनाउने साथै पृष्ठपोषण दिने ।

- अभियान संचालनको प्रभावकारीता र कार्यप्रगतिको समिक्षा तथा विश्लेषण गर्ने
- अभिलेख प्रतिवेदन अध्यावधिक गरी समयमै सम्बन्धित निकायमा पठाउने र प्राप्त गर्ने
- खोप कोल्डचेन सामग्री बाँकी भए समयमै फिर्ता गर्ने र प्राप्त गर्ने
- फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन गर्ने गराउने र अनुगमन गर्ने
- अभियानमा नियमित खोप लगाउन बाँकी भेटिएका बालबालिकाको विवरण अध्यावधिक गरी खोप प्रदान गर्न योजना बनाउने र अनुगमन गर्ने
- ए.ई.एफ.आई. को अनुगमन र निगरानी गर्ने
- नियमित खोप प्रभावकारी बनाउन थप योजना बनाउने
- खोप अभियानको समग्र प्रतिवेदन तयारी गरी प्रकाशन गर्ने

अभियान पश्चात कभरेज सर्वेक्षण

यो खोप अभियानको मुख्य उद्देश्य नै सबै तहमा ९५ प्रतिशत भन्दा माथि कभरेज गरी समुदायमा टाइफाइड रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता बढाउनु हो । यो अभियान संचालन पश्चात यो अभियानको कभरेज तथा अभियान संचालनका विभिन्न पक्षहरूको मुल्यांकन गर्न विश्व स्वास्थ्य संगठन मार्फत स्वतन्त्र निकाय/अनुगमनकर्ताबाट सर्वेक्षण मुल्यांकन हुने र सरकार समक्ष प्रस्तुतिकरण हुनेछ । तसर्थ अभियान सञ्चालनका अभिलेख प्रतिवेदनहरू सबै तहमा अध्यावधिक गरी चुस्त दुरुस्त राख्नु पर्नेछ । सर्वेक्षणको समयमा सर्वेक्षण कार्यमा समेत सबै तहबाट सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

८.२ अभिलेख, प्रतिवेदन एवं समिक्षा

अभियान संचालन गर्दा तोकिएको अनुसूचिहरूमा अभिलेख र प्रतिवेदन गर्नुका साथै कार्यक्रम संचालन गर्दा र अभियान सम्पन्न भए पछि तोकिएको ढाँचामा सबै तहबाट प्रतिवेदन गर्नु पर्दछ ।

अभिलेख तथा प्रतिवेदन गर्ने प्रक्रिया

- प्रत्येक सेवाग्राहीलाई खोप दिएको विवरण भरेर स्वास्थ्य संस्थाको छाप अनिवार्य रुपमा लगाएर खोप कार्ड उपलब्ध गराउने
- प्रत्येक खोप केन्द्रको लागि छुट्टा-छुट्टै ट्याली सिट प्रयोग गरेर खोप दिएका बालबालिकाको अभिलेख राख्ने ।
- खोप सेसन सम्पन्न भएपछि प्रत्येक दिन खोप केन्द्रको विवरण वडाको प्रतिवेदन फारम (**अनुसुचि** ११) उतार गर्ने
- खोप अभियान सकिन साथ वडाबाट खोप केन्द्र तहको प्रतिवेदन तयार गरी ३ दिन भित्रमा अनिवार्य स्थानिय तहमा पठाउने
- स्थानिय तहले सबै वडाको प्रगति विवरण अभियान पश्चात ३ दिन भित्रमा प्राप्त गरी अनुसुची १२ मा समायोजन गरेर अभियानको ५ दिन भित्र DHIS II मा प्रविष्ट गरी १ प्रति प्रतिवेदन (**अनुसुची** १२) अनिवार्य स्वास्थ्य कार्यालयमा पठाउने
- स्वास्थ्य कार्यालयले अभियान पश्चात सबै स्थानीय तहबाट प्रतिवेदन प्राप्त गरी **अनुसुचि** १२ मा समायोजन गरेर १५ दिन भित्र प्रदेश र परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउने

नोट : *वडा तथा स्थानीय तहबाट दैनिक र सो अभियान सक्न साथ खोप लगाएको संख्या लगायतको विवरण सामाजिक सञ्जाल (फेसबुक, भाईबर ग्रुप, मेसेन्जर समूह आदि) र एस.एम.एस. मार्फत जिल्लामा जानकारी गराउने*

अभियानको प्रतिवेदनको लागि **DHIS- 2** मा प्रगति प्रविष्ट गर्दा स्थानीय तहले खोप अभियान सम्पन्न भएको ३ दिन भित्र अनिवार्य समायोजित प्रतिवेदन प्रविष्ट गर्ने, यसको लागि

१. वडा तहको अनुसुचि ११ सबै वडाबाट प्राप्त गरेको यकिन गर्ने
२. वडाको अनुसुचि ११ बाट अनुसुचि १२ मा प्रतिवेदन समायोजन गर्ने
३. अनुसुचि १२ मा समायोजित प्रतिवेदन **DHIS- 2** मा अनिवार्य प्रविष्ट गर्ने
४. DHIS- 2 मा अनिवार्य प्रविष्ट गरेपछि अनुसुचि १२ अभियान सकेको ५ दिन भित्रमा अनिवार्य स्वास्थ्य कायालर्यमा पठाउने र अभियानको प्रतिवेदन संगै विल भरपाई पनि अनिवार्य पठाउने
५. स्वास्थ्य कार्यालयहरुले सबै स्थानिय तहको अनुसुचि १२ प्राप्त गरी समायोजन गरेर प्रदेश तथा परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउने

नोट :

१. प्रतिवेदन गर्दा अनुसुचिमा उल्लेख भएको विवरण पूर्ण रुपमा अध्यावधिक भएको यकिन गरेर मात्र पठाउने

२. स्थानिय तह, स्वास्थ्य कार्यालय र प्रदेशबाट अभिलेख र प्रतिवेदनको अवस्थाको लेखाजोखा गरेर र समयमा नै प्रतिवेदन प्राप्तिको लागि समन्वय, अनुगमन र सहजीकरण गर्ने

३. प्रतिवेदन गर्दा द्रुत सर्वेक्षणको विवरण र नियमित खोप छुट विवरण समेत अनिवार्य समावेश भएको यकिन गर्नु पर्दछ ।

भाग
९

अभियान पश्चात नियमित खोपमा टाइफाइड खोप शुरूवात र अभियानसँगै नियमित खोपको सुदृढीकरण

९.१ अभियान पश्चात नियमित खोपमा टाइफाइड विरुद्धको खोप समावेश र सरसफाई प्रवर्द्धन

खोप बहुवर्षीय योजना अनुसार नियमित खोपमा यो खोप शुरुवात गर्ने उद्देश्य अनुसार यो रोगको संक्रमण रोक्न शुरुमा अभियानको रुपमा यो खोप दिने दीर्घकाल सम्म यो रोगको संक्रमण दर कम गर्न र जोखिम घटाउन नियमित खोप मार्फत १५ महिना उमेरका सबै बालबालिकालाई १ मात्रा खोप दिनु र सरसफाई प्रवर्द्धन गर्नु नै प्रमुख उपाय हो । यो रोग जनसमुदायको चासो धेरै रहेको कारण यो खोप प्रति पनि चासो हुने भएकोले दादुरा रुबेला दोस्रो मात्राको प्रगति समेत बढ्ने अपेक्षा गरिएको छ । तसर्थ :

- खोप अभियान पश्चातको नियमित खोपमा नै यो खोप समावेश गर्ने
- अभियानकै समयमा नियमित खोपमा यो खोप शुरु हुने, सबै बालबालिकाले १५ महिनामा १ मात्रा अनिवार्य लगाउनु पर्ने आदि सूचना प्रभावकारी रुपमा जानकारी गराउने
- नियमित खोपको लागि आवश्यक खोप तथा खोप सामाग्री सुक्ष्म योजना तयारी टेम्प्लेटमा उल्लेख भए अनुसार र माथि खोप तथा खोप सामाग्री अनुमान गर्ने प्रकृया अनुसार बहु मात्रा भायल नीति अनुसार माग, आपूर्ति तथा वितरण व्यवस्था गर्ने
- अभियानको लागि प्राप्त खोप तथा खोप सामाग्री बचत भएमा सो पनि प्रयोग गर्ने गरी सो बाहेक मात्र माग गर्ने
- खोप रजिष्टरबाट प्रत्येक महिना खोप केन्द्रमा आउने १५ महिना पुग्ने बालबालिकाको विवरण तयार गरेर सो अनुसार खोप पाएको नपाएको अनुगमन गरी खोप पूरा गराउने
- खोप सेसनमा मासिक सरसफाई प्रवर्द्धन सेसन अनिवार्य संचालन गर्ने गराउने
- नियमित खोपको प्रतिवेदनमा मासिक अनिवार्य प्रतिवेदन गर्ने गराउने

यो आ.व.को स्वीकृत कार्यक्रम र बजेट अनुसार अभियानको समिक्षा एवं नियमित खोपमा यो खोप समावेश गराउन जिल्ला तहमा कार्यक्रम भए सो कार्यक्रममा अभियानसँगै नियमित खोप सुदृढीकरणको लागि गरिएको कार्यको समिक्षा, स्थानिय तह वाईज पहिचान भएको छुट बच्चा संख्या, छुट बच्चालाई खोप दिने र पूर्ण खोप सुनिश्चित गर्ने प्रकृया, सुक्ष्म योजना तयारीको अवस्था र प्रकृया बारे जानकारी र एवं छलफल गरी योजना बनाउने र यसै आ.व.मा सबै तह पूर्ण खोप गर्ने निर्णय गर्ने साथै नियमित खोपको लागि टाइफाइड खोपको आवश्यकता निर्धारण गर्ने ।

९.२ अभियानसँगै नियमित खोपको सुदृढीकरण

यो अभियानसँगै नियमित खोपको अनुगमन गरी छुट बच्चाको पहिचान र छुट खोप पूरा गराउने र राष्ट्रिय पूर्ण खोप सुनिश्चितता निर्देशिका अनुसार पूर्ण खोप सुनिश्चितता समेत गर्ने लक्ष्य रहेको छ । यसको लागि सो को लागि उमेर अनुसार छुट्टै खोप कार्डको व्यवस्था गरिएको छ । २३ महिना मुनीको बच्चाहरूको लागि २ प्रति कार्ड भएको र सो कार्डमा अभियानको अभिलेखसँगै नियमित खोपको अनुगमन (९ महिना र १५ महिनामा दादुरा रुबेला खोप लिए नलिएको) गरी अभिलेख गरेर १ प्रति स्वास्थ्य संस्थामा राख्ने व्यवस्था गरिएको छ । तसर्थ खोप अभियानमा सोही अनुसार गरी अभियान पश्चात निम्नानुसार गर्नु पर्दछ ।

औचित्य :

१. अभियानको समयमा बहुक्षेत्रको सहयोग र समन्वयमा पूर्ण रुपमा बच्चाहरू खोप केन्द्रमा आउने र खोपको अनुगमन सजिलै गर्न सकिने
२. खोपकार्डको विवरणको अधारमा पूर्ण खोप भएका र खोप छुट बच्चा सजिलै छुट्याउन सकिने
३. तहगत रुपमा कुन जिल्ला, स्थानीय तह र वडा तथा बस्तीमा बच्चाहरू छुट भएको र कारण समेत विश्लेषण गर्न सकिने
४. सो आधारमा बच्चाको खोजी गरी खोप दिन सजिलो हुने
५. यसबाट खोप ड्रपआउट कम हुने र उच्च कभरेज हुने
६. सबै बच्चालाई खोप दिएको सुनिश्चित गरी सबै वडा र स्थानीय तह पूर्ण खोप सुनिश्चित भएको प्रमाणिकरण गर्ने सहज अवसर

प्रकृया :

- खोप केन्द्रमा आएका १५ देखि २३ महिना सम्मको प्रत्येक बालबालिकालाई ९ महिना र १५ महिनामा दादुरा रुबेला खोप लगाए नलगाएको सोधेर कार्डमा अभिलेख गरेको यकिन गर्ने ।
- यसको लागि कार्ड भर्ने स्वयंसेवक, स्वयंसेविकालाई स्वास्थ्यकर्मीले राम्ररी सहजिकरण गर्ने
- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले खोप दिँदा प्रत्येक बच्चाको कार्डको अनुगमन गरी विवरण ठीक भएको यकिन गर्ने र खोप छुट भएको बच्चालाई खोप लिन प्रोत्साहन गरी आगामी नियमित खोप केन्द्रमा खोप लिन आउन स्थान र मिति जानकारी गराउने
- प्रत्येक दिन खोप सेसन पछि १ प्रति (स्वास्थ्य संस्था प्रति) कार्ड स्वास्थ्य संस्थामा खोप केन्द्र अनुसार सुरक्षित तरिकाले फायलमा राख्ने
- खोप अभियान सकिना साथ सके सम्म नियमित खोप केन्द्र स्तरको छुटिने गरी कार्डको विश्लेषण गरी :
  - पूर्ण खोप भएका वा खोप छुट नभएको कार्ड छुट्टै र खोप छुट भएको बच्चाको कार्ड छुट्याउने
  - पूर्ण खोप भएको कार्ड सुरक्षितसँग फायलमा राख्ने

- खोप छुट भएको कार्डबाट सादा कागजमा बच्चाको नाम र उमेर, अभिभावकको नाम र ठेगाना सहित सुचि तयार गर्ने (सके सम्म खोप केन्द्र स्तरको)
- सो सुचि अनुसार बच्चाको विवरण खोप रजिष्टर (गत वर्ष र यो वर्षको) मा भिडाई कुन कुन खोप छुटेको हो यकिन र अध्यावधिक गर्ने
- आफ्नो कार्यक्षेत्र बाहिरको बच्चाको विवरण छुट्टै तयार गर्ने सम्भव भए सम्म सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा पठाउने
- अभियानको प्रतिवेदन फारममा खोप छुट संख्या समेत अनिवार्य समावेश गरी प्रतिवेदन गर्ने
- स्वास्थ्य संस्थाको प्रमुख समेत बसी विश्लेषण र खोप दिने योजना निम्नानुसार गर्ने :
  - खोप छुट भएको बस्ती, टोल, छुट संख्या र सम्भावित कारणको पहिचान
  - धेरै संख्यामा खोप छुट भएको समुदायमा संचालन गर्ने क्रियाकलाप र प्रकृया
  - समुदाय परिचालन र प्रकृया
  - खोप छुट बच्चाको अभिभावकलाई खबर गर्ने माध्यम
  - खोप पूरा गरी सक्ने अवधि र पूर्ण खोप सुनिश्चित गर्ने अवधि र प्रकृया
  - स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका आदि बारे छलफल गरी योजना बनाउने

- वडा खोप समन्वय समितिको बैठक राखी विवरण, योजना प्रस्तुत गरी छुट खोप दिने र पूर्ण खोप सुनिश्चित गर्ने प्रकृया, अवधि र भूमिका बारे जानकारी गराई योजना बनाउने जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्ने
- छुट बच्चाको विवरण अनुसार खोप दिलाउन विवरण सहित महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई जानकारी गराउने
- नियमित खोपमा छुट खोपको विवरण समेत लगि बच्चाको खोजी गरेर खोप पूरा गराउने
- छुट खोप दिएको विवरण अभियानको खोप कार्डको पछाडी रहेको तालिकामा, नियमित खोप कार्डमा र खोप रजिष्टरमा अभिलेख गर्ने
- नियमित खोपसँगै छुट खोपको समेत मासिक प्रतिवेदन (एच.एम.आई.एस. ९.२ र ९.३ मा) अनिवार्य प्रतिवेदन गर्ने
- सबै बच्चालाई खोप लगाई सकेपछि पूर्ण खोप सुनिश्चितताको प्रतिवेदन गर्ने अनुसुचिहरूमा विवरण अध्यावधिक गर्ने
- खोप पूरा भए पछि पूर्ण खोप सुनिश्चितता गर्ने प्रकृया अनुसार वडा खोप समन्वय समितिको बैठक राखी प्रमाणिकरण गरी पूर्णखोप सुनिश्चितता निर्देशिका बमोजिमको विवरण स्थानीय तहमा पठाउने
- स्थानीय तहले सबै वडाबाट विवरण प्राप्त गरेर सबै वडाको प्रतिवेदन समायोजन गरी कार्यपालिकाको बैठकबाट अनुमोदन गरी आवश्यक विवरण स्वास्थ्य कार्यालयमा पठाउने
- जिल्लाहरूले समेत स्थानिय तहबाट विवरण प्राप्त गरी समायोजन गरेर जिल्ला खोप समन्वय समितिको बैठकबाट अनुमोदन गराउने

- जिल्ला तथा स्थानीय तहहरूले नियमित खोप अनुगमन गर्न, विश्लेषण गर्न, छुट खोप दिलाउन र प्रतिवेदन गर्न वडा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा निरन्तर अनुगमन र सहजिकरण गर्ने

पूर्ण खोप सुनिश्चितता तथा दिगोपना नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रमको प्राथमिकता भए अनुसार प्रत्येक वर्ष सो कार्य गर्न स्थानीय तहमा क्रियाकलाप तथा बजेट विनियोजन गरिँदै आएको छ र यस आ.व. मा पनि समावेश छ। तसर्थ सो क्रियाकलाप र बजेटबाट नियमित कार्यक्रम संचालन निर्देशिकाको मार्गदर्शन अनुसारको क्रियाकलापहरू यही अवसरमा अभियानसँगै छुट खोप पहिचान र खोप पूरा गराउने रणनीति अनुसार सो सम्पन्न गर्न स्थानिय तह, वडा बैठक, अभिमुखिकरण, पूर्ण खोप गर्ने योजना, छुट बच्चा खोज्न स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वयंसेवक परिचालन र वडा प्रमाणिकरण, प्रचार प्रसार आदि जस्ता क्रियाकलापहरूको योजना बनाई पूर्ण खोप सुनिश्चितता गर्ने कार्य गर्न गराउनु पर्नेछ।

नोट *: पूर्ण खोप सुनिश्चतता तथा घोषणाको लागि नियमित खोप कार्यक्रममा थप बजेट र क्रियाकलापहरु यसै आ.ब मा व्यवस्था गरिने छ।*

- वडा तथा स्थानीय तहहरूले वार्षिक श्रावण महिनामा सुक्ष्म योजना तयार गर्दा प्रतिवेदन गर्ने फारममा यो विवरण समेत समावेश गरी प्रतिवेदन गर्ने
- खोप छुट हुने बस्ती, समुदाय र कारणको पहिचान गरी भविष्यमा बच्चा नछुटुन भन्न वार्षिक सुक्ष्म योजनामा क्रियाकलापहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने

भाग
१०

ए.ई.एफ.आई. र यसको व्यवस्थापन

पृष्ठभूमि

टाइफाइड विरुद्धको खोप विश्व स्वास्थ्य संगठनबाट गुणस्तरीय भएको प्रमाणीकरण (WHO prequalified) भएको सुरक्षित र प्रभावकारी खोप हो । कुनै पनि खोप, औषधि वा उपचार शत् प्रतिशत सुरक्षित हुँदैन र अवाञ्छित घटना कहिलेकाँही घट्न सक्छ । तर खोपबाट अवाञ्छित घटना हुने सम्भावना अति न्युन हुन्छ । तर गम्भिर प्रकारको घटना भएमा अति जोखिम हुने भएकोले अभियान तथा नियमित खोप कार्यक्रममा समेत सो व्यवस्थापनको लागि सजग हुन जरुरी हुन्छ ।

स्वास्थ्यकर्मीहरू एवं कार्यक्रम व्यवस्थापकहरूले ए.ई.एफ.आई. को पहिचान, निगरानी, एवं व्यवस्थापनको लागि अभियान अघि पूर्व-तयारी गर्नुपर्ने हुन्छ । यसो गरेमा अभियानमा ए.ई.एफ.आई. भएमा समयमै व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ, जसले गर्दा कार्यक्रममा पर्न सक्ने असरको न्यूनिकरण गर्न सकिन्छ । अभियानको समयमा र नियमित खोपमा पनि कार्यक्रम संचालनको त्रुटिबाट (immunization error) हुन सक्ने ए.ई.एफ.आई. लाई विशेष ध्यान दिएर शुन्य अवस्थामा राख्नु पर्छ ।

ए.ई.एफ.आई.को परिभाषा

ए.ई.एफ.आई. (AEFI-Adverse Event Following Immunizaton) भनेको खोप लगाएपछि हुन सक्ने कुनै पनि स्वास्थ्य सम्बन्धि अप्रिय घटना हो, जुन खोपको कारणबाट नभएको पनि हुन सक्छ । यस्ता अवाञ्छित घटनाहरू खोप लगाएपछि अप्रत्याशित चिन्ह, लक्षण, असामान्य प्रयोगशाला परिणाम वा रोगको रुपमा देखापर्दछन् ।

ए.ई.एफ.आई.को प्रकार

सामान्य प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरू (Non-serious or minor AEFI)

खोप लगाईसकेपछि सामान्यतया हुने घटनाहरू (ज्वरो आउने, सुई लगाएको ठाउँमा दुख्ने, रातो हुने वा सुन्निने, शरीरमा विमिरा आउनु, सुई लगाएको ठाउँबाट केही रगत आउने आदि जस्ता) सामान्य असरहरू हुन सक्छन् । यस्ता असरहरू सामान्यतया आफै हराएर जान्छन । यदि निको नभएमा लक्षण अनुसार उपचार गर्न सकिन्छ । खोप लगाएपछि देखिने यस प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरूको विवरण खोप रजिष्टरको सम्बन्धित खण्डमा अभिलेख गरी स्वास्थ्य संस्थाले मासिक रुपमा (HMIS 9.3) प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ ।

गम्भिर प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरू (Serious AEFI)

गम्भिर प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरू भन्नाले खोप पश्चात भएको कुनै पनि समस्याको कारण :

१. मृत्यु हुनु

२. ज्यान नै जान सक्ने जोखिम हुनु

३. अस्पताल भर्ना गर्नुपर्ने हुनु वा लामो समयसम्म अस्पतालमा भर्ना भएर बस्नुपर्ने हुनु

४. अपाङ्ग हुनु वा अशक्तता हुनु

५. जन्मजात विसंगति वा अपाङ्ग जन्मनु

खोप पश्चात हुने गम्भिर प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरूका केही उदाहरण

उच्च ज्वरो, सुई दिएको ठाउँमा धेरै रातो हुने, धेरै सुन्निएर पाक्ने, सुई दिएको ठाउँबाट रगत बगीरहनु, कम्पन, बेहोस हुने, गम्भिर प्रकारको एलर्जी (anaphylaxis), Toxic Shock Syndrome आदि

यस्ता सबै प्रकारका गम्भिर अवाञ्छित घटनाहरू देखिएमा तुरुन्त (२४ घण्टाभित्र) सम्बन्धित स्वास्थ्य कार्यालय तथा परिवार कल्याण महाशाखामा प्रतिवेदन गर्ने र आवश्यक उपचार, व्यवस्थापनको लागि तुरुन्त अस्पताल प्रेषण गर्नु पर्दछ ।

ए.ई.एफ.आई. को कारणहरू:

कारणहरू	परिभाषा
खोप उत्पादनसँग सम्बन्धित प्रतिक्रिया (Vaccine product related reaction)	खोप उत्पादन गर्दा भ्याक्सिनमा निहित एक वा एकभन्दा बढी तत्वको कारणबाट उत्पन्न हुने अवाञ्छित घटना । **जस्तै : एनाफाइलाक्सिस्**
खोपको गुणस्तरसँग सम्बन्धित प्रतिक्रिया (Vaccine quality related reaction)	खोप र खोप दिने **साधन वा सामग्रीहरूको गुणस्तरमा कायम नभएको** कारणबाट हुने अवाञ्छित घटना । जस्तै खोपको रङ, परिमाण तथा अन्य अस्वाभाविक अवस्था (थिग्रिएको, ढुसी जमेको, राम्रोसँग नघुलिने आदि) । त्यस्तै **घोलक, सिरिन्जको हकमा पनि असामान्य अवस्था जस्तै: घोलकमा ढुसी देखिएमा, सिरिन्जको खोल च्यातीएको** आदिमा प्रयोग गर्नुहुँदैन ।
खोप कार्यक्रम संचालनको त्रुटीबाट हुने प्रतिक्रिया	खोपको भण्डारण, वितरण, तयारी र खोप लगाउने समयमा हुने त्रुटीबाट उत्पन्न हुने अवाञ्छित घटना ।

(Immunization error related reaction)	जस्तै: सुई दिएको ठाउँ सुन्निने, पाक्ने, toxic shock syndrome आदि । **(खोप भण्डारण, वितरण तथा खोप तयारी गर्दा र लगाउँदा अपनाइनुपर्ने सावधानीलाई कडाइका साथ निर्वाह गरेमा यस्ता घटनाहरू शुन्यमा ल्याउन सकिन्छ ।)**
सुई प्रतिको डर, चिन्ताबाट हुने प्रतिक्रया (Immunization anxiety related reaction)	खोप प्रतिको डर वा चिन्ताबाट खोप नै नदिई वा दिँदा दिँदै अत्तालिने, तत्काल बेहोस हुने वा भए जस्तो हुन सक्छ । त्यसैले खोप सेवा सञ्चालन गर्नु अघि खोपको महत्व र खोपको सामान्य असरबारे खोप लिने व्यक्ति/अभिभावकलाई राम्रोसँग परामर्श दिँदा यस्ता घटनाहरू न्यून हुन्छन् । यो अवस्था साना बालबालिकामा भन्दा किशोर/वयस्क बालबालिकाहरूमा धेरै हुन्छ ।
संयोगबस हुने घटना (Co-incidental event)	खोपको कारणले नभई संयोगवश हुने घटना ।

यी माथिका कारणहरू मध्ये पहिलो र दोस्रो कारणबाट हुने अवाञ्छित घटनाहरू नहोस् भन्नको लागि

- खोप उत्पादक तथा आपूर्ति गर्ने निकायहरूबाट विभिन्न मापदण्ड र प्रकृयाहरू पूरा गरिएको हुन्छ तसर्थ यस्ता घटनाहरू हुने सम्भावना अति न्यून हुन्छ । तथापि खोप उत्पादनसँग सम्बन्धित कारणबाट हुने **गम्भिर प्रकारको एलर्जी (anaphylaxis) विरलै हुने तर जोखिमपूर्ण अवस्था हो, जस्को तत्कालै उपचार र व्यवस्थापन नभएमा ज्यानै जान सक्छ । तसर्थ स्वास्थ्यकर्मीहरू यसको बारेमा जानकार र सजग हुन जरुरी छ ।**
- **खोप कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापनमा हुने त्रुटीबाट हुनसक्ने Toxic Shock Syndrome जस्ता घटना पनि जोखिमपूर्ण हुने तर खोप कोल्डचेन व्यवस्थापन र कार्यक्रम संचालनमा तोकिएको मापदण्ड पूरा गरेमा यस्तो घटनालाई शुन्य बनाउन सकिन्छ ।**
- कुनै पनि खोप लगाईसकेपछि विरलै हुने **Anaphylaxis** तर ज्यानै जोखिममा पार्न सक्ने कडा खालको प्रतिक्रिया हो, जसको तत्काल र प्रभावकारी उपचार एड्रीनालिन सुई नै हो ।
- **कहिलेकाहीं एनाफाइलेक्सिस् र सामान्य किसिमको बेहोस भएको लक्षण चिन्हहरूमा द्विविधा हुनसक्छ । तसर्थ स्वास्थ्यकर्मीले एनाफाइलोक्सिस् र बेहोस के हो फरक छुट्याई तत्काल उचित उपचार र व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।**

चिन्ह/लक्षणको आधारमा बेहोस र एनाफाइलेक्सिस् कसरी छुट्टयाउने ?

बेहोस (Fainting/Syncope) (सुई देख्ने बित्तिकै, सुई लगाउँदै गर्दा वा सुई लगाउने बित्तिकै हुने)	एनाफाइलेक्सिस (Anaphylaxis) (प्रायः खोप लाएको केही मिनेट पछि देखि २ घण्टा भित्र सम्म देखिने)
• शरीर फुस्रो (Pale)/चिसो हुँदै जाने • सामान्य वा लामो-लामो प्रकारले सास फेर्ने • क्षणिक रुपमा मुटुको धडकन र रक्तचाप कम हुने • वाक-वाकी लाग्ने, बान्ता हुने • बेहोस हुने, टाउको तल पारेर सुताएपछि होसमा आउने; हात र खुट्टामा झट्का आए जस्तो हुने र आँखा पल्टाउने, जुन हेर्दा कम्पन जस्तो पनि देखिन सक्छ	• सुई लगाएको वरिपरि रातो हुने, अनुहार र आँखा सुनिने, विमिराहरू आउने, चिलाउने • खोकी लाग्ने, सास फेर्न गाह्रो हुने, सास फेर्दा घ्यार-घ्यार वा स्वाँ-स्वाँ आवाज आउने • मुटुको धड्कन बढ्ने र रक्तचाप कम हुने • पेट बाउडिने, पेट दुख्ने, वाक्-वाकी लाग्ने, बान्ता हुने • बेहोस हुने, उधो वा टाउको तल पारेर सुताए पनि कुनै किसिमको प्रतिक्रिया नदिने

एनाफाइलेक्सिस को चिन्ह लक्षण सुई लगाएको केही समय (५ मिनेट पछि) मात्र देखिन्छ। खोप केन्द्र तहमा यदि खोप दिनु अघि नै वा सुई देख्ना साथ वा सुई दिँदा दिँदै वा सुई दिना साथ चिन्ह लक्षण देखा परेमा त्यो बेहोस (Fainting/Syncope) को कारणले हुन सक्छ । यसको आधारमा पनि स्वास्थ्यकर्मीहरूले उपचार व्यवस्थापनको योजना गरी जोखिम न्युन गर्न सकिन्छ।

लक्षण तथा चिन्हहरूको आधारमा Anaphylaxis को पहिचानको लागि विस्तृत जानकारी

लाक्षणिक प्रगति	चिन्ह/लक्षण
छिटो देखापर्ने र पूर्व चेतावनी चिन्ह र लक्षणहरू	सुई लगाएको वरिपरि रातो हुने, सुनिने, विमिराहरू आउने र चिलाउने, चक्कर आउने र गर्मी हुने।
	जिउ सुन्निदै जाने (जस्तै मुख वा अनुहार) तर दुखाइ नहुने, अनुहार रातो हुने, आँसु आउने, हाँछ्यु आउने, नाक बन्द हुने आदि
	वाक-वाकी लाग्ने, बान्ता हुने, बोली/स्वर बस्ने
	गाला सुनिने, सास फेर्न गाह्रो हुने, पेट दुख्ने आदि
ढिलो र ज्यान जोखिमपुर्ण हुने चिन्ह र लक्षणहरू	सास फेर्न गाह्रो हुने, सास फेर्दा घ्यार-घ्यार वा स्वाँ-स्वाँ आवाज आउने, रक्तचाप कम हुने र मुटुको धड्कन अनियमित र कमजोर हुँदै जाने

एनाफाइलेक्सिस्को शंका वा पहिचान भएमा Adrenaline तत्काल दिनु पर्दछ ।

Adrenaline दिनु पर्दा सम्भव भएसम्म तौल अनुसार 0.01 mg/kg दिनु उपयुक्त हुन्छ तर अभियान तथा नियमित खोप कार्यक्रमहरूमा समेत खोप केन्द्र तहमा सो सम्भव नहुँदा उमेर अनुसारको तपशिल बमोजिमको मात्रा दिनु पर्दछ ।

उमेर समूह	एड्रीनालिनको मात्रा
१२ वर्ष माथिको व्यक्ति	०.५ मि.लि.
१० - १२ वर्षको बच्चा	०.४ मि.लि.
७ - १० वर्षको बच्चा	०.३ मि.लि.
५ - ६ वर्षको बच्चा	०.२ मि.लि.
२ - ४ बर्षको बच्चा	०.१५ मि.लि.
१२ - २३ महिनाको बच्चा	०.१० मि.लि.
१२ महिनाभन्दा मुनीका बच्चा	०.०५-०.१ मि.लि. (तौल अनुसार 0.01 mg/kg मिलाएर दिने)

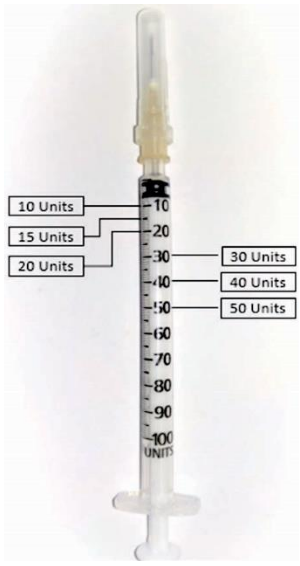

नोट : १२ महिनाभन्दा मुनीका बालबालिकामा भने तौल अनुसार नै मिलाएर 0.01 mg/kg मात्रा दिनु उपयुक्त हुन्छ ।

Adrenaline सुईको प्रयोग र उपचार प्रकृया

एड्रीनालिन 1:1000 concentration (1 mg/ ml) मा उपलब्ध हुन्छ ।

- यो सुई पाखुरा/तिघ्राको माथिल्लो बाहिरी भागको मासु भित्र (IM) दिनु पर्दछ ।
- यो सुई दिएपछि दिएको मात्रा, समय र पटक समेत अभिलेख राखी ए.ई.एफ.आई. प्रतिवेदन फारममा र प्रेषण कागजमा लेख्नु पर्दछ ।
- Inj. Adrenaline एक व्यक्तिलाई एक उपचार अवधिमा अधिकतम ३ मात्रा दिन सकिन्छ । पहिलो मात्रा दिएको ५-१५ मिनेटसम्म बिरामीको अवस्थामा कुनै सुधार नआएमा पुन: सोही मात्रामा Inj. Adrenaline दोहऱ्याउनु पर्छ र ५-१५ मिनेट सम्म पुन: बिरामीको अनुगमन गरी अवस्थामा सुधार नआएमा फेरि १ मात्रा Inj. Adrenaline दिनु पर्छ । **तर एक व्यक्तिलाई बढीमा जम्मा ३ पटक मात्र दिन सकिन्छ ।**

ABC (Airway, breathing, circulation) जाँच गर्ने क्रममा श्वास प्रश्वास रोकिएको भएमा र मुटुको धड्कन नसुनिएमा तत्काल कृत्रिम श्वास-प्रश्वास प्रक्रिया (cardio-pulmonary resuscitation) शुरु गर्नुपर्दछ । अन्य सहायताका लागि तुरुन्तै अन्य स्वास्थ्यकर्मी नजिकै भए बोलाउने वा चिकित्सकको परामर्श लिनु पर्दछ ।

- उपचार पश्चात बिरामीमा सुधार हुनासाथ ए.ई.एफ.आई. उपचार तथा व्यवस्थापन केन्द्र, स्वास्थ्य संस्था, स्वास्थ्य कार्यालयमा तुरुन्त खबर गर्नुपर्दछ ।
- चिकित्सकको सल्लाह बमोजिम आवश्यक उपचार प्रणाली सहित तत्काल प्रेषण तथा बिरामीलाई सुरक्षित साथ उपचार केन्द्रमा पठाउन सहयोग गर्नु पर्दछ ।

एनाफाइलेक्सिस्को उपचार तथा व्यवस्थापनको लागि पूर्व तयारी

अभियान तथा नियमित खोप कार्यक्रममा खोप केन्द्रमा अनिवार्य AEFI kit (2 ampoule Adrenaline and 6 pcs of 1 ml syringes) अनिवार्य रुपमा व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । खोप केन्द्र तथा परिचालन हुने खोप टोलीको आधारमा आवश्यक परिमाणमा AEFI kit भएको सुनिश्चित गरिनु पर्दछ ।

- उपयुक्त सिरिन्जको व्यवस्था : एड्रिनालिन थोरै मात्रामा दिनुपर्ने हुँदा, उपयुक्त सिरिञ्जको प्रयोग गर्नुपर्छ ।
- यसको लागि १ मि.लि. को सिरिञ्ज (जसमा १० ठुला धर्का (प्रति ठुलो धर्का बराबर ०.१ मि.लि.) र १०० सानो धर्का (प्रति सानो धर्का बराबर ०.०१ मि. लि. भएको) उपयुक्त हुन्छ, यदी १ मि.लि. को सिरिञ्ज नभएमा १०० धर्का भएको इन्सुलिन सिरिञ्जको प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- ए.ई.एफ.आई. भएमा सो बारे सम्पर्क र सल्लाहको लागि उपचार तथा व्यवस्थापक चिकित्सक वा स्वास्थ्यकर्मीको टिम तयारी गरी सबै स्वास्थ्यकर्मीलाई जानकारी गराउने
- प्रेषण तथा उपचार केन्द्र तोक्ने र सोही अनुसार तयारी एवं जानकारी गराउने
- सबै तहको अभिमुखिकरणहरूमा ए.इं.एफ.आई. को बारेमा जानकारी, ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापनको योजना तथा भूमिका बारे जानकारी गराउने
- ए.ई.एफ.आई. को बारेमा आधिकारिक र तथ्यगत जानकारी गराउन तहगत फोकल पर्सन वा प्रवक्ता तोक्ने

Toxic Shock Syndrome र व्यवस्थापन

अभियानमा कुनै कारणबस कार्यक्रममा कुनै त्रुटी हुन गई खोप/सिरिञ्ज-निडिल दूषित भई खोप लगाउने प्रक्रियामा Staphylococcus aureus (or other bacterial organism toxin) बाट toxic shock syndrome हुन सक्छ । यो अवस्था पनि गम्भिर अवस्थाको हुने र यसमा खोप लगाएको केही घण्टा देखि बढीमा ७२ घण्टासम्ममा अचानक उच्च ज्वरो आउने, रक्तचाप कम हुने, विमिराहरू आउने साथै बान्ता हुने वा पखाला लाग्ने, बेहोस वा अर्धचेत आदि हुने जस्तो अवस्था भई समयमा उपचार नभएमा मृत्यु समेत हुनसक्छ । यो अवस्था भएमा पनि विशेष निगरानीका साथ उपचार गर्नुपर्ने हुन्छ ।

Toxic shock syndrome भएको बालबालिकालाई तत्कालै दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट IV fluid normal saline or ringer lactate दिएर I/V drip शुरु गरेर broad spectrum antibiotic को एक मात्रा शुरु गरी तुरुन्त सकेसम्म विशेषज्ञ अस्पतालमा प्रेषण गर्नु पर्दछ । यस्तो बिरामीको निरन्तर अनुगमन

गरी यदि विशेषज्ञ अस्पताल उपलब्ध नभएमा वा धेरै टाढा भएमा नजिकको चिकित्सक भएको अस्पतालमा पठाउनु पर्दछ ।

नोट : *यस्तो अवस्था आउन नदिन खोप सेवा संचालन गर्दा कुनै पनि त्रुटीहरू हुन दिन हुँदैन ।*

टाइफाइड खोप अभियानमा हुने ए.ई.एफ.आई. को उपचार/प्रेषणको पूर्वतयारी र सूचना संचार

- जिल्लास्तरको योजना गोष्ठी कै समयमा स्वास्थ्य कार्यालयले जिल्लाभरी रहेका सरकारी, गैरसरकारी वा निजी स्तरमा सञ्चालित अस्पताल/क्लिनिक तथा चिकित्सक रहेको प्रा.स्वा.के.हरूको सूचि तयार गरेर आवश्यकता अनुसार ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्र निर्धारण गर्ने ।
- हरेक ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रमा एकजना चिकित्सकलाई संयोजक छनौट गर्ने र कम्तिमा १ जना हे.अ./सि.अ.हे.ब. र १ जना स्टाफ नर्स/अ.न.मि. रहेको ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन टोली गठन गर्ने ।
- ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन रहेको स्वास्थ्य संस्थाको नाम, ठेगाना सहित टोलीमा रहेका सबै सदस्यहरूको टेलिफोन नम्बर तालिमको अवसरमा खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीहरू सबैलाई उपलब्ध गराउने र एक प्रति हरेक स्वास्थ्य संस्थामा राख्ने ।
- ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन टोलीका सदस्यहरूलाई ए.ई.एफ.आई. को पहिचान तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम दिने ।
- हरेक खोप टोली र ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन टोलीलाई ए.ई.एफ.आई. किट उपलब्ध गराउने ।
- खोप केन्द्रबाट कुन ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रमा प्रेषण गर्ने हो भन्ने बारे जिल्लाको योजना तयार गरेर हरेक स्वास्थ्य संस्थालाई जानकारी दिने ।
- उपलब्ध चिकित्सकको संख्या र आवश्यकताको आधारमा ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रको अतिरिक्त घुम्ति ए.ई.एफ.आई. टोली गठन गरी अभियान अवधिभर परिचालन गर्ने ।

नोट : *Anaphylaxis भै हालेमा adrenaline खोप केन्द्रमा तुरुन्तै स्वास्थ्यकर्मीले नै दिनुपर्ने हुन्छ । तसर्थ कोभिड खोप अभियान, नियमित खोप तथा यो खोप अभियान समेतको लागि यस अघि नै विश्व स्वास्थ्य संगठन मार्फत सबै स्वास्थ्य कार्यालयहरूमा ए.ई.एफ.आई किट उपलब्ध गराई सकिएको छ । यो अभियानको योजना अनुसार स्थानीय तह, वडामा परिचालन हुने प्रत्येक खोप टोलीलाई अनिवार्य १ किट बक्स उपलब्ध गराउनु पर्ने भएकोले उपलब्ध किट बक्सको उचित व्यवस्थापन गर्ने साथै उपलब्ध किट बक्सबाट अपुग हुने भएमा कोभिड-१९ विरुद्धको खोप अभियान वा यो खोप अभियानमा विनियोजित बजेटबाट थप आवश्यक परिमाणमा एड्रिनालिन र सिरिञ्ज खरिद तथा वितरण व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।*

ए.ई.एफ.आई. को अभिलेख तथा प्रतिवेदन

अन्य खोप अभियान तथा नियमित खोप कार्यक्रममा जस्तै यो अभियानमा पनि

- गम्भिर प्रकारका सबै **ए.ई.एफ.आई.को प्रतिवेदन** अनुसूचि नं. १ स्वास्थ्य कार्यालयले २४ घण्टा भित्र प्रादेशिक स्वास्थ्य निर्देशनालय र परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउनुपर्दछ।
- सो घटनाको ७ दिन भित्र field investigation गरी अनुसन्धान प्रतिवेदन (**अनुसूचि नं.** २) प्रादेशिक स्वास्थ्य निर्देशनालय र परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउनुपर्दछ।
- सामान्य प्रकारका ए.ई.एफ.आई.को प्रतिवेदन सबै तहको अभियानको प्रतिवेदन फारम (**अनुसूचि** ११ **र** १२) मा उल्लेख गरी पठाउनु पर्दछ।

ए.ई.एफ.आई. र सूचना संचार

खोप पश्चात भएका कुनै पनि अवाच्छित घटनाको यथार्थ विवरण समय-समयमा अभिभावक, समुदायका अगुवा र सरोकारवाला निकायमा जानकारी गराउन स्थानीय तह, जिल्ला, प्रदेश र केन्द्रस्तरमा एकजना प्रवक्ता छनोट गर्ने र सो व्यक्तिले मात्र ए.ई.एफ.आई. को जानकारी दिने व्यवस्था गर्नु पदैछ। यस प्रकारको प्रवक्ता

- जिल्लास्तरमा स्वास्थ्य प्रमुख वा निजले तोकेको व्यक्ति
- प्रदेशस्तरमा प्रादेशिक स्वास्थ्य निर्देशक वा निजले तोकेको व्यक्ति
- केन्द्रीयस्तरमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय वा स्वास्थ्य सेवा विभागले तोकेको व्यक्ति

नोट *: कुनै पनि गम्भिर प्रकारको अवाञ्छित घटनाको अनुसन्धान भई ए.ई.एफ.आई. समितिबाट अध्ययन विश्लेषण र अन्तिम निष्कर्ष पारित गरेपछि आधिकारिक रुपमा परिवार कल्याण महाशाखाबाट सो बारे सम्बन्धित निकायमा जानकारी गराईन्छ।*

भाग
१०

अनुसुचीहरू

अनुसुची १ : खोप अभियान संचालनको लागि वडा, स्वास्थ्य संस्थाहरूले विद्यालयबाट १५ बर्ष सम्मका विद्यार्थीहरूको विवरण संकलन फारम

अनुसुची २ : टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि वडा/स्थानिय तह स्तरीय योजना तर्जुमा फारम

अनुसुची ३ : टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि जिल्ला/प्रदेश स्तरीय योजना तर्जुमा फारम

अनुसुची ४ : प्रदेश तथा जिल्ला स्तरिय अभिमुखिकरण तथा योजना गोष्ठी

अनुसुची ५ : जिल्ला तथा स्थानिय तह स्तरिय अभिमुखिकरण तथा योजना गोष्ठी

अनुसुची ६ : टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि वडा/स्थानिय तह /जिल्ला स्तरीय खोप तथा कोल्डचेन योजना तर्जुमा फारम

अनुसुची ७ : विद्यालयहरूबाट १५ महिना देखि १५ वर्ष उमेर सम्मका कक्षागत विद्यार्थीहरूको नामावली संकलन फारमको नमूना

अनुसुची ८ : टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप दिँदा खोप केन्द्रमा प्रयोग गरिने ट्याली सिट

अनुसुची ९ : अभियानको पूर्व तयारी एवम् अभियान संचालन अवस्थाको सुपरिवेक्षण/अनुगमन चेकलिष्ट

अनुसुची १० : टाइफाइड खोप अभियानसँगै घर-घरमा गएर अनुगमन गर्ने फारम

अनुसुची ११ : वडा स्तरीय प्रतिवेदन फारम

अनुसुची १२ : स्थानिय तह/जिल्ला स्तरीय प्रतिवेदन फारम

अनुसुची १३ : ए.ई.एफ.आई प्रतिवेदन तथा अनुसन्धान फारम

- ए.ई.एफ.आई प्रतिवेदन फारम *अनुसुची १ (ए.ई.एफ.आई निर्देशिका अनुसारको फारम)*
- ए.ई.एफ.आई अनुसन्धान फारम *अनुसुची २ (ए.ई.एफ.आई निर्देशिका अनुसारको फारम)*

अनुसुची १४ : प्रदेश तथा जिल्लास्तरिय अनुमानित लक्षित संख्या

अनुसूची १

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान २०७८/७९

खोप अभियान संचालनको लागि वडा, स्वास्थ्य संस्थाहरूले विद्यालयबाट १५ बर्ष सम्मका विद्यार्थीहरूको विवरण संकलन फारम

जिल्ला : स्थानिय तह : वडा नं :

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	विद्यार्थी संख्या		जम्मा संख्या	सम्पर्क शिक्षक/विद्यालय नर्सको नाम	सम्पर्क व्यक्तिको मोबाइल नं
		छात्रा	छात्र			
कुल जम्मा						

नोट :

१. यो फारम अभियान संचालन भन्दा कम्तिमा १ महिना अगावै स्वास्थ्य कार्यालयले स्थानिय तह र वडामा अनिवार्य पठाई विवरण अद्यावधिक गर्न सहजिकरण गर्ने ।

२. वडाले वडा भित्र रहेका प्रत्येक विद्यालयको विवरण (विद्यालयको नाम र लक्षित संख्या) अद्यावधिक गरी स्थानिय तहमा पठाउने एवं स्थानिय तहले वडा तहको समायोजन गरी जिल्लामा पठाउने

३. यो विवरणको आधारमा वडा, स्वास्थ्य संस्थाले अनुसुची २ को विवरण तयार गर्ने साथै जिल्लास्तरको गोष्ठिमा अनिवार्य लिई जाने

तयार गर्नेको नाम, पद, संस्था र दस्तखत:

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान २०७८/७९

अनुसुची २

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि वडा/स्थानिय तह स्तरीय योजना तर्जुमा फारम

जिल्ला :   स्थानिय तह :   वडा नं :

क्र. सं.	स्वास्थ्य संस्था/वडा/विद्यालयको नाम	खोप केन्द्र संचालन हुने स्थान, विद्यालयको नाम/विद्यालय संख्या	लक्षित संख्या*		जम्मा लक्षित संख्या	जनशक्ति संख्या		आवश्यक खोप तथा खोप जन्य सामाग्री						
			विद्यालयका	विद्यालय बाहिरका		खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी	स्वयंसेवक	खोप भायलमा	ए. डि सिरिन्ज	मार्कर मसी	ए.ई.एफ.आई. किट	पोष्टर	खोप कार्ड	FAQ
कुल जम्मा														

नोट :

१. यो फारम अभियान संचालन भन्दा कम्तिमा १ महिना अगावै स्वास्थ्य कार्यालयले स्थानिय तह र वडामा अनिवार्य पठाई विवरण अद्यावधिक गर्न सहजिकरण गर्ने ।

२. वडाले वडा भित्र रहेका प्रत्येक विद्यालयको विवरण (अनुसुची १) बाट यो विवरण अद्यावधिक गरी स्थानिय तहमा पठाउने एवं स्थानिय तहले वडा तहको समायोजन गरी जिल्लामा पठाउने

३. खोप केन्द्र उल्लेख गर्दा खोप केन्द्र निर्धारण गर्न माथि उल्लेख भएको आधारमा खोप केन्द्र रहने विद्यालयको महलमा ठिक (√) चिन्ह लगाउने र खोप केन्द्र नरहने तर लक्षित संख्या रहेका विद्यालयहरूबाट कहाँ कुन विद्यालयमा लगेर खोप दिने हो सोही खोप केन्द्र रहेको विद्यालयको नाम उल्लेख गर्ने

तयार गर्नेको नाम, पद, संस्था र दस्तखत: स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको नाम र दस्तखत:

अनुसुची ३

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान २०७८/७९

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि जिल्ला/प्रदेश स्तरीय योजना तर्जुमा फारम

जिल्ला :   प्रदेश :

क्र. सं.	स्थानिय तह/जिल्लाको नाम	खोप केन्द्र संख्या /सेसन संख्या (दुबै उल्लेख गर्ने)	लक्षित संख्या*		जम्मा लक्षित संख्या	जनशक्ति संख्या		आवश्यक खोप तथा खोप जन्य सामाग्री						
			विद्यालयका	विद्यालय बाहिरका		खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी	स्वयंसेवक	खोप भायलमा	ए. डि सिरिन्ज	मार्कर मसी	ए.ई.एफ.आई किट	पोष्टर	खोप कार्ड	FAQ
कुल जम्मा														

नोट :

१. यो फारम वडा तथा स्थानिय तहबाट प्राप्त भएको अनुसुची २ बाट समायोजन गरी अभियान पूर्व नै स्वास्थ्य कार्यालयले तयार गर्नुपर्दछ ।

२. जिल्ला स्तरको योजना तर्जुमा गोष्ठीमा सहभागीहरूले ल्याएको फारमबाट समेत भेरिफाई गरी स्थानिय तह/वडा तह (लक्षित संख्या, खोप केन्द्र, खोप तथा खोप सामाग्री, खोप संचालन अवधि, जनशक्ति आदि) को योजना तयार गरी कार्यान्वयनको लागि जिम्मेवारी समेत बाँडफाँड गर्नुपर्दछ ।

३. प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय तथा प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्रले जिल्ला तहको वास्तविक विवरण प्राप्त गरी सोही अनुसार वितरण व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

तयार गर्नेको नाम, पद, संस्था र दस्तखत: स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको नाम र दस्तखत:

अनुसुची ४

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप अभियान २०७८/७९

प्रदेश तथा जिल्लास्तरिय अभिमुखिकरण तथा योजना गोष्ठी

क्र. सं	जिल्लाको नाम	अभियान सञ्चालन अवधि	कार्यक्रम संचालन मिति			
			२ दिने योजना तर्जुमा तथा अभिमुखिकरण गोष्ठी	जिल्ला/पालिका खोप समन्वय समितिको अभिमुखिकरण	खोप कार्यकर्ताको तालिम	प्रदेश/जिल्ला तहबाट परिचालन हुने सहजकर्ता र संस्था

नोटः *उपर्युक्त उल्लेखित क्रियाकलापहरू अभियान सञ्चालन भन्दा कम्तिमा ३ दिन अगाडि सम्पन्न गरी सक्नुपर्नेछ।*

टाइफाइड खोप अभियान २०७८/७९

जिल्ला तथा स्थानिय तह स्तरिय अभिमुखिकरण तथा योजना गोष्ठी

क्र. सं	स्थानिय तहको नाम	अभियान सञ्चालन अवधि	कार्यक्रम संचालन मिति						
			स्थानिय तह खोप समन्वय समितिको अभिमुखिकरण	वडा खोप समन्वय समितिको अभिमुखिकरण	वडा/स्वास्थ्य संस्थास्तरमा शिक्षकहरूको अभिमुखिकरण	वडा/स्वास्थ्य संस्थास्तरमा स्वयंसेवकहरूको अभिमुखिकरण	ऱ्याली गर्ने	माइकिङ्ग गर्ने	जिल्ला तहबाट परिचालन हुने सहजकर्ता र संस्था

नोटः *उपर्युक्त उल्लेखित क्रियाकलापहरू अभियान सञ्चालन भन्दा कम्तिमा ३ दिन अगाडि सम्पन्न गरी सक्नुपर्नेछ।*

टाइफाइड खोप अभियान २०७८/०७९

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि वडा/स्थानिय तह /जिल्ला स्तरीय खोप तथा कोल्डचेन योजना तर्जुमा फारम

प्रदेश: जिल्ला: स्थानिय तह :

क्र.सं	वडा/स्वास्थ्य संस्थाको नाम	आवश्यक कोल्डचेन सामाग्री				मौज्दात कोल्डचेन सामाग्री				थप आवश्यक र प्राप्त/उपलब्ध हुने संस्था				खोप र कोल्डचेन प्राप्त गर्ने स्थान र मिति			
		भ्याक्सिन क्यारियर	कोल्डबक्स	आइस प्याक	रेफ्रिजेरेटर	भ्याक्सिन क्यारियर	कोल्डबक्स	आइस प्याक	रेफ्रिजेरेटर	भ्याक्सिन क्यारियर	कोल्डबक्स	आइस प्याक	रेफ्रिजेरेटर	स्थान	पहिलो मिति	दोस्रो मिति	तेस्रो मिति
कुल जम्मा																	

नोट : *यो फारम जिल्लाको गोष्ठीमा आउँदा विवरण लिई आउन अग्रिम वडा/स्थानिय तहमा पठाउनु पर्दछ। जिल्लाको गोष्ठीमा सहभागीहरूसँग छलफल गरी वडा, स्थानिय तहको विवरण तयार गरी आन्तरिक व्यवस्थापन तथा थप व्यवस्थापनको सुनिश्चित गर्नु पर्दछ।*

अनुसुची ७

टाइफाइड खोप अभियान २०७८/७९

विद्यालयहरूबाट १५ महिना देखि १५ वर्ष उमेर सम्मका कक्षागत विद्यार्थीहरूको नामावली तयारी फारमको नमूना

जिल्ला : स्थानिय तह :

विद्यालयको नाम : कक्षा :

क्र.सं.	विद्यार्थीको नाम	उमेर (वर्ष)	क्र.सं.	विद्यार्थीको नाम	उमेर (वर्ष)

नोट :

१. यो फारम स्वास्थ्य संस्थाबाट विद्यालयमा अभियान भन्दा कम्तिमा १ हप्ता अगाडी उपलब्ध गराई सो अनुसारको विवरण अध्यावधिक गरी विद्यालयमा राखी राख्न पत्र साथ अनुरोध गर्ने ।

२. खोप केन्द्र संचालनको दिन विद्यालयको यही विवरणको आधारमा कक्षा अनुसार विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो खोप दिन प्रयोग गर्ने । खोप पश्चात खोप कार्यकर्ताले यो विवरण स्वास्थ्य संस्थामा ल्याई राख्ने ।

तयार गर्ने प्रमाणित गर्ने विद्यालयको छाप

टाइफाइड खोप अभियान २०७८/७९

अनुसुची ८

टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप दिँदा खोप केन्द्रमा प्रयोग गरीने ट्यालीसिट

(क) जिल्ला: (ख) स्थानिय तह : (ग) वडा नं.: (घ) खोप केन्द्रको नाम र स्थान:

(ङ) खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम: (च) स्वयंसेवकको नाम : १.
२.
(छ) अभियान सञ्चालन मिति :

खोप लिएका बालबालिकाहरूको संख्या																									
१५ महिना देखि २३ महिना सम्मका बालबालिका						२ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनीका बालबालिका																			
					५																				२०
					१०																				४०
					१५																				६०
					२०																				८०
					२५																				१००
					३०																				१२०
					३५																				१४०
					४०																				१६०
					४५																				१८०
					५०																				२००
जम्मा						जम्मा																			

टाइफाइड खोप लगाएका हरेक बालबालिकाको लागि एउटा कोठामा √ चिन्ह लगाउनुहोस् ।

भ्याक्सिन, सिरिञ्ज र सेफ्टी बक्सको प्राप्त-खर्चको विवरण				
क्र.सं.	विवरण	प्राप्त	खर्च	फिर्ता/ बाँकी
१.	भ्याक्सिन (५ मात्रा भायल)			
४.	ए.डि. सिरिञ्ज (गोटा)			
५.	सेफ्टी बक्स (गोटा)			

खोप लगाएपछि हुनसक्ने अवाञ्छित घटनाहरूको विवरण					
क्र.सं	ए.ई.एफ.आई.भएको बालबालिकाको नाम	पु/म.	उमेर	उपचार	नतिजा (निको भएको, प्रेषण गरेको)

सुपरिवेक्षण गरेको समय र दस्तखत:

अनुसुची ९

टाइफाइड खोपअभियान २०७८/७९

अभियानको पूर्व तयारी एवम् अभियान संचालन अवस्थाको सुपरिवेक्षण/अनुगमन चेकलिष्ट

जिल्ला : स्थानिय तह : वडा/स्वास्थ्य संस्था :

अभियान सञ्चालन : देखि सम्म

जम्मा लक्षित जनसँख्या : सुपरिवेक्षण/अनुगमनको मिति :

सुपरीवेक्षक/अनुगमनकर्ताको नाम: पद र कार्यालय:

क्र. सं.	क्रियाकलापहरू	कार्य सम्पन्न		सम्पन्न भएको छैन भने कारण	कहिलेसम्म गर्ने ?	जिम्मेवार व्यक्ति
		भएको	नभएको			
(क)	**पूर्व तयारी योजना, समन्वय र वित्तीय व्यवस्था**					
१	लक्ष्य अनुसार खोप तथा खोप सामाग्रीको प्राप्ति र पर्याप्तताको यकिन					
२	भ्याक्सिन, सिरिञ्ज, सेफ्टी बक्स र अन्य सामग्रीको आपूर्ति वितरणको योजना					
३	ए.ई.एफ.आई.व्यवस्थापनको योजना					
४	बहस-पैरबी, सामाजिक परिचालन र सूचना प्रवाहको योजना					
५	जिल्ला/स्थानिय तह /वडा खोप समन्वय तथा अनुगमन समितिको अभिमुखिकरण					
६	खोप केन्द्र अनुसार लक्षित जनसँख्या, जनशक्ति, संचालन अवधि, खोप तथा खोपजन्य सामाग्रीको परिमाण निर्धारण सहितको सूक्ष्मयोजना					
७	पहुँच नभएको/विद्यालय बाहिर रहेका व्यक्तिहरूलाई खोप दिने योजना					
८	सुक्ष्म योजना तयारी तथा खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीहरूको तालिम					
९	सुपरिवेक्षणको योजना (व्यक्ति ,स्थान र अवधि सहित) पूर्व तयारी र खोप अभियान संचालन भएको अवधिको लागि					
१०	आईस प्याक फ्रिजर, रेफ्रिजेरेटर, कोल्ड बक्स, भ्याक्सिन क्यारियर, आइस प्याक पर्याप्त भए/नभएको र कोल्डचेन व्यवस्थापनको आकस्मिक योजना छ छैन अवस्थाको उल्लेख गर्ने					
११	कार्यक्रम निर्देशिका, फारम, रजिष्टर, चेकलिष्ट, खोप कार्ड तथा प्रचार-प्रसारका सामग्री प्राप्ति र वितरण					
१२	बहस-पैरबी, सामाजिक परिचालन तथा सूचना प्रवाह योजना र योजना अनुसार कार्य					
१३	कार्यक्रम अनुसार बजेट उपलब्ध र खर्च बाँडफाँड योजना					

सुपरीवेक्षकको टिप्पणी र दस्तखत:

(ख)	अभियानको समयमा खोप केन्द्र संचालन र व्यवस्थापनको अनुगमन	अवस्था		कैफियत
		छ	छैन	
१.	खोप केन्द्रमा सबैले देख्ने गरी खोप केन्द्र ब्यानर झुण्ड्याएको			
२.	खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीलाई लक्षितवर्ग र अनुमानित संख्याको अनुमान			
३.	खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी र स्वयंसेवकको संख्या योजना अनुसार			
४.	स्वयंसेवकको जिम्मेवारी छुट्याएको			
५.	भ्याक्सिन, सिरिञ्ज सेफ्टी बक्स, खोप कार्ड, मास्क, स्यानिटाइजर पर्याप्त			
६.	कोल्ड चेन कायम गर्न ४ वटा आइस प्याक			
७.	ए.ई.एफ.आई. किटमा तोकिएको औषधि, प्रयोग निर्देशिका, प्रतिवेदन फारमहरू			
८.	ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्र वा टोली र सम्पर्क नम्बरको बारेमा जानकारी			
९.	खोलेको भ्याक्सिनलाई भ्याक्सिन क्यारियर माथि फोम प्याडमा राखेको			
१०.	एक पटकमा एउटा मात्र भ्याक्सिन भायल खोल्ने गरेको			
११.	भायलमा भ्याक्सिन खोलेको समय र मिति लेखेको			
१२.	भ्याक्सिन भायलमा भएको सबै खोप दिने गरेको			
१३.	प्रत्येक व्यक्तिलाई प्रत्येक पटक खोप तानेर दिने गरेको			
१४.	खोप उपयुक्त तरिका, माध्यम र तोकिएको स्थानमा दिने गरेको			
१५.	खोप लगाएपछि बालबालिकाको बायाँ हातको कान्छी औंलामा मसी लगाएको			
१६.	खोप दिँदा उचित तथा पर्याप्त परामर्श दिने गरेको			
१७.	खोप लगाएपछि आधा घण्टा समयसम्म पर्खिनुपर्छ भनी बताउने गरेको			
१८.	ए.ई.एफ.आई अनुगमनको लागि तोकिएको स्वास्थ्यकर्मी खोप केन्द्रमा			
१९.	प्रयोग गरको सिरिञ्ज र निडिलहरू सेफ्टी बक्समा राखेको			
२०.	खाली भ्याक्सिन भायल र अन्य फोहर छुट्टा छुट्टै झोलामा जम्मा गरेको			
२१.	सबै व्यक्तिको कार्ड पूर्ण रुपमा भरेर दिएको			
२२.	२३ महिना मुनीको बच्चाको नियमित खोप अनुगमन गरेको			
२३.	भ्याक्सिनको खर्च अनुसार खोप लगाएका व्यक्तिको सँख्या मिलेको			
२४.	एनाफाइलाक्सिस (Anaphylaxis) भएमा एड्रिनालिन (adrenaline) दिने तरिका र मात्राको बारेमा जानकारी			
२५.	खोप सेसनमा कोभिड-१९ महामारीको सम्बन्धमा संक्रमण, रोकथाम र नियन्त्रण (आई.पि.सि) का उपायहरू अवलम्बन गरेको/नगरेको (कम्तीमा २ मिटरको भौतिक दूरी, मास्कको प्रयोग, साबुनपानीले हात धुने वा स्यानिटाइजरको प्रयोग गर्ने)	उल्लेख गर्ने :		
सुपरीवेक्षकको टिप्पणी र दस्तखत:				

अनुसुची १०

टाइफाइड खोप अभियानसँगै घर-घरमा गएर अनुगमन गर्ने फारम

जिल्ला: स्थानिय तह: वडा नं.: गाउँ/टोल :

खोप केन्द्रको नाम, ठेगाना: अभियान सञ्चालन मिति:

अनुगमनकर्ताको नाम : अनुगमन गरेको मिति:

घर नं.	अभिभावकको नाम	जम्मा बालबालिका (१५ महिना देखि १५ वर्ष मुनीका)	जम्मा बालकालिका मध्ये टाइफाइड खोप		खोप नलगाएको कारण (पानाको पछाडी दिएको नंम्बर उल्लेख गर्नुहोस् ।)	छुट खोप लगाउन गरेको प्रयास र व्यवस्था
			लगाएको	नलगाएको		
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						
९						
१०						
११						
१२						
१३						
१४						
१५						
जम्मा टाइफाइड खोपको छुट प्रतिशत् : (जम्मा टाइफाइड खोप लगाउन छुट बच्चा/जम्मा घरभेटमा गरिएको बच्चा×१००)						

अनुगमनकर्ता दस्तखत र मिति:

टाइफाइड खोप नलगाउनुको कारण	
१. बालबालिका स्कुल बाहिर रहेको ।	७. धार्मिक कारणले ।
२. अभियानबारे थाहा नभएको/खोप केन्द्र रहेको स्थान थाहा नभएको ।	८. सुईको डरले ।
३. खोप केन्द्र टाढा भएको ।	९. अवाञ्छित घटनाको डरले ।
४. खोप केन्द्रमा भ्याक्सिन नभएको ।	१०.अभिभावकले खोप लिने-नलिने बारे निर्णय गर्न नसकेको ।
५. खोप लगाउन पछि/अर्को दिनमा जाने विचार गरेको ।	११. अन्य (कारण छोटकरीमा उल्लेख गर्ने) ।
६. बालबालिका विरामी भएको ।	१२. थाहा छैन/जवाफ दिन नमानेको ।

टाइफाइड खोप अभियानसँगै घर-घरमा गएर अनुगमन गर्ने प्रक्रियाबारे जानकारी

सुलभ सर्वेक्षण कसरी गर्ने ?

खोप अभियान शुरुवात पश्चात द्रुत सर्वेक्षण गर्दा आफनो कार्य क्षेत्र भित्र खोप छुट हुन सक्ने शंकाष्पद बस्ती, समुदाय, टोलहरूलाई प्राथमिकतामा राखी कम्तिमा ३ स्थान र आवश्यकता अनुसार थप सर्वेक्षण गर्नुपर्दछ ।

- कम्तिमा २ वटा खोप केन्द्र संचालन भएपछि पहिलो अनुगमन,
- कम्तिमा ४ वटा खोप केन्द्र सञ्चालन भएपछि दोस्रो अनुगमन र
- सबै केन्द्रमा सम्पन्न भए पछि तेश्रो अनुगमन गर्नुपर्दछ ।
    - यो सर्वेक्षणमा छनोट भएका टोल बस्तीका १५ महिना देखि १५ वर्ष मुनीको बालबालिका भएको कम्तिमा १५ घरधुरीमा सर्वेक्षण गर्नुपर्दछ ।

सुलभ सर्वेक्षणको प्रक्रिया

- छनौट भएको बस्तीको कुनै एक ठाँउबाट अनुगमन शुरु गर्ने
- घना बस्ती र शहरी क्षेत्रमा अनुगमन गर्दा शुरु भएको घरवाट प्रत्येक १ घर छोडी अनुगमन गर्ने (जस्तैः पहिलो, तेस्रो र पाँचौ घर.......)
- पातलो बस्ती तथा ग्रामिण क्षेत्रमा छनौट भएका बस्तीमा शूरु भएको घरबाट क्रमशः बालबालिका भएको १५ घरमा अनुगमन गर्ने

घर घरमा गएर सुलभ सर्वेक्षण गर्दा के के गर्ने :

- १५ वर्ष मुनीको बालबालिका भए/नभएको यकिन गर्ने
- अभिभावकसंग सोधि खोप लिए/नलिएको जानकारी लिने
- खोप कार्ड हेर्ने
- औलामा मसीको चिन्ह हेर्ने
- खोप नलगाएको भए कारणबारे जानकारी लिने
- अनुगमन अनुसूचि भर्ने
- छुट खोप दिनको लागि जानकारी, प्रोत्साहन र व्यवस्था गर्ने (अभियानमै छुट बच्चालाई खोप दिने व्यवस्था गर्ने)
- अनुगमन फारम सोही दिन विश्लेषण गरी स्वास्थ्य संस्थामा बुझाउने र छुट बच्चाको विवरण सहित खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीलाई समेत जानकारी गराउने ।
- सर्वेक्षणमा खोप छुट भएका बच्चाहरूले अभियानमा खोप लिए/नलिएको यकिन गर्ने

टाइफाइड खोप अभियान २०७८/७९ **अनुसुची ११**

वडा स्तरीय प्रतिवेदन फारम

स्थानिय तहको नाम वडा नं. स्वास्थ्य संस्थाको नामः खोप केन्द्र संख्या खोप सञ्चालन मिति

क्र सं	खोप केन्द्रको नाम	लक्षित संख्या		जम्मा लक्षित संख्या	प्रगती संख्या		जम्मा प्रगती संख्या	प्रगती प्रतिशत	खोप डोज			ए. डि सीरिन्ज		ए. इ. एफ. आई. संख्या		
		१५ महिना देखि २३ महिना सम्म उमेर समुहका लक्षित संख्या	२ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनी उमेर समुहका लक्षित संख्या		१५ महिना देखि २३ महिना सम्म उमेर समुहका लक्षित संख्या	२ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनी उमेर समुहका लक्षित संख्या			प्राप्त	खर्च	फिर्ता	प्राप्त	खर्च	फिर्ता	सामान्य	गम्भिर

RCM गरिएका जम्मा बच्चा संख्या .... सो मध्ये खोप छुट बच्चा संख्या .... १५ देखि २३ महिनाका बच्चाहरु मध्य नियमित खोपमा दादुरा रुबेला खोप छुट बच्चा संख्या ....

नोट : *यो प्रतिवेदन फारम वडा स्तरमा खोप अभियान सम्पन्न भए पछि खोप केन्द्र स्तरको टयाली सिटबाट समायोजन गरी अभियान सकिएको ३ दिन भित्र स्थानिय तहमा उपलब्ध गराउनु पर्दछ । RCM मा भेटेर खोप लगाएको बालबालिकालाई पनि प्रगती संख्या चढाउनु पर्दछ ।*

तयार गर्ने

खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम र दस्तखत :

१

२

३

प्रमाणित गर्ने

स्वास्थ्य संस्था प्रमुख

नाम

दस्तखत

मिति

टाइफाइड खोप अभियान २०७८/७९

अनुसुची १२

स्थानिय तह /जिल्ला स्तरीय प्रतिवेदन फारम

स्थानिय तह /जिल्लाको नाम　　　　वडा संख्या　　　　स्वास्थ्य संस्था संख्याः　　　　खोप सञ्चालन मिति

क सं	वडा नं./स्थानिय तहको नाम	खोप केन्द्र संख्या	लक्षित संख्या		जम्मा लक्षित संख्या	प्रगती संख्या		जम्मा प्रगती संख्या	प्रगती प्रतिशत	खोप डोज			खोप खेर गएको दर (जम्मा खोप खर्च -जम्मा खोप लगाएको संख्या/जम्मा खोप खर्च*१००)	ए. डि सीरिञ्ज			ए. इ. एफ. आई संख्या	
			१५ महिना देखि २३ महिना सम्म उमेर समूहका लक्षित संख्या	२ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनी उमेर समूहका लक्षित संख्या		१५ महिना देखि २३ महिना सम्म उमेर समूहका लक्षित संख्या	२ वर्ष देखि १५ वर्ष मुनी उमेर समूहका लक्षित संख्या			प्राप्त	खर्च	फिर्ता		प्राप्त	खर्च	फिर्ता	सामान्य	गम्भिर

RCM गरिएका जम्मा बच्चा संख्या .... सो मध्ये खोप छुट बच्चा संख्या .... १५ देखि २३ महिनाका बच्चाहरु मध्य नियमित खोपमा दादुरा रुबेला खोप छुट बच्चा संख्या ....

नोट *: यो प्रतिवेदन फारम स्थानिय तहले वडा स्तरको प्रतिवेदन र जिल्लाले स्थानिय तह स्तरको प्रतिवेदनबाट समायोजन गरी अभियान सकिएको ७ दिन भित्र स्थानिय तहले जिल्लामा र १५ दिन भित्र जिल्लाले प्रदेश तथा परिवार कल्याण महाशाखामा उपलब्ध गराउनु पर्दछ । RCM मा भेटेर खोप लगाएको बालबालिकालाई पनि प्रगती संख्या चढाउनु पर्दछ ।*

तयार गर्ने
नाम
दस्तखत
मिति

प्रमाणित गर्ने
नाम
दस्तखत
मिति

ए.ई.एफ.आई.को प्रतिवेदन फारम

तत्काल गरीने प्रतिवेदन फारम

मिति : समय :

(क) साधारण विवरण		
स्वास्थ्य संस्थाको नामः		जिल्लाको नामः
बिरामीको नाम थरः		
जन्म मिति		पुरुष / महिला
अभिभावकको नाम/ नाता :		
बिरामीको पुरा ठेगानाः गा.पा./नगरपालिका/उप महानगरपालिका/महानगरपालिका वडा नं. .... टोल/गाँउ : .... घर नं. .... फोन नं.........		
(ख) प्राविधिक विवरण		
खोप दिएको मिति : / / / समय :		लक्षण शुरु भएको मिति : / / / समय :
भ्याक्सिन दिएको स्थान/स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना		
भ्याक्सिन दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम		पदः
खोपको नामः १) २) ३)	भ्याक्सिन/घोलकमा भएको उत्पादनकर्तालटनं. १) २) ३)	भ्याक्सिन को म्याद सकिने मितिः १) २) ३)
तत्काल अनुसन्धान चाहिने(कारण) .... अस्पतालमा भर्ना छ/छैन मिति/समय मृत्युभएको छ/छैन मिति/समय		
प्रेषण भएको संस्थाको नाम		सोहि समय र केन्द्र मा त्यस प्रकारका घटना घटेको छ (सख्या)/छैन

नोटः *फारम पूर्णरुपमा भरिसकेपछि यथासक्य छिटो स्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य निर्देशनालय, परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउने*

प्रतिवेदन गर्ने व्यक्तिको नामः

पदः दस्तखतः फोन नं मिति/समयः

खोप लगाएपछि हुने अवाञ्छित घटना (ए.ई.एफ.आई.) को अनुसन्धान फारम

(अनुसन्धान गर्दा सबै विवरणहरू स्पष्टसँग भर्नुहोस् । नपुग भएमा अर्को पानामा लेखी यसैसाथ राख्नुहोस् । यसलाई फिल्ड रिपोर्ट र ए.ई.एफ.आई. रिपोर्टसँगै फाईल गर्नुहोस् । ए.ई.एफ.आई. रिर्पोट भएको २४ घण्टाभित्र अनुसन्धान गर्नुपर्नेछ ।)

(क) साधारण विवरण **ए.ई.एफं.आई. केश आई.डि. नम्बर:**

स्वास्थ्य संस्थाको नाम :	जिल्लाको नाम:
बिरामीको नाम थर :	
जन्म मिति :	पुरुष / महिला
अभिभावकको नाम र नाता :	
बिरामीको पुरा ठेगाना: गा.वि. स./न.पा.को नाम : वडा नं.: टोल/गाँउ : घर नं. : सम्पर्क फोन नं.:	

(ख) भ्याक्सिनको विवरण:

खोपको नाम	शरिरको कुन भागमा खोप दिएको	खोप दिएको तरिका	भ्याक्सिन लट नं.	घोलक लट नं.	भ्याक्सिन उत्पादन गर्ने कम्पनि	भ्याक्सिनकोम्याद नाघ्ने मिति	घोलकको म्याद नाघ्ने मिति

खोप दिएको मिति र समय	ए.ई.एफ.आई.शुरु भएको मिति र समय	ए.ई.एफ.आई.सूचना प्राप्त गरेको मिति र समय

(ग) प्राविधिक विवरण:

बिरामीको बारेमा थप जानकारी :
विगतमा खोप दिंदा बालबालिकालाई कुनै प्रतिक्रिया देखा परेको थियो ? थियो / थिएन / थाहा भएन थियो भने उल्लेख गर्नुहोस्......... के बच्चामा अन्य कुनै एलर्जि छ ? छ / छनै/ थाहा भएन । छ भने उल्लेख गर्नुहोस्......... बिरामीको अवस्था : निको भएको / केहि सुधार भएको/अवस्था बिग्रिदै गएको मृत्यु भएको (मिति, समय र स्थान) ....
घटनाको विस्तृतिकरण : उपचारको विवरण:

प्रयोगशालामा कुनै अनुसन्धान गरीएको छ? (रगत, दिसा, आदिको जाँच):छ/छैन यदि छ भने के पत्ता लागेको छ?पोष्टमार्टम गरीएको छ/छैन यदि छ भने के पत्ता लागेको छ?
के समुदायमै गई अनुसन्धान थालिएको छ? छ/छैन सोही खोप सेसनमा देखिएका मिल्दा जुल्दा घटनाहरू (सख्या)............... खोप नलिएकामा देखिएका मिल्दा जुल्दा घटनाहरू(सख्या)............... . के खोप सेसन/खोप केन्द्रमा खोप दिने तरिका अवलोकन गरी अनुसन्धान थालिएको छ ?छ/छैन सोही भायल बाट कति जनालाई खोप सेवा दिएको थियो..... कुन अवस्थामा बालबालिकालाई खोप दिइएको थियो? पहिले/अन्तिमको केहिमात्रा बाँकि भएको बेलामा? पहिले/सेसनको अन्त्यतिर केहि बालबालिका बाँकि रहेको अवस्थामा?
कुन सिरिञ्ज प्रयोग गरीएको थियो? .... पूनः प्रयोग गर्न मिल्ने (प्लाष्टिक/ग्लास), ... एक पटक प्रयोग गरेपछि फ्याक्ने .... ए.डि. सिरिञ्ज, ... अन्य यदि पूनः प्रयोग गर्न मिल्ने सिरिञ्ज प्रयोग गरेको भएमा : निर्मलिकृत प्रक्रिया हेर्नुहोस् : उपयुक्त/अनुपयुक्त/अवलोकन नगरीएको अनुपयुक्त भएमा उल्लेख गर्नुहोस्:च्यातिएको/म्याद गुज्रेको/निर्मलिकृत नभएको
स्वास्थ्य कार्यकर्ताले भ्याक्सिन दिएको तरिका:उपयुक्त/अनुपयुक्त अनुपयुक्त भएमा उल्लेख गर्नुहोस्:... अवलोकन नगरीएको
कोल्डचेनको व्यवस्थापन (कोल्डस्टोर देखि प्रयोग गरीने स्थान सम्मको): उपयुक्त/अनुपयुक्त अनुपयुक्त भएमा उल्लेख गर्नुहोस्: .... अवलोकन नगरीएको
के भ्याक्सिन दिनु भन्दा अगाडी बालबालिकाको स्वास्थ्यको मुल्याङ्कन गरीएको थियो? थियो/थिएन/थाहा भएन यो स्वास्थ्य संस्थाबाट विगत ३० दिनमा अन्य कुनै ए.ई.एफ.आई प्रतिवेदन भएको थियो कि?थियो/थिएन/थाहा भएन। यदि प्रतिवेदन भएको भए कति जनामा ? ....

(घ) **लेखाजोखा:**

ए.ई.एफ.आई हुनाको कारणहरूको सारांस: यदि एक भन्दा बढी कारणहरू देखिएमा बक्समा चिन्ह लगाउनुहोस् ।			
कार्यक्रमको त्रुटी	**भ्याक्सिनको प्रतिकुल असर**	**संयोगवस घटेका मिल्दोजुल्दो समस्या**	**स्पष्ट नभएको**
☐ असुरक्षित सुई ☐ सही तरिकाले खोप तयार नगरेको ☐ ठिक ठाउँमा खोप नदिएको ☐ खोप भण्डारण र ढुवानी सही तरिकाले नगरेको ☐ गलत घोलक प्रयोग गरीएको ☐ गलत तरिकाले घोलक प्रयोग गरीएको ☐ अन्य	☐ ४८ घण्टा भित्र उच्च ज्वरो (१०२°से. भन्दा बढी) आउनु ☐ अचेतन अवस्था हुनु , स्नायु प्रणाली संग सम्बन्धित गम्भिर असरहरू देखिनु ☐ अतिसिघ्र लुलो पक्षघात (नगन्य मात्रामा ओ.पि.भि.को प्रयोग पछि देखिन्छ) ☐ २४ घण्टा भित्र Anaphylaxis देखिनु ☐ १४ दिन भित्र इन्सेफलाइटिस्/इन्सेफ्यालोप्याथी देखा पर्नु	☐ खोप नलगाएका अन्य बालबालिकामा देखिएका उस्तै उस्तै असरहरू ☐ अन्य	

अनुसन्धानको निष्कर्ष :

कार्यक्रमको त्रुटी: ☐पक्कै हो ☐ सम्भावित हो ☐ हुनसक्ने हो ☐ हुन नसक्ने ☐ असम्बन्धित ☐ अवर्गीकृत

भ्याक्सिनको प्रतिकुल असर: ☐ पक्कै हो ☐ सम्भावित हो ☐ हुनसक्ने ☐ हुन नसक्ने ☐ असम्बन्धित ☐ अवर्गीकृत

संयोगवस घटेका मिल्दोजुल्दो समस्या: ☐ पक्कै हो ☐ सम्भावित हो ☐हुनसक्ने हो ☐हुन नसक्ने ☐ असम्बन्धित☐अवर्गीकृत

निष्कर्षका आधारहरू ....

बिरामीको अनुगमन गरीएको छ/छैन , यदि छ भने उल्लेख गर्नुहोस्:............

थपउपचारको लागि सिफारिस: छ / छैन यदि छ भने उल्लेख गर्नुहोस्: ....

ए.ई.एफ.आई. भएपछि सुधारात्मक प्रयासहरू: छ /छैन , यदि छ भने उल्लेख गर्नुहोस्: ....

अनुसन्धानबाट कार्यकम सुधार गर्नकालागि गरीएका सिफारिसहरू :

(ङ) **अनुसन्धान कर्ताको विवरण:**

अनुसन्धान कर्ताको नाम: पद: सहि:

१)

२)

३)

अनुसन्धान शुरू भएको मिति र समय: ....

अनुसन्धान समाप्त भएको मितिर समय:.......................

यो फाराम भरिसकेपछि अनुसन्धान कर्ताले स्वास्थ्य कार्यालयमा र अर्को प्रति स्वास्थ्य निर्देशनालय तथा परिवार कल्याण महाशाखामा यथासक्य छिटो माध्यमबाट पठाउनु पर्दछ । प्रतिवेदनको आधारमा सम्बन्धित निकायले तत्काल आवश्यक कार्य गर्नु पर्दछ ।

टाइफाइड खोप अभियानको लागि जिल्ला तथा प्रदेशस्तरिय अनुमानित लक्षित संख्या

Administrative Names	Wards	15 months – 23 months	15 months to 4 years children	2 years to below 15 years	5 to 15 years children
Nepal	6743	405443	1486623	7009716	5928536
Province1	1157	67506	247522	1170881	990865
Taplejung	61	1848	6776	32858	27930
Panchthar	60	2545	9333	45003	38215
Ilam	81	3615	13256	60391	50750
Jhapa	131	11605	42553	203738	172790
Morang	159	14008	51363	249299	211944
Sunsari	124	12412	45512	211903	178803
Dhankuta	60	3256	11937	49731	41050
Terhathum	43	1189	4358	22068	18899
Sankhuwasabha	76	2861	10492	46691	39060
Bhojpur	81	2288	8390	42430	36328
Solukhumbu	52	1567	5744	27339	23162
Okhaldhunga	75	2142	7854	37172	31460
Khotang	79	2699	9896	49037	41840
Udayapur	75	5471	20060	93227	78638
Madhesh	1271	101809	373299	1686056	1414566
Saptari	164	9898	36293	170250	143855
Siraha	164	11526	42261	193348	162613
Dhanusa	169	11988	43957	206404	174435
Mahottari	138	13160	48253	209881	174788
Sarlahi	200	15079	55290	248521	208310
Rautahat	157	15193	55707	240817	200303
Bara	167	13862	50828	227834	190868
Parsa	112	11103	40711	189004	159396
Bagmati	1121	67030	245777	1185509	1006762
Sindhuli	79	5008	18363	85500	72145
Ramechhap	64	2256	8272	39665	33649
Dolakha	74	2165	7938	40535	34762
Sindhupalchok	103	2780	10192	55210	47798
Kavrepalanchok	135	5209	19101	84639	70747
Lalitpur	71	4937	18102	89935	76770
Bhaktapur	38	3337	12234	60723	51826
Kathmandu	138	19709	72268	348862	296303
Nuwakot	88	3478	12754	59271	49995

Administrative Names	Wards	15 months – 23 months	15 months to 4 years children	2 years to below 15 years	5 to 15 years children
Nepal	6743	405443	1486623	7009716	5928536
Rasuwa	27	915	3355	13277	10837
Dhading	104	4095	15014	74878	63959
Makwanpur	102	5747	21071	102743	87419
Chitawan	98	7395	27115	130275	110555
Gandaki	759	31147	114205	550258	467200
Gorkha	94	3880	14226	65132	54786
Lamjung	75	1883	6903	34379	29359
Tanahu	85	3730	13677	69644	59697
Syangja	97	3380	12393	60274	51261
Kaski	72	5809	21299	105075	89585
Manang	28	125	457	1806	1474
Mustang	25	252	924	3826	3154
Myagdi	45	1515	5555	27344	23304
Parbat	61	1573	5767	29536	25342
Baglung	85	4538	16638	76944	64844
Nawalparasi_E	92	4463	16366	76300	64397
Lumbini	983	71280	261359	1242709	1052630
Gulmi	93	3428	12569	63427	54286
Palpa	81	4037	14802	67514	56749
Nawalparasi_W	74	4816	17658	82201	69359
Rupandehi	155	12764	46800	226158	192122
Kapilbastu	96	11146	40867	185004	155283
Arghakhanchi	61	2569	9419	47838	40988
Pyuthan	64	4573	16767	78950	66756
Rolpa	72	4369	16019	75293	63643
Dang	100	8282	30369	148374	126287
Banke	81	8150	29883	141679	119946
Bardiya	75	5887	21587	104496	88796
Rukum_E	31	1260	4620	21778	18418
Karnali	718	27308	100131	476687	403864
Rukum_W	73	2021	7412	34987	29596
Salyan	83	3590	13162	62655	53083
Surkhet	99	4787	17551	90100	77336
Dailekh	90	4653	17061	81850	69442
Jajarkot	77	3550	13017	61511	52044
Dolpa	65	828	3035	13503	11296

Administrative Names	Wards	15 months – 23 months	15 months to 4 years children	2 years to below 15 years	5 to 15 years children
Nepal	6743	405443	1486623	7009716	5928536
Jumla	60	1839	6744	34245	29340
Kalikot	82	3105	11385	52039	43759
Mugu	45	1539	5644	24253	20148
Humla	44	1396	5120	21547	17823
Sudurpaschhim	734	39363	144332	697620	592651
Bajura	69	2470	9057	43505	36918
Bajhang	94	3431	12582	60335	51184
Achham	91	5016	18393	84399	71022
Doti	65	4179	15324	72074	60929
Kailali	126	10153	37226	184163	157090
Kanchanpur	92	5657	20743	104116	89030
Dadeldhura	52	2562	9394	42926	36094
Baitadi	84	3978	14585	71111	60504
Darchula	61	1917	7029	34994	29882

स्रोत : HMIS २०७८/७९ बाट प्रक्षेपण गरिएको

नोट *: माथी उल्लेखित लक्षित संख्याको विवरण अनुमानित भएको र सो मध्ये ५ बर्ष देखि १५ बर्ष सम्मका बालबालिकाको लक्षित संख्या विद्यालयबाट प्राप्त तथ्यगत विवरणको आधारमा मात्र लक्षित संख्या निर्धारण गरी योजना गर्नुपर्दछ ।*

फर्म फर्मेट तथा अन्य सामाग्री वितरण अनुमान योजना तयार गर्ने आधार

अनुसुची	फर्म फर्म्याट	अनुमानको आधार
१	खोप अभियान संचालनको लागि वडा, स्वास्थ्य संस्थाहरूले विद्यालयबाट १५ बर्ष मुनीका विद्यार्थीहरूको विवरण संकलन फारम	गा.पा/न.पा को प्रति वडा ६ प्रति र उप/महानगरको प्रति वडा १० प्रतिको दरले
२	टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि वडा/स्थानिय तह स्तरीय योजना तर्जुमा फारम	प्रति वडा ६ प्रति र प्रति स्थानीय तह ६ प्रतिको दरले
३	टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि जिल्ला/प्रदेश स्तरीय योजना तर्जुमा फारम	प्रति जिल्ला १० प्रति र प्रति प्रदेश १० प्रतिको दरले
४	प्रदेश तथा जिल्ला स्तरिय अभिमुखिकरण तथा योजना गोष्ठि	प्रति जिल्ला १० प्रति र प्रति प्रदेश १० प्रतिको दरले
५	जिल्ला तथा स्थानिय तह स्तरिय अभिमुखिकरण तथा योजना गोष्ठि	प्रति जिल्ला १० प्रति र प्रति स्थानीय तह ६ प्रतिको दरले
६	टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप संचालनको लागि वडा/स्थानिय तह /जिल्ला स्तरीय खोप तथा कोल्डचेन योजना तर्जुमा फारम	प्रति स्थानीय तह ४ र प्रति जिल्ला १० प्रतिको दरले
७	विद्यालयहरूबाट १५ महिना देखि १५ वर्ष उमेर मुनीका कक्षागत विद्यार्थीहरूको नामावली संकलन फारमको नमूना	हिमाली र पहाडी जिल्लाहरूको प्रति वडा १०० प्रति र तराई, उपत्यकाका जिल्लाहरूको प्रति वडा २०० प्रतिको दरले
८	टाइफाइड (Typhoid) विरुद्ध खोप दिँदा खोप केन्द्रमा प्रयोग गरीने ट्याली सिट	प्रति खोप केन्द्र ४ प्रतिको दरले
९	अभियानको पूर्व तयारी एवम् अभियान संचालन अवस्थाको सुपरिवेक्षण/अनुगमन चेकलिष्ट	प्रति स्थानीय तह ६ प्रति, प्रति जिल्ला २० प्रति र प्रति प्रदेश २० प्रतिका दरले
१०	टाइफाइड खोप अभियानसँगै घर-घरमा गएर अनुगमन गर्ने फारम	प्रति वडा १० प्रति र प्रति स्थानीय तह ६ प्रतिको दरले
११	वडा स्तरीय प्रतिवेदन फारम	प्रति वडा १० प्रतिको दरले
१२	स्थानिय तह /जिल्ला स्तरीय प्रतिवेदन फारम	प्रति स्थानीय तह १० र प्रति जिल्ला १० प्रतिको दरले
	ए.ई.एफ.आई प्रतिवेदन फारम	प्रति वडा ४ प्रति र प्रति जिल्ला २० प्रतिको दरले
	खोप लगाएपछि हुने अवाञ्छित घटना (ए.ई.एफ.आई.) को अनुसन्धान फारम	प्रति वडा ४ प्रति र प्रति जिल्ला २० प्रतिको दरले

सामाग्री	स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना संचारको सामाग्री	
१	कार्यक्रम संचालन निर्देशिका	प्रति वडा २ प्रति, प्रति स्थानीय तह ३ प्रति, प्रति जिल्ला २० प्रति, प्रति प्रदेश २० प्रतिको दरले र केन्द्रको लागी २०० प्रति
२	पोष्टर	प्रति खोप केन्द्र ४ वटाको दरले
३	निमन्त्रणा कार्ड	१५ महिना देखि ४ बर्ष मुनीको लक्षित संख्यामा १० प्रतिशत् थप
४	खोप कार्ड १५ महिना देखि २३ महिना सम्म	HMIS को वडास्तरिय १२–२३ महिनाको बच्चा संख्याको आधारमा सोही बराबर वितरण गर्ने
५	खोप कार्ड २ बर्ष देखि १५ बर्ष मुनी सम्म	१. HMIS को वडास्तरिय २ देखि ४ बर्षको बालबालिकाको लागी यो कार्ड (ज.क्ष्क को ०–५ बर्षको बच्चा संख्यालाई ५ ले भाग गरी ३ ले गुणा गरी आउने संख्या र २. विद्यालयबाट प्राप्त संख्यालाई जोडी दुबैको योगफलमा १० प्रतिशत थप
६	FAQ	गा.पा/न.पा प्रति वडा २००, उप/महा न.पा प्रति वडा ३००, प्रति स्थानीय तह ५०, प्रति जिल्ला २००, प्रति प्रदेश २०० र केन्द्रको लागि ५०० प्रति
७	खोप केन्द्र ब्यानर	गा.पा, न.पा. को प्रति वडा ४ र महा/उपमहा न.पा.को प्रति वडा ५ प्रतिको दरले

यो निर्देशिकामा नसमेटिएका कुराहरु तथा उल्लेख भएका विषयबस्तुहरु थपघट तथा फेरबदल भएमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा विभागबाट जानकारी तथा निर्देशन भए अनुसार हुनेछ ।

पूर्ण खोप, सुरक्षित भविष्य

राष्ट्रिय खोप-तालिका

पटक/भेट	कुन उमेरमा	कुन खोप
१	जन्मने वित्तिकै	बि. सि. जी.
२	६ हप्तामा	रोटा पोलियो एफ.आई.पि.भी. पि. सि. भी. डि.पि.टी.-हेप बी-हिब
३	१० हप्तामा	रोटा पोलियो पि. सि. भी. डि.पि.टी.-हेप बी-हिब
४	१४ हप्तामा	पोलियो एफ.आई.पि.भी. डि.पि.टी.-हेप बी-हिब
५	९ महिनामा	पि.सि.भी. दादुरा-रुबेला
६	१२ महिनामा	जापानिज इन्सेफलाइटिस
७	१५ महिनामा	दादुरा-रुबेला टाइफाइड

खोप लगाएता पनि सधै सरसफाईका सबै व्यवहारहरूको पालना गरौं ।

Gavi The Vaccine Alliance

unicef

World Health Organization Nepal

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
परिवार कल्याण महाशाखा